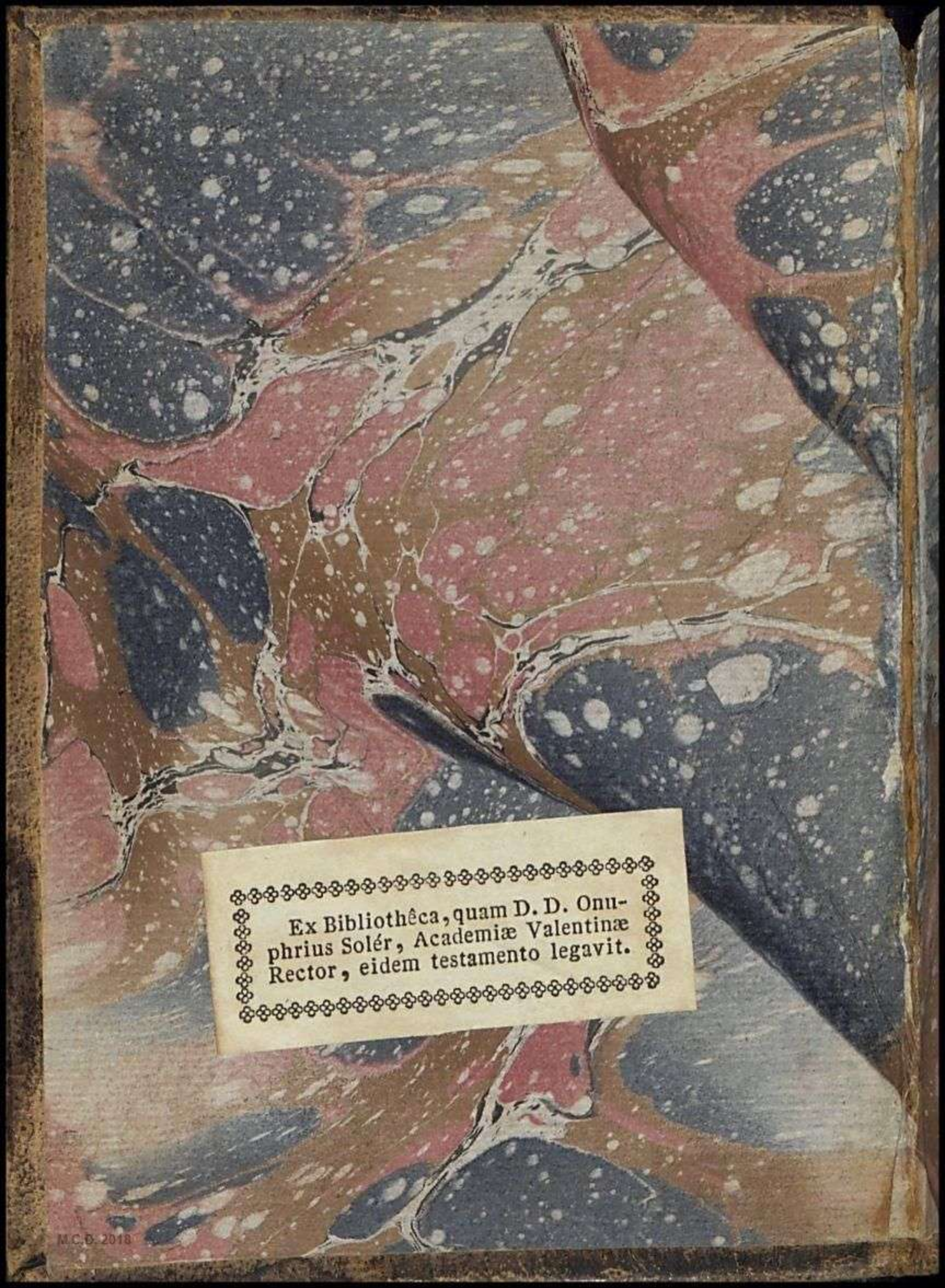


València
tòrica

8



Ex Bibliothêca, quam D. D. Onu-
phrius Solér, Academiae Valentinae
Rector, eidem testamento legavit.



~~59-8~~

25-1-17

I

Y-33

20

INSTITVTIONES

SACRAE LINGVAE

Hebraicae, methodo breuissima,
et expeditissima comprehensae;

Opera Vincentii Trilles, eiusdem linguae
in Academia Valentina professoris.

Ad Academiae Patronos amplissimos.



VALENTIAE
APVD PHILIPPVM MEY.
M DC VI.

LETTER FROM

TO THE

SECRETARY

OF THE

WAR

DEPARTMENT

WASHINGTON

DC

NOV 10 1918

RECEIVED

NOV 10 1918

NOV 10 1918

NOV 10 1918

NOV 10 1918



PHOTO THE I
CONSULIB. IVRATIS
ORNATISS. RELIQUISQUE
ACADEMIAE VALENTINAE
PATRONIS VIGILANTISSI-
MIS, CVRATORIBVSQVE
CLARISSIMIS:

VINCENTIVS TRILLES HAS
PRIMAS LVCVBRATIONES
SVAS OB RECENS SINGVLARE
ACCEPTVM BENEFICIVM
GRATI ANIMI ET OB-
SERVANTIAE CAVSA
DEDICAT, CON-
SECRATQVE.

LECTORI.



OGIMVR inopia Hebraici characteris has Institutiones Latinis litteris in lucem dare. quod si noxium splendori, et proprietati linguae sanctae cuiquam videatur, quod ea suo characterere ipsa litterarum forma repraesentata, proprius, et significantius exprimat singularum litterarum vim, et potestatem; recte id quidem, sed fortasse copiosiore fructu eorum qui his litteris delectantur, et primum ad eas accedunt, Hebraica initio aspiciantur nostris litteris exarata, quod ita facilius memoriae mandetur quae impedita, et rudiori lectione incipitium solent retardari. Et quidem
pla-

placuit valde ab aliquot annis quibusdam, pro doctissimorum virorum mēte et iudicio, non modo domestica exercitatione cōtenta parietibus, et auditionibus priuatis, sed etiam publica in nostra Academia Valentina, hanc probare rationem: qui nō semel, aut iterum experientia deprehēderunt, facilius, promptius, et tenacius has tabulas memoriae haerere, quādo expeditiore Latina lectione comparantur. Itaq. pro munere meo, prima mihi fuit cura, alumnorum linguae sacrae vtilitati cōsulere, eorum laborem subleuare, qui quotidie haec dictata excipere compellebantur. Ceterum quae videntur necessario requirere ipsam formam expressam characteris Hebraici, ea viva voce de superiori loco accepta,

A iij

mini-

minima opera in his institutionibus
auditores depingēt, pro loci oppor-
tunitate, siue cū his quae Latinis lit-
teris sunt edita, siue ad orā libri. Vti-
nam hanc meam lucubratiunculam
benigni ament, et probent optimi
adolescētes Theologicis addicti: quā
lucē aspicere volui, pro infito animi
mei desiderio et sensu; cui semper fi-
xum, vt sacra huius linguae arcana le-
gant, capiant, audiant, in his pergant,
et perseuerent; quibus neque sint le-
uiter tincti, propter crebrū, vel assi-
duum eorum vsum veteribus, et no-
uis doctiorib. interpretibus Biblio-
rum; immo dixerim necessitatem ad
superanda scripturarū aenigmata, et
vincendam incredibilem laboris, et
difficultatis magnitudinem.

SEN

SENTENTIAE ILLU-
strum aliquot Patrum, et scripto-
rum de antiquitate, dignitate,
et usu linguae Sanctae.

Iesus Siracides prologo in Ecclesiasticum.



Ortor itaque venire vos cū
benevolentia, et attentiori
studio lectionem facere, et
veniā habere in illis, in qui-
bus videmur sequentes ima-
ginem sapientiae deficere in
verborū compositione. Nā

deficiunt verba Hebraica, quādo fuerint trans-
lata ad alteram linguam. Non autem solum
haec, sed et ipsa Lex, et Prophetae, ceteraq. a-
liorum librorū non parvam habent differen-
tiam, quando inter se dicuntur.

*Clemens V. in concilio Viennensi. refertur in Cle-
mentina, Inter sollicitudines, de magistris.*

VT igitur peritia linguarū huiusmodi pos-
sit habiliter per instructionis efficaciam
obteneri: hoc sacro approbante concilio, scho-
las in subscriptarum linguarum generib. vbi-
cumq. Romanam curiam residere contigerit,
nec non in Parisiensi, et Oxoniensi, Bononiē-
si, et Salamantino studiis prouidimus erigen-
das:

A iiij

das:

das: Statuentes vt in quolibet locorum ipforū
teneantur viri catholici sufficientem habentes
Hebraicae, et Chaldaeae linguae notitiam, duo
videlicet vniuscuiusque linguae periti, qui
scholas regant inibi, vt instructi alii, et edocti
sufficienter in linguis huiusmodi, fructū spe-
ratum possint, Deo auctore, producere.

Origenes homilia vndecima ex capite xviii.

libri Numerorum.

Sed et illud quod in Genesi scriptū legimus,
Deum ad angelos sine dubio loquentem di-
cere: Venite confundamus linguas eorum,
quid aliud putandum est, nisi quod diuersi an-
geli diuersas in hominibus linguas operati sint
ac loquelas? Vt (verbi gratia) vnus aliquis fue-
rit, qui Babylonicā tunc vni homini impresse-
rit linguam, alius qui alii Aegyptiam, et alius
qui Graecam, et sic diuersarū gentium ipsi illi
fortasse principes fuerint, qui et linguarū ac
loquelaē videbatur auctores: manserit autem
lingua per Adam primitus data, vt putamus,
Hebraea, in ea parte hominum, quae non pars
alicuius angeli, vel principis facta est, sed quae
Dei portio permansit.

*Idem Origenes citante D. Hieronymo ad Marcellā
ep. cxxxiii. cur quaedam Hebraica Latinis
sine interpretatione sint posita.*

Licet et illud in libris suis, quos *βιβλῖον*
vocant, Origenes asserat propter vernacu-
lum

lum linguae vniuscuiusque idioma, non posse
ita apud alios sonare, vt apud suos dicta sunt;
et multo melius esse non interpretata ponere,
quam vim eorum interpretatione tenuare.

*Caesariensis Eusebius de praeparatione Euan-
gelica lib. X. cap. secundo.*

Nunc autem non Philosophicas solum do-
ctrinas, sed omnia inuenta hominum hu-
manae vitae utilia, a Barbaris Graecos accepisse,
comprobemus. Primus igitur qui litterarum
elementa Graecis tradidit, Cadmus ex Phoeni-
cia erat; vnde Phoenicia litterarum elementa
prisci Poetae dixerunt. Multi Syros litteras
primas comperisse asserunt: Syri autem etiam
Hebraei sunt. Nam Iudaea in Syria semper a
scriptoribus habita est, et Phoeniciam etiam
apud priscos appellari constat. Temporibus
autem nostris Palaesthinam Syriae appellant.
Argumento autem illud maximo est, ab He-
braeis repertas esse litteras, ipsarum litterarum
apud Graecos appellatio. Singula enim apud
Hebraeos elementa appellatione significatiua
vocantur: quod apud Graecos nullo modo fie-
ri potest. Vnde non esse ab illis inuenta, sed ab
aliis accepta, declaratur.

D. Basilius homilia secunda Hexaemeri.

Equidem non meam tibi, sed viri cuiusdam *Intelligit S.*
Syri sententiam recensebo, qui tantum a sa *Ephraem Sy-*
pientia distabat, quanto verarum scientia rerum *rum.*

A v pro-

propinquior erat. Aiebat igitur ille, Syrorum
vocem significantiorem, atq. euidentiorē esse,
et ob affinitatem quam habet cum Hebraica
lingua, ad sententias scripturarum quodam-
modo magis appropinquare.

*D. Gregorius Nyssenus homilia secunda ex
capite primo Cantici Canticorum.*

Linguae nostrae figurata locutio non con-
ueniens elegantiae linguae Hebraeae, ad-
fert quandam confusionem iis qui sequuntur
in superficie significationem dictionis.

*Idem homilia XIII. in Canticum
canticorum.*

CApit eius, inquit, aurum Cephaz. vox au-
tem illa Hebraica, si nostram in linguam
transferatur, aurum purū, et intactum signi-
ficat, quodq. omni mistura careat. Atque hanc
vocē non conuersam mihi reliquisse propter-
ea videntur, qui haec de Hebraeis Graeca fe-
cerunt, quod non reperirent in lingua Graeca
vocabulum vllum, quo emphasis Hebraici no-
minis enuntiari posset.

Theodoritus quaestione LX. in Genesim.

Vocem Hebraicam arbitror esse sacram.
Quemadmodum enim in templis Graeco-
rum quidam sunt litterarum characteres pecu-
liares, quos sacros appellarunt: sic Deus omnium
per Mosem donauit hanc linguam, non natu-
ralem, sed ad docendum aptam.

Die-

Diodorus apud Zephyrum in Catena in

Pentateuchum, & Suidas.

Hebraea igitur lingua ab Heber hoc cogno-
minata, seruat in columis, aliis in alias
linguas diuisis; utpote qui illorum sententiae
de turri aedificanda non subscripsisset.

Theophylactus Bulgarorum Archiepiscopus,

enarratione in cap. xv. Diui Marci.

Clamat vero Iesus Hebraica voce prophe-
ticum, ostendens se usque ad mortem He-
braica in honore habuisse.

Euthymius Zigabenus prooemio in

Psalterium, post medium.

Praeterea obscuritatis alia etiam est ratio,
Idioma scilicet Hebraicae linguae diuer-
sum a Graeca. Variis enim ac multiplicibus lo-
quendi modis Prophetae saepe numero vsi sunt,
(quamquam non sic semper) adumbrate etiam
multa dixerunt, ob incredulitatem, et duritiam
auditorum: quae tamen paucioribus, ac sanctis
viris reuelata sunt, quaeque a solo rerum exitu
ac fine recte iudicantur. Postremo etiam illa
addatur ratio, quod de prima, ac propria He-
braica lingua, in aliam, antiqua omnia legi-
mus translata. Omnis autem lingua, in aliam
conuersa, ut plurimum, difficultatem, atque
obscuritatem generat.

D. Hieronymus epistola quarta ad Rusti-

cum de viuendi forma.

Dum

DVm essem iuuenis, et solitudinis me deser-
ta vallarent; incētiua vitiorū, ardoremq.
naturae ferre non poteram: quem cum crebris
ieiuniis frangerem, mens tamen cogitationi-
bus aestuabat. Ad quam edomandam, cuidam
fratri, qui ex Hebraeis crediderat, me in disci-
plinam dedi; vt post Quinctiliani acumina,
Ciceronis fluuios, grauitatemq. Frontonis, et
lenitatem Plinii, alphabetum discerem, et stri-
dentia, anhelantiaq. verba meditarer. Quid ibi
laboris insumpserim, quid sustinuerim diffi-
cultatis, quoties desperauerim, quotiesq. cessa-
uerim, et contentione discendi rursus incepte-
rim; testis est conscientia tam mea, qui passus
sum, quam eorum, qui mecum duxerunt vi-
tam. Et gratias ago Domino, quod de amaro
semine litterarum dulces fructus carpo.

*Idem ad diuam Eustochium virginem, in Epita-
phio sanctae Paulae matris, epist. xxvii.
sub finem.*

LOquar et aliud, quod forsitan aemulis vi-
deatur incredibile. Hebraeam linguam
quam ego ab adolescentia multo labore, ac su-
dore ex parte didici, et infatigabili meditatio-
ne non desero, ne ipse ab ea deserar, discere vo-
luit et consecuta est, ita vt Psalmos Hebraice
caneret, et sermonē absq. viia Latinae linguae
proprietae personaret. Quod quidem vsq. ho-
die in sancta filia eius Eustochio cernimus.

Idem

Idem in Isaiam Cap. xli.

MUItaq. sunt nomina, quae ita leguntur in Graeco, ut in Hebraico posita sunt, propter interpretandi difficultatem, et ad comparationem linguae Hebraeae, tam Graeci, quam Latini sermonis pauperiem.

Idem in Epistolam ad Ephesios Cap. primo.

NEc tamē vim sermonis expressimus. Multa enim verba sunt, quae nec de Graeco in Latinum transferri valent; nec de Hebraico in Graecum; et reciproce nec de Latino in Graecum, nec de Graeco in Hebraicum.

D. Augustinus libro secundo de doctrina Christiana, capite xi.

CONtra ignota signa propria magnum remedium est linguarum cognitio. Et Latinae quidem linguae homines quos nunc instruendos suscepimus, duabus aliis ad scripturarum diuinarum cognitionem habent opus, Hebraea scilicet, et Graeca, ut ad exemplaria praecedētia recurratur, si quam dubitationem attulerit Latinorum interpretum infinita varietas.

Auctor Commentariorum in Psalmos nomine

D. Hieronymi, in psalmum LXXXII.

Videtis quia difficillima loca sunt: videtis quia obscura sunt, et in singulis sermonibus magna sunt sacramenta, et necessitate compellimur in verbis Hebraicis, et plenis mysteriis

riis diutius immorari. Neque enim nunc Rhetoricum locum euentilamus, sed id quod a Spiritu sancto dictum est, interpretari nitimur.

Idem in Psalmum cxliii.

Proprietatem Hebraicae linguae Graecus, et Latinus exprimere non possunt.

Magnus Aurelius Cassiodorus institutionis diuinarum lectionum cap. xv.

Quod si tamen alia verba reperiuntur absurde posita, aut ex his codicibus, quos B. Hieronymus in editione septuaginta interpretum emendauit, vel quos ipse ex Hebraeo transtulit, intrepide corrigenda sunt: aut, sicut B. Augustinus ait, recurratur ad Graecum pandecten, qui omnem legem diuinam dignoscitur continere collectam; vel quibus possibile fuerit, Hebraeam scripturam, vel eius doctores requirere, non detrectent. Decet enim, ut vnde ad nos venit salutaris translatio, inde iterum redeat decora correctio.

D. Isidorus Hispalens. Orig. lib. i. cap. iii.

Litterae Latinae, et Graecae ab Hebraeis videntur exortae. Apud illos enim prius dictum est Aleph, deinde ex simili enunciatione apud Graecos tractum est Alpha. idem apud Latinos A. Translator enim ex simili sono alterius linguae litteram condidit, ut nosse possimus, linguam Hebraicam omnium linguarum, ac litterarum esse matrem.

Idem

*Idem lib. IX. Origin. cap. I. D. Hilarius prologo
in Psalmos, Beda Venerab. tractatu de linguis
gentium, & in cap. XIX. Euang. D. Iohan.
& in Collectaneis, & Floribus; &
D. Arnoldus Abbas, qui vixit
tempore D. Bernardi.*

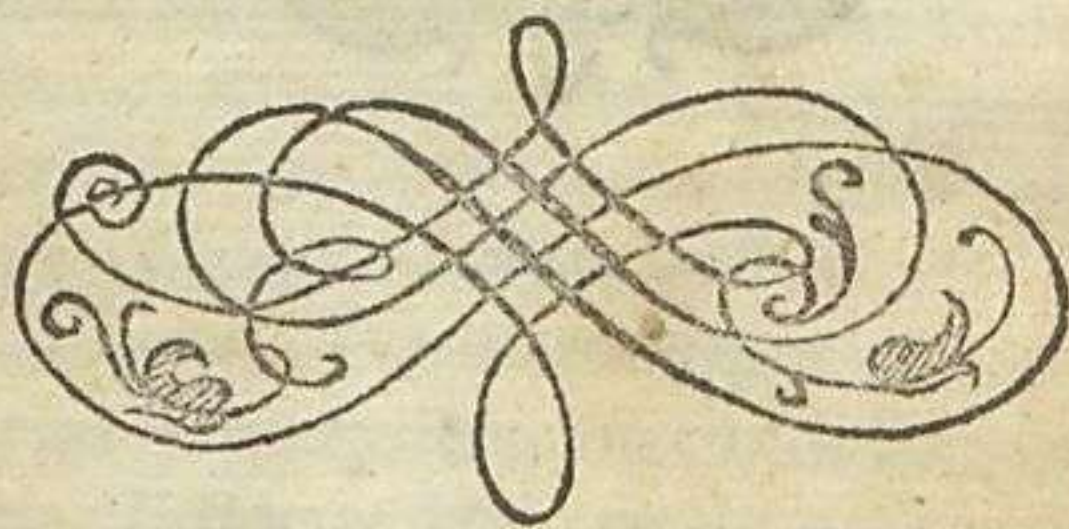
TRes autem sunt linguae sacrae, Hebraea,
Graeca, Latina; quae toto orbe maxime
excellunt. His enim tribus linguis super cru-
cem Domini a Pilato fuit causa eius scripta.
Vnde et propter obscuritatem sanctarum scri-
pturarum, harum trium linguarum cognitio
necessaria est; ut ad alteram recurratur, si qua
dubitationem nominis, vel interpretationis
sermo unius linguae attulerit.



I N L A V D E M
L I N G V A E S A N C T A E
D O D E C A S T I C H O N .

L I N G V A quidem fama doctis celebraris in oris
Hebraea : at rumor deuolat vnde? refer.
Poena, metus, pauor haud aderant cū prima sonauit:
Aeternum numen non violarat Adam.
Turre parat Babylon magni superare tonantis
Tectum, nec perii tunc pietate Dei.
Cum montis radiis tremuere cacumina Sinae,
Signauit saxils foedera sacra Patrum:
Praescia sacrorum pandi tum pectora Vatum,
Et populi veteris promere mira placet.
Quid referam? non eloquium me sanctius vllum est
Chaldaeum, Graecum, seu Latium, vel Arabs.

Sebastianus Trilles.



HEBRAEIS LITTERAE SVNT
viginti duae, quarum haec est

Figura,	Nomen,	Potestas.
א	Aleph	A
ב	Beth	B
ג	Gemal	G
ד	Daleth	D
ה	He	H
ו	Vau	V, consonum.
ז	Zaijn	Z
ח	Cheth	Hh, vel Ch
ט	Teth	T
י	Iod	I, consonum.
כ	Chaph	Ch
ל	Lamed	L
מ	Mem	M
נ	Nun	N
ס	Zamech	Zz
ע	Ghaijn	Gh
פ	Phe	Ph
צ	Tfade	Tf
ק	Koph	K, vel Q
ר	Resc	R
ש	Scen	Sc, vel Zz
ת	Thau	Th

B

2
INSTITUTIONES
LINGVAE HEBRAICAE.



SCRIPTURARVM Diuinarum, quae a Deo sunt inspiratae, et sacris scriptoribus dictatae, quoad sensus et verba; non solum versus, et commata, verum etiam dictiones singulae, litterae, et minimi apices pleni sunt reconditis mysteriis. Arcana autem haec apertius, planius, et ~~saepius~~ ^{saepius} percipiuntur in ipsis scripturis originariis, quas sacri scriptores nobis tradiderunt, per quas propius attingitur earum sensus, ut docent scriptores Hebraei, Graeci, et Latini: quod et ratione atque experientia satis, superque posset demonstrari. Quapropter cum scripturae veteris Testamenti fere primo nobis traditae sint sacra lingua Hebraica, facilius multo quaecumque sunt in illis recondita mysteria, penetrabimus, inspecto ipso limpidissimo fonte, portu scripturarum tutissimo. Siquidem lingua sancta Hebraica, quae omnium est prima, princeps, mater, et mundo coaeva, sola intemerata, et sine mixtione, tota mysteriis abundat, et feta est arcanis sapientiae: quae non solum dictionibus includuntur, verum etiam primis, et simplicissimis elementis.

mentis, atque litteris; ut non sit mirum hanc solam a Deo electam fuisse, qua caelestia bona inscriberentur. Hinc factum, ut veteres, et recentiores scriptores iure optimo diligentius minima quaeque indagauerint, sub quibus maxima comprehenduntur, non sine pergrata, et magna utilitate ad diuinas scripturas percipiendas, et intimos sensus penetrandos. Quamobrem Caesariensis Eusebius de praeparatione Euangelica lib. x. cap. secundo, ubi ostendit disciplinas omnes, et artes ab Hebraeis Graecos accepisse, non tantum pietatem, et Dei cognitionem; instituit omnia inuenta hominum humanae vitae utilia, ab Hebraeis Graecos mutuatos fuisse, eo quod Cadmus, qui litterarum elementa Graecis tradidit, ex Phoenicia erat, vnde Phoenicia litterarum elementa prisca Poetae dixerunt. Alii Syros litteras primos comperisse, asseruerunt: Syri autem Hebraei sunt. Nam Iudaea in Syria semper ab scriptoribus habitata est, et Phoeniciam etiam apud antiquissimos quosque appellari constat. Quin a prisca temporibus Palaestina Syriae appellata est. Quod est maximum, et euidentis argumentum, ab Hebraeis repertas esse litteras, et ipsarum litterarum apud Graecos desumptam esse appellationem. Singula etenim apud Hebraeos elementa appellatione signifi-

4 INSTITUTIONES

catiua dicuntur, non ita apud Graecos. D. quo-
 que Hieron. ad Paulam Urbicam epist. CLV.
 vbi interpretatur alphabetū Hebraicum, cum
 exposuisset litterarum Hebraicarum alphabe-
 tum, audiamus quid scribat. Oro te quid hoc
 sacratius sacramento? quid hac voluptate iucū-
 dius? qui cibi, quae mella sunt dulciora, quam
 Dei scire prudentiā, et in abdita eius intrare,
 et sensum creatoris inspicere, et sermones Do-
 mini Dei tui, qui ab huius mundi sapientibus
 deridentur, plenos docere sapientia spiritali?
 Habeant sibi ceteri, si velint, suas opes, gemma
 bibant, serico niteant, plausu populi delecten-
 tur; et per varias voluptates, suas diuitias vin-
 cere nequeant. Haec Hieronymus. Cum no-
 minibus igitur, figura, et potestate litterarum,
 non est praeter instituti rationem de earum
 significationibus breuiter inquirere: dum ani-
 maduertas, litterarum Hebraicarum formam,
 qua hodie vtimur, vt refert D. Hier. ep. CVI.
 quae circumfertur sub nomine praefationis
 in libb. Regg. ad inuentam esse ab Hezdra Scri-
 ba, Propheta, Legisq. doctore, post captam
 Ierosolymam, et instaurationem, vel reaedifi-
 cationem templi Salomonii sub principe Zo-
 robabele: cum ad tempus vsq. reaedificationis
 templi post solutionem captiuitatis Babylo-
 nicae, et reditum in Ierusalem, iidem fuerint cha-

cha-

H E B R A I C A E.

5
 characteres litterarū communes Samaritanis,
 et Hebraeis, iidē scilicet characteres antiquissi-
 mi, qui in usu fuerunt ab initio mundi apud
 eos, qui retinuerunt linguā Hebraicam. Quae
 vero litterae ab Hezdra sunt repertae, eodem
 sono, et potestate eadem cum antiquissimis lit-
 teris Hebraicis sunt inuentae, sed diuersa fi-
 gura, qualem exhibet sielus Israël, qui has lit-
 teras refert antiquissimas: de quo in Opere
 Regio. Porro numerum viginti duarum lit-
 terarum eundem esse apud Hebraeos, Syros,
 et Chaldaeos, quorum lingua magna ex par-
 te confinis est Hebraicae, idem Hieronymus
 ibidem, et D. Isidorus Hispalensis lib. 1. Origi-
 num c. 111. etiam scripserunt. Nam Syri, et
 Chaldaei eundem numerum litterarum cum
 Hebraeis habent, eodem sono, sed diuersis cha-
 racteribus: etsi propter varias rerū, et regnorū
 mutationes, Chaldaicae linguae, quae Aramaea
 dicitur, characteres, et litterae in usu esse de-
 fierint; eo quod scripta Chaldaica Hebraicis
 characteribus scribi coepissent: quod hodie ap-
 paret in sacris scriptis Prophetarū Danielis,
 et Hezdrae, quae Chaldaica lingua, et Hebrai-
 cis litteris hodie circumferuntur in corpore
 sacrorum Bibliorum.

Ceterum omnes litterae sunt consonantes,
 cum vocalibus in medio litteris perraro anti-

quis temporibus vſi fuerint Hebraei, vt teſta-
tur D. Hieronymus epiftoſa cxxvi. ad Eua-
grium, et pro voluntate lectorum, ac varietate
regionum eadem verba diuerſis ſonis, atq. ac-
centibus proferantur. Earum hanc ſimpliciſ-
ſimam colligimus poteſtatem, ex his, quae an-
tiquiſſimis Bibliorum interpretibus ſunt pro-
bata, ex collatione diuerſarum linguarum an-
tiquarum, ex his quae a noſtris, et Hebraeis
ſunt tradita, et magis accedunt ad veram litte-
rarum pronuntiationem.

Significatio, et vera ſingularum litterarum poteſtas.

Aleph, doctrina, vel diſciplina dicitur Eufe-
bio Caefarienſi lib. x. de praeparatione Euan-
gelica, cap. ſecundo; et diuo Hieronymo ad
Paulam Urbicam epiftoſa clv. et in prooemio
commentar. in Threnos Ieremiae. Poteſt dici
et in noſtra lingua princeps, ab ordine, quod
haec littera primarium locum habeat in ordi-
ne litterarum, et alphabeti Hebraici. Hinc et
Graeci ſuum α Alpha mutuati ſunt. Pronun-
tiationis eſt leniſſimae, quae nullam habet ne-
que Graecam, neque Latinam litteram ſibi re-
ſpondentem. Si puncto vocali non afficiatur,
pro-

propter lenem sui pronunciationem, pro varietate punctorum valet a, e, i, o, v. In medio, vel fine, si absque puncto fuerit, non pronunciat. Quidam exprimunt eius potestatem per tenuem spiritum Graecorum.

Beth, id est domus, sic dicitur a figura quae refert praecipuas partes domus, fundamentum, parietes, tectum, ostium. Valet β Beta Graecorum, et B nostrum, lenius tamen prolatum ac si esset V consonum.

Gemal, Gimal, vel Gimel, retributionem sonat, vel camelum, a gibbo quem gerit in dorso, sicut Camelus, qui dicitur Gamal. Eusebio; et D. Hieron. est plenitudo. Valet γ Gamma Graecorum, et G Latinorum; lenius tamen sonat, ut in Gabriel, et gubernator, non ut in ditionibus gens, et germanus.

Daleth, quasi Deleth, id est ostium, quia illud delineat suis lineis; quare Tabula dicitur Eusebio, et D. Hieronymo, qua scilicet aperitur, vel clauditur ostium, ex pronuntiatione simili tractum est δ Delta Graecorum. Latinis est D.

He, id est Ecce, vel iuxta Eusebium, et Hieronymum, ista, reddit densum, vel adspiratum Graecorum spiritum: et H, adspirationis notam.

Vau, id est clauus aduncus, vncinus, quod eius referat figuram; valet V consonum.

B iiij

Zaiin

Zaiin, Telum, claua, quod teli, vel clauae exprimat figuram. Trahunt inde Graeci, et ex his Latini suum ζ Zeta. Proxime accedit ad S constitutum inter duas vocales, vt in misericordia.

Cheth, hoc est viuēs, vita, quadrupes; adspiratio est fortis densior littera He, et formatur in nodo gutturis, ac proinde crassiori et duriori sono proferenda est, veluti duplex nostra adspiratio, hh, vel ch, id est χ, chi Graecorum. Tametsi nec apud Graecos, nec apud Latinos littera aliqua ex aequo exprimi possit.

Teth, iuxta Eusebium, et Hieronymum interpretatur bonū. Aliis est inuolucrum, significatione e Chaldaismo deriuata, quod littera fit inuoluta, et contorta. Valet τ Graecorum, et T Latinorum.

Iod, manus, instrumentum, vel cum Eusebio, et Hieronymo, principium. Sic dicitur quod minima cum sit omnium litterarum Alphabeti, possint reliquae ex ea formari. effertur per ι Iota Graecorum, et I consonū Latinorū.

Chaph, palma, manus, vel eius vola. Redditur ex aequo per χ Graecum, quod nobis valet Ch.

Lamed, id est disce, disciplina, stimulus, aut veru, cui similis est, facit λ Lambda Graecorum, et L Latinum.

Mem

Mem, macula, ex ipsis, est μ Graecorum, et M Latinorum.

Nun, apud Eusebium, et Hieronymum est sempiternum, iuxta id quod dicitur Psal. LXXI. vers. XVII. Ante solem permanet, id est perpetuabitur, et durabit nomen eius, innouabitur successione quadam. Aliis est Proles, filius. aequiualeat ν Graecorum, et N Latinorum.

Zamech, Auxilium, basis, fulcrum, continuū, a figura sic dicitur. opportune redditur per duplex z Zeta, vel per S, ut sonat principio, et fine. Concurrit cum potestate Seen sinistri.

Ghaiin, Latine fontem, vel oculum significat, interpretibus Eusebio, et Hieronymo. Adspiratio est, omnium densissima, quam magis exprimit vox uiua, quam scriptura; a qua Graeci, et Latini abhorrent. Formatur in extrema gutturis parte, dum flatus per nares deducitur. Redditur per gh, nam vetustis interpretibus. Graecis, et Latinis effertur per γ Gamma, vel G, ut in Gomorra, et Segor. Et hodie etiam Harabibus valet g adspiratum, et strangulatum. Quapropter litterae g addenda est adspiratio, si ex aequo eius potestatem uelis exprimere, quod littera sit adspirata.

Phe, os, ab ore, non ab osse, etiam Eusebio, et Hieronymo, quod referat figuram oris; facit ϕ Phi Graecorum, et nobis Ph. Nam ignora-

B v

bant

bant Hebraei veteres P durum, quod in vfu est apud Graecos, et Latinos, vt constat ex Graecis editionibus Septuaginta duorum, et aliorum veterum interpretum, ex nostra vulgata, et ex D. Hieronymo epistola cvi. et in commentariis ad caput xi. extremum Danielis, vbi sic ait. Notandum autem, quod cum P litteram Hebraeus sermo non habeat, sed pro ipsa vtatur Phe, cuius vim Graecum φ Phi sonat: in isto tantum loco apud Hebraeos scribatur quidem Phe, sed legatur P.) sic vetustiores omnes interpretes proferunt Pharao, Pharan, Philistiim, Phaleg, Phaniel, Phinees, et c. Quae hodie ex traditione Mazzoretarum, et Rabbinorum, neglecta antiqua, et vera pronūciatione, efferuntur per P durum, Pargho, Paran, et c.

Tfadi, vel Tfade, Hamus, venatorium instrumentum, venabulum specie bifidatum; valet Eusebio, et D. Hieron. iustitiam, quasi esset Tfedek. Sonat Tf. Interpretibus Bibliorum Graecis, et Latinis redditur per S simplex, propter defectum Graecae, et Latinae litterae quae plane huic respondeat. Ex quo illi dicunt Sion, Salmon, Melchisedec, Salmana, Sidon; quae omnia scribuntur per Tfadi.

Koph, Circuitio, Simius, vel simia a circulo quem format. Simius namque ab assidue circum-

cum.

cumeundo Hebraeis dicitur, quod nunquam vno loco consistat. Efficit K, quod ex Graecorum κ Kappa Latini mutuatur, vel Q litterā. Hinc fortasse nomē traxit apud Graecos Kappa, nisi quis velit deriuari ex nomine Chaph litterae.

Resc, quasi Rosc, id est caput, quod elementum hoc sit capitatum, aequiualeat ῤ Rho Graecorum, et R Latinorum.

Scin, quod Hebraice diceretur Scen, Latine dentem dicere possumus, quod elementum sit dentatum. Quando habet punctum in dextro cornu, proprie est Hebraicum, et sibilat, ut Sc; alioqui si habeat punctum in sinistro cornu, Ephraimiticum est, et coincidit cū prolatione Zamech; quo fit, ut alterū pro altero ubiq. in scripturis substituatur. Lege Iudicū cap. XII.

Thau, terminus, quod alphabetum terminet, ab ordine sic dicitur, ut Aleph. Signum interpretantur Eusebius, et D. Hieronymus. Est et Crux, ut constat ex cap. IX. Ezechiel. vers. IV. Apocal. cap. VII. vers. III. Referebat Thau antiquissima figura Crucem, ut et nunc etiā Graecis, et Latinis. quod testantur Tertull. lib. aduers. Iudaeos c. XI. et lib. III. aduers. Marcion. c. XXII. D. Cyprian. lib. II. Testimonior. aduersus Iudaeos, cap. XXII. et lib. ad Demetrianum ante fin. D. Hieron. in comm. in Ezech. c. IX. et D. Isi-

D. Isidor. Hispal. in comm. in lib. Iudic. c. v. et lib. de Gent. vocatione ad Florentinam sororem, cap. xxv. Quod intelligendum est de Thau alphabeti antiquissimi Hebraici, quod immutatū est in hodiernas litteras ab Hezdra. Atque hoc verius fortasse est quam, quod quidam sentiunt, Mazzoretarum, et Iudaeorum improbitate immutatam fuisse figuram Thau, vt mysteriū Crucis obrueretur. tradit namq. D. Hieron. Ezech. c. ix. antiquis Hebraeorum litteris, quibus suo tempore vtebantur adhuc Samaritani, extremam Thau litteram Crucis habuisse similitudinem. non ergo recentiorib. characteribus ab Ezdra inuentis Thau Crucis figuram referebat. Effertur per Θ Theta Graecorum, et per Th apud Latinos.

Porro quinque litterae duplici forma scribuntur, Chaph, Mem, Nun, Phe, et Tsade. Aliter enim scribuntur per has principia, medietatesq. verborum, aliter fines. Priorae figurae vel initium, vel medium dictionum, posteriores semper finem, ornandae scripturae causa, occupant.

De Punctis Vocalibus magnis, et paruis.

Quia Hebraei, Chaldaei, Syri, Arabes, et plerique alii Orientalis litteras habent tātum conso-

consonantes; neque sermonem, pronuntiatio-
nem, et vocalitatem possunt efficere litterae
solae consonantes: hinc fit ut indigeant notis
quibusdā, quae repraesentent vocales litteras,
ad faciliorem lectionem. Nam veteres, ut iu-
niores periti, per solas litteras consonātes sen-
sum orationis deprehendebant. Quamuis tri-
bus litteris Aleph, Vau, et Iod, sine punctis vo-
calibus scriptis, loco vocalium utebātur, quas
auctor Ietsirā, et cum eo Agathius, matres le-
ctionis appellat, quod contineant omnes voca-
les, et veluti procreēt. quibus Iosephus lib. iv.
Belli, addidit He pro vocali. Vide Genebrardū
in Isagoge Rabbinica. Quod autem spectat ad
puncta vocalia apud Hebraeos, Elias Leuita
praefatione Mazzoreth, et sectione secunda li-
bri Accentuum, refert punctorum inuentionē
ad annum a templi euerfione ccccxxxvi. qui
concurrit cum anno cccclxxvi. a Christo na-
to, quo tempore puncta Bibliis Hebraei pri-
mum addiderunt. Sunt autem puncta vocalia
apud Hebraeos quinque magna, quae aequiua-
lent longis vocalibus; et quinque parua, quae
vocales breues efficiunt: quorum nomina, ut-
pote recentiora, partim sunt Hebraica, partim
Chaldaica, partim Harabica.

Primum punctorum magnorum est Kaméts,
id est virgula in plano posita, puncto in me-
dio

*pag. III.
& inde.*

N

INSTITUTIONES

Yā dio subscripto, et valet A longum.

ז. Secundum Tferè, duo puncta in plano, et valet E longum.

ז. Tertium est Hirek magnum, punctum nimirum litterae subscriptum sequente Iod littera, et reddit I longum.

י. Quartum est Hólem punctum supra litterā, aliquando cum Vau, aliquādo sine eo, semper efficit O longum.

י. Vltimum est Scúrék, punctum intra litterā Vau, et sonat V longum.

Parua puncta quinque itidem sunt.

ז. Primum Pátach, virgula in plano posita, sonatq. A breue.

ז. Secundum Zegól, tria puncta in forma triangulari, et valet E breue.

ז. Tertium Hirek paruum, punctum sub littera non sequente Iod, quo distinguitur ab Hirek magno, et valet I breue.

ז. Quartum Caméts raptum, cuius character est, Caméts cum duobus punctis additis ad latus dextrum, reddit O breue.

ז. Vltimū est Kibbúts, tria scilicet puncta gradatim disposita, quæ valet V breue.

De Sceua.

Est et aliud punctum quod non numeratur inter decem puncta vocalia superiora, quod dicitur

dicitur Sceua, et constituitur duobus punctis perpendiculariter positis, sonatq. E breuissimum, quando est mobile, id est quando legitur. Nam moueri Hebraeis est legi, ut quiescere, non legi. Sic puncta vocalia vocant motiones, quod addita litteris consonantibus, faciant illas mouere, id est legi: sic et vocant quasdam litteras quiescentes, quia cum scribantur, non tamen leguntur, nec pronunciantur.

Est autem Sceua mobile, id est legitur quatuor in locis. Primo in principio dictionis.

Secundo, post punctum magnum.

Tertio, sub littera notata puncto Daghesc.

Quarto, quando in medio dictionis concurrunt duo Sceuaim, primo quiescente alterum legitur.

Addit Elias Leuita in Canticis, et in libro Mazzóreth, Hammazóreth, Sceua sub littera duplicata etiam legi. quod tamen non roboratur veterum auctoritate, neque Dauidis Kamij in suo Michlol.

Quando Sceua non legitur, trahit litteram sub qua ponitur, ad praecedentem, ut cum ea efficiat syllabam, quod apud Harabes praestat Gismé, id est circulus litterae superpositus, per similes O vocali Latinorum. Atque haec de Sceua simplici, cuius antiquam et germanam lectionem si quis amat scire, legat Dauidem Camium

2.

*in quatuor locis
legit. V. 21. X
2
ni puncto
notato. 4. post
punctum magnum
3 sub littera
notata puncto
Daghesc. 4. qd
Sceua. 2.
sceuaim p.
quiescenti. 1. alio
quo legit.*

16 INSTITUTIONES
mum in Michlol, ex sensu vetustissimorum Hebraeorum, quae transtulit Iohannes Isaacus in suam Grammaticam pag. x. quintae editionis. Iam agendum de Sceua composito.

De Punctis raptis.

Praeter decem puncta, quinque longa, quinque brevia, et praeter Sceua simplex, sunt tria alia puncta quae rapta dicuntur, siue composita cum Sceua; quo adiecto, brevia puncta quae ex longis facta sunt, fiunt breuissima. siquidem ex punctis longis Camets, Tferre, et Holem, fiunt brevia haec, Patach, Zegol, et Hatéph Camets. Rursus ex his breuibus addito Sceua fiunt breuissima, nimirum

Hatéph patach, id est A breuissimum.

Hatéph zegol, id est E breuissimum; et

Hatéph kamets, id est O breuissimum.

Seruiunt autem peculiariter haec tria puncta litteris gutturalibus. Aleph, He, Cheth, et Ghain, loco ipsius Sceua, ex quo sunt composita, quod tamen minus conuenit pronuntiationi litterarum gutturalium. Nam tametsi puncta rapta sub aliis litteris quam gutturalibus reperiuntur, atque litterae gutturales aliquando recipiant Sceua simplex, hoc tamen non obstat, quin verum sit, puncta rapta fuisse inuenta propter gutturales litteras, quas Elias Leuita

meri-

merito confundentes vocat, quod vsitatam punctuationem confundant, exceptiones plures inuoluant, et multiplicem varietatem punctuationis, quod fere respuant Sceuá simplex, et Dagésc.

Rurfus de Hatéph Caméts.

Hatéph Caméts, iuxta Eliã, differt a Caméts Hatéph quarto puncto breui, quod Hatéph Caméts saepe non habeat Sceuá scriptum, at vero Caméts Hatéph illud retineat. Alii nullum discrimen inter haec agnoscunt. Et quoniam raro Hatéph Caméts, saltem in libris emendatioribus habet Sceuá adiunctū, et tunc concurrat cum figura Caméts vocalis longae, et pronuntiatione plurimum ab eo distinguitur, obseruandae sunt regulae quibus dignoscamus inter Caméts vocalem magnam, et Hatéph Caméts, quando non habet Sceuá sibi adiunctum.

קָמֶטְס

קָמֶטְסְ

Prima est, si nullum habeat accentum, et mox sequatur Sceuá, aut Daghésc.

קָמֶטְסְ

Secunda, si sequantur duo Sceuaim.

קָמֶטְסְ

Tertia, si post se habeat Maccáph virgulam, quae Graecis dicitur Hyphen, nobis Subunio, nisi virgulá Maccáph praecedat Aleph, vel He.

קָמֶטְסְ

Quarta, et vltima, in fine verborum si praecedat accentus.

קָמֶטְסְ

C His

His de causis Caméts numeratur inter puncta breuia.

De litteris Quiescentibus.

יְהוּא

eui eheui

*Orapax de
vocalibus longis
no heqm
sonido niguro*

*quibus quiescit
estis clausas etc*

*777 et post
egol pauca*

Quattuor litterae Aleph, He, Vau, et Iod, quas vna dictione Eheui Hebraei complectuntur, et in medio et in fine dictionum, positae post vocales longas, nullum sonum emittunt, nisi motione aliqua afficiantur, propter quod quiescentes dicuntur, quia in praecedenti vocali longa quiescunt, si excipias ex breuibus punctis Zegol, in quo Aleph, He, et Iod reperiuntur quiescere.

Vau in fine dictionis post Caméts, Tserè, Hirèq, et Patach non affectu Hólem, vel Scurèq, attrahitur ad praecedentem litteram, tamquam vocalis in diphthongo, vt in dictionibus, Deuarau, Scalèu, Phiu, et Tsau.

Iod vero similiter positum in fine post Caméts Hólem, Scurèc, et Patach, in eandem praecedentem syllabam coalescit, vt solet vocalis in diphthongo, vt in dictionibus Adonai, Goi, Galui, Saddai.

He quando in fine habet punctum in medio quod vocatur Mappiq, id est extractor, vel eductor, non modo non quiescit, sed quodammodo fortius pronunciat.

De

De litteris He, Cheth, et Ghain.

Puncta vocalia litteris apposita, ita pronun-
ciari debent, vt prius littera, post vocale pun-
ctum audiatur. Excipiuntur tamen tres litte-
rae He, Cheth, et Ghain, quae in fine dictio-
nis post quattuor posteriora puncta longa ha-
bent sub se Patach, et post ipsum Patach pro-
nunciantur. Interdum post kibbûts idem con-
tingit, quando substituitur loco Vau Scureq.

De puncto Daghésch.

Punctum inscriptum vmbilico litterarũ, ap-
pellatur Daghésch, cuius capaces sunt omnes
litterae, praeter quattuor gutturales Aleph,
He, Cheth, Ghain, et Resc, quae non recipiunt
Daghésch. Etsi quibusdam locis Aleph, et Resc
illud recipiant.

Est autem duplex Daghésch, forte vnum, lene
alterum. Forte, quod facit in medio litterae
sonum duplicari, vt in Dibbér. Lene est, quod
in principio dictionis, aut post Sceuà quiescens
in medio, vel in fine dictionis, sex litteras, quae
comprehenduntur dictionib. Begad, Chephath,
ita roborat, vt affectae Daghésch, tonent fortius;
sine illo, mollius et remissius. Quoties autem
hae sex litterae in medio, vel in fine dictionis
habent in se Daghésch, non praecedente Sceuà,

C ij

illud

*quattuor guttu-
rales quae non
dant tunc dag-
hesch*

גגג
כככ

*sequitur y qui
est scis lle
in medio, o,
fin della dila
in tenenda
gaghere*

no exserunt
v. sua lo
Dagheses
fuerit.

20 INSTITVTIONES

illud Daghesc est forte, vt omnino sit dupli-
candus sonus litterae. Quod quidem Daghesc
forte non solum reperitur in istis sex litteris,
sed etiam in omnib. aliis, si excipias quattuor
gutturales, et Resc, quae abhorrent a puncto
Daghesc. Et haec quidem hodierna pronun-
ciatio sex litterarum cum Daghesc leni. nam
apud veteres nullum fuisse discrimē inter sex
litteras raphatas, et daghesatas; aut nullam ha-
bitam fuisse rationem Daghesc lenis, erudite
ostendit Genebrardus pag. XIX. suae Isagoges.

De Raphéh.

Raphéh virgula est in plano, quae supra lit-
teram scribitur; vel si non scribatur, semper
subintelligitur, vbi non est Daghesc: efficitq.
vt litterae Begad, Chephath, lenius, et tāquam
adspiratae pronuncientur.

De partibus Orationis.

ORationis tres sunt partes apud Hebraeos,
Nomen, Verbum, et Dictio. Dictionem
appellant omnes Orationis partes, quas prae-
ter Nomen, et Verbum, Graeci, et Latini so-
lent recensere. Harabes quoque, exemplo He-
braeorum, et omnes linguae Orientales, imi-
tatione Hebraicae, has tres tantummodo Ora-
tionis partes agnoscunt. Sed et Graecam lin-
guam

quam, et Latinam olim tres tantum habuisse Orationis partes, probavit Hebraeus Doctor disputans contra Cosdram Persarum Regem, ubi probare contendit, id quod certissimū est, omnes scilicet linguas ab Hebraica earum matre initium habuisse. Quapropter Quintilianus Institutionum Oratoriarum lib. I. cap. IV. scribit, veteres, inter quos fuerunt Aristoteles, et Theodectes, tantūmodo tradidisse tres Orationis partes, Nomina, Verba, et Coniunctiones, quas vulgus vocat coniunctiones. Nam in Verbis vim sermonis quem loquimur, in Nominibus materiam de qua loquimur, in Coniunctionibus connexionem eorum, veteres auctores esse iudicauerunt.

De litteris radicalibus, et seruilibus.

Omnes litterae Alphabeti sic diuiduntur, ut undecim semper sint radicales, fundamentales, siue essentiales, et de corpore thematis, quod radici suae, vel themati perpetuo haereant. Reliquae undecim quamuis possunt esse radicales, et thematicae, sed frequentius sunt seruales, et ancillae, quod radicalibus litteris ancillentur. Ex seruilibus autem et ministerialibus litteris quaedam seruiunt tantum in prin-

capio dictionis, nempe Elbasc, hoc est Aleph, Lamed, Beth, et Scin. Quaedam seruiunt in principio, et sine dictionum, Hem, Chen; id est He, Mem, Chaph, et Nun. Tres reliquae, nempe Ioth, id est Iod, Vau, Thau, vbique ministrant, in principio, medio, et fine.

De Verbo perfecto, et denominatione litterarum radicalium.

His ita constitutis, prius de Nomine quam de Verbo dicendum cuius videri posset; quia vt ait David Cambius in suo Michlol, Nomen est subiectum, et Verbum est accidens; tamen cum eodem Cambio, et plerisque aliis de Verbo, prius quam de Nomine dicendum, quod tractatio verborum latius pateat, et bonam partem Institutionum comprehendat. Accedit optima ratio, quod Nomina, et eorundem cognitio magna ex parte pendeat a Verbis: fere enim Nomina a Verbis deducuntur. Nomina etiam inflectuntur omnino vt participia, quae sunt pars Verbi. Omnia igitur Verba, et Nomina perfecta constant tribus litteris radicalibus, constituentibus radicem, vel thema, hoc est tertiam personam masculini generis praeteriti perfecti. Nam reliquae aliae litterae quae adduntur cuiusque parti orationis, praeter tres litteras thematis

matís, seruales sunt, et ministerium exhibent, ad indicandas coniugationes, personas, numeros, genera, modos, pronomina, aduerbia, praepositiones, articulos, interiectiones, coniunctiones.

Ceterum tres litterae radicales cuiuscumque dictionis denominationem habent a tribus litteris thematicis verbi Paghál, quo paradigma- te verborum perfectorum vetustiores Hebraei uti consueuerunt. Quoniam autem in verbo, vel radice Paghál, prima littera radicis est Phe, secunda Ghaiin, tertia Lamed; hinc factum est, ut prima cuiuscumque verbi littera dicatur Phe, vel Phe Paghál; secunda Ghaiin, vel Ghaiin Paghál; tertia Lamed, vel Lamed Paghál. Ut in verbo Lamád, prima littera radicis, quae est Lamed, dicetur Phe, vel Phe Paghál; secunda littera, quae est Mem, erit Ghaiin, vel Ghaiin Paghál; tertia, quae est Lamed, vocabitur Lamed, vel Lamed Paghál.

De coniugationibus Verborum.

Verba perfecta transitiva variantur per septem coniugationes. nam intransitiva, absoluta, vel neutra, quia in se ipsis sunt passiva, tantum inflectuntur per tres actiuas coniugationes. E septem coniugationibus tres sunt actiuae, vel parentes; tres passivae, siue proles; et una actiua

verba actiua.

C iij

pas-

passiua, vel parens et proles, hoc est retransitiua, et reciprocae significationis, quae agit, et patitur.

Prima coniugatio actiua est Cal, cuius passiua est Niphghál. Secunda actiua est Pighèl, et eius passiua Pughál. Tertia est Hiphghâl, cuius passiua est Hophghál. Denique reciproca est Hithpaghál. Quibusdam etiam Niphghál eiusdem fere est significationis cum Hithpaghál, et non passiuae: quod quidam probare contendunt ex Rabbi Onqelos, Rabbi Ionathàn, Ben Vziel Chaldaeis interpretibus, Mose Aegyptio, et Dauide Cambio. De quo videndus Xantes lib. III. Institutionum cap. IV.

De prima coniugatione Kal.

Prima coniugatio a veteri paradiigmate Paghál dicitur (a quo similiter aliae coniugationes nomen sortiuntur) et alio nomine Cal, id est leuis et expedita; quod praeter tres litteras radicales nullam habeat in radice et themate litteram seruilem, nec admittat Daghes forte in secunda littera radice, quod recipit tertia, et quarta, et septima coniugatio. Complectitur autem coniugatio Cal magna ex parte verba transitiua, quamquam multa intransitiua, et neutra in ea reperiuntur.

Incipiunt vero Hebraei a praeterito perfecto,
quia

quia ordine primum est, et thema verbi continet, quod constat tribus litteris radicalibus. Et quidem antiquiores pro paradi-gmate vsi sunt verbo Paghál, recentiores fere verbo Paqád, sed neutrum est nunc accominodatum exemplum: non illud vetustius, saltem hodie, quia in eo secunda littera est Ghain, quae quoniã gutturalis est, confundit puncta vulgata coniugationum. Neque aliud exemplum propositũ a recentioribus, est aptum iis, qui primum incipiunt, quia primam radicis habet Phe, quae nunc est dagheffata, nunc leuis, pro varietate coniugationum. propter quam etiam causam non placuit proponere Paqád, paradigma recentiorum; sed cum Iohanne Isaaco, et aliis verbum Lamád, quod neque variatione punctorum, neque varietate pronunciationis litterae Phe, obscuriores reddit coniugationes.

Exemplum primae coniugat. Kal.

Praeteritum.

Lamád,	didicit. masc. gen.
lamádta,	didicisti. m. g.
lamádti,	didici. com. gen.
lamedú,	didicerunt. c. g.
lemadtém,	didicistis. m. g.
lamádnu,	didicimus. c. g.
lamedáh,	didicit. fem. gen.

C v

la-

lamádt, didicisti. f. g.

lemadtén, didicistis. f. g.

Benoni.

Loméd, discens. m. g.

lomedîm, discentes. m. g.

lomedáh, *vel* lomédeth, discens. f. g.

lomedóth, discentes. f. g.

Paghul.

Lamúd, doctus. m. g.

lemudîm, docti. m. g.

lemudáh, docta. f. g.

lemudóth, doctae. f. g.

Infinitiuus.

Lamód, *vel* lemód, discere.

bilmód, in discendo.

kilmód, cum disceres.

lilmód, ad discendum.

millemod, a discendo.

Imperatiuus.

Lemód, disce. m. g.

limdû, discite. m. g.

limdí, disce. f. g.

lemódnah, discite. f. g.

Futurum.

Elmòd, discam. c. g.

iilmòd, discet. m. g.

tilmòd, disces. m. g.

nilmòd, discemus. c. g.

ailme

iilmedû,	discant. m. g.
tilmedû,	discetis. m. g.
tilmod,	discet. f. g.
tilmedî,	disces. f. g.
tilmódnah,	discant, et discetis. f. g.

Eadem ratio quo ad significationes, numeros, et genera personarum, eodem prorsus modo obseruanda in omnibus coniugationibus.

Praeteritum frequentius habet Camets, et Patach, vt Lamád: non raro Camets, et Tserc, vt Chaphéts: rarissime Camets, et Holem, vt Katón.

Praeteritum, et Futurum sunt fundamenta, vel origines omnium modorum. Vnde poterit quispiam per praeteritum, et futurum satisfacere loco praesentis, infinitiui, et imperatiui: et is quoque est vsus Bibliorum. itaque iuxta exigentiam rei, exponendum est praeteritum pro imperfecto praeterito, vel plusquam perfecto. ex Elia, oratione prima, fundamento quarto, numero primo, et duodecimo.

Scias quoq. morem esse Scripturae Prophe- ticae, frequentius vti praeterito loco futuri, propter rei certitudinem, quae futura cum sit, perinde est, ac iam facta. Verum in narratione rei gestae aliter res se habet. Ex eodẽ, num. VII.

Prima persona cuiuscũq. tẽporis, et modi est cõmunis generis, vt tertia pluralis praeteriti.

Ben-

Handwritten Hebrew characters in the right margin, including the word "למד" (lamed) and "למדו" (lamed-vav).

Benoni, id est intermedium, participium est praesens, sic dictum, quod eius actio, quae fit in tempore praesenti, est media inter praeteritum, et futurum, ex quibus componitur; ut si dicam, Reuben lomed, id est Ruben discens, significatur Ruben discere coepisse, et futurum ut adhuc discat.

Benoni, et Paghul non coniugantur more verborum, sed declinantur usu nominum; ideo nullas habent personas, quia verius sunt adiectiva, quam verba. Hoc tamen est discrimen, quod significatio Benoni, est de ipsa operatione quando fit; nomen autem adiectivum de eo qui habet illam formam, quando nihil operatur.

Cum verbo substantiuo expresso, vel subaudito, ponitur Benoni pro praeter. imperfecto.

Si Benoni construatur cum genitiuo, degenerat in nomen adiectivum participiale: sed absolute positum transit in nomen verbale, sine vlla temporis notatione, vel differentia, ut Scophét, iudex.

*verba non
habent beno
ni neque*

Sunt verba quae careant Benoni, et Paghul, praesertim neutra, quorum loco ministrant adiectiva.

Actio Paghul, id est Participii passivi, quod nomen habet a veteri paradiigmate, fit in tempore praesenti, et componitur ex praeterito, et praes-

et praesenti; ut si dicas, Domus extructa, sensus est, quod iam sit extructa, et adhuc duret. Atque haec est differentia inter Paghul, et Benoni Niphghal secundae coniugationis. Etenim cum dicis, Domus aedificata, per Benoni coniugationis Niphghal, significatur domum fuisse aedificatã, sed contingere potest, ut iam sit diruta. Itaque Paghul huius coniugationis significat perfectã passionem, sed quae adhuc durat: Benoni vero coniugationis Niphghal passionẽ praesentem, quãuis non sit perfecta. Eadem ratione differt Paghul a nomine adiectiuo, atque Benoni.

Paghul femin. gener. singularis numeri, in hac sola coniugatione vnicam habet formam, in aliis omnibus duplicem, ut in Benoni.

Infinitiuus Hebraeis Makor dicitur, id est fons, quod infinitiuus contineat nudam verbi significationem, sine vlla differentia temporũ, personarum, generum, et aliorum quae accidunt verbis. Quapropter infinit. ponitur pro omnibus vocibus verbi, ifrequentius pro imperatiuo, et nomine verbali, ut solet verbale pro infinitiuo.

Infinitiuo seruiũt quattuor litterae, *Bachlam*, כך לך לך לך, quae litterae praestant vsum gerundiorum. Beth, et Chaph, ut plurimum importãt, et trahunt sensum infinitiui ad aliquã speciem praeteri-

teri-

teriti. Lamed indicat futurū, Mem praeteritum, et futurum. Et quia ponitur Mem loco Min, imprimit Daghesc sequenti litterae, si sit capax. Vt plurimum non venit infinitiuis sine litteris Bachlam, nisi coniunctus fuerit alteri verbo.

Imperatiuus similis est infinitiuo, quando est sine litteris Bachlam.

Imperatiuus, et futurum transitiuorum plerumque desinunt in Holem; sed a neutris verbis, aut his quorum secunda est gutturalis, aut tertia est Cheth, vel Ghain desinunt in Patach, exceptis quibusdam, quae vtraque forma inueniuntur.

Frequentissime imperatiuus pro futuro, et futurū pro imperatiuo ponitur, et pro optatiuo, quo carent Hebraei.

Futurum fit ab imperatiuo, cuius constitutioni, et formationi seruiunt litterae Ethan praepositae, Aleph, Iod, Thau, et Nun, quae in omnib. coniugat. sunt characteristicae futuri.

Littera Thau format secundam personam masculini generis, singularis numeri, et tertiam singularem femininam; ideo bis exprimitur in his personis futuri eadem vox. Cum autem haec duae personae ambiguae sint, pro ratione sensus distinguuntur ex solo contextu.

De

De secunda coniug. Niphghal.

Passiua primae coniugationis Kal, dicitur Niphghal a vulgato paradi-gmate, vt sequen-tes omnes coniugationes in omnib. ordinibus. recipit actionem a sua actiua Kal, vel est reci- procae significationis, id est, eiusdem cum Hithpaghah. Non semper sumit suam signi- ficationem a Kal, praesertim quando est abso- lutum, sed a Pighel, et Hiphghil.

Exemplum coniugat. Niphghal.

Praet. doctus est.

Nilmád	nilmadáh, <i>vel</i>	hillamedî
nilmáda	nilmédeth	hillamédnah.
nilmádti	nilmadòth.	<i>Futurum.</i>
nilmedû	<i>Infinitiuus.</i>	Ellamèd
nilmادتèm	Hillamèd.	iillamèd
nilmádnú	behillamèd	tillamèd
nilmedah	kehillamèd	nillamèd
nilmádt	lehillamèd	iillamedû
nilmادتèn.	mehillamèd.	tillamedû
<i>Benoni.</i>	<i>Imperatiuus.</i>	tillamèd
Nilmád	Hillamèd	tillamedî
nilmadîm	hillamedû	tillamédnah.

Primae radicali praeponitur Nun littera cum Hireq paruo, quae apparet in praeterito, et par-

et participio, in aliis temporibus deperditur Nun character coniugationis, in cuius locum succedit Daghesc forte impressum primae litterae radicis.

Quaedam in hac tantum coniugatione sunt usitata, quae exponenda sunt, ac si essent coniugationis Kal. In quacumque enim coniugatione inueniatur verbum usitatum, praeterquam in kal, fere semper retinet significationem kal.

Genon Paghul differt a praeterito, quod ~~Paghul~~ ^{Genon} habet Camets, praeteritum Patach.

Infinitiuus, imperatiuus, et futurum, amittunt Nun characteristicum coniugationis; et prima radicalis suscipit Daghesc, quod ut reddatur forte, habet praefixum He infinitiuo, et imperatiuo. Nam in futuro per litteras Ethan redditur Daghesc forte.

De tertia coniugatione Pighel.

Coniugatio Pighel, Dagheffata, vel grauis appellatur, eo quod secundam litteram radicis, si illa sit capax Daghesc, semper habeat dagheffatam. Nam Daghesc forte, est characteristica nota huius coniugationis. In hac coniugatione, verba que in kal sunt neutra, fiunt transitiva: quae vero in kal sunt actiua, in Pighel significationem intendunt, ita ut includant frequentiam, curam, et diligentiam. Ali-

quan

quando significant actionem quae se extendit in tertiam personam, vt verba Hiphghil.

Exemplum coniugationis Pighel.

<i>Praeteritum.</i>	melāmedáh. l.	<i>Imperatiuus.</i>
<i>Docuit accurate.</i>	melāmédeth	Lamméd
	melammedóth	lammedû
	<i>Paghul.</i>	lammedî
Limméd	Melummad	lammédnah.
limmáda	melummadîm	<i>Futurum.</i>
limmádti	melūmadáh. l.	Alamméd
limmedû	melūmédeth	ielamméd
limmadrêm	melūmadóth.	telamméd
limmadnu	<i>Infinitiuus.</i>	nelamméd
limmedáh	Lamméd	ielammedû
limmádt	belamméd	telammedû
limmadtèn.	Kelamméd	telamméd
<i>Benoni.</i>	Ielamméd	telammedî
Melamméd	millamméd.	telammédnah.
melammedîm		

Quaedam verba Pighel, et Pughal, contrarias recipiunt significationes; quod in aliis non inuenitur.

Vtrumque participium habet Mem praepositum: Actiuum, vt distinguatur ab infinitiuo, et imperatiuo: passiuum vero, vt discernatur a Benoni Pughal.

Habent participia Hiphghil, et Hithpaghel

D

praes

praepositum Mem, vt participia huius coniugationis. In omni autem ordine, et coniugatione quae habet in Benoni Mem superadditum, litterae Ethan habent idem punctum, quo afficitur Mem participii, si excipias Hiphghil quiescentium Ghain Vau.

Infinitiui forma est eadem cum Benoni, si demas Mem praepositum.

De quarta coniugatione Pughal.

Character huius coniugationis est Daghes forte, praecedente Qibbut. Eius significatio eodem prorsus modo recipitur, quo in sua actiua Pighel significatur: paulo tamen obscurior videtur, quia nomen personae per quam passio infertur, non exprimitur: quo differt a Niphghal, in quo mentio agentis non reticetur; et saepius is, qui patitur, sibi met passiois auctorem esse declarat: cum tamen in Pughal passio aliunde manare semper significetur, vt contendit Isaacus pagina xxxi. et xxxii. Vide Quinquarboreum pag. lxx.

Exemplum coniugationis Pughal.

Praeteritum.	lummadta	lummadnu
Doctus est accurate.	lummadti	lummedah
	lummedu	lummadt
Lummad	lummadtem	lummadten.

Benoni

<i>Benoni.</i>	<i>Infinitivus.</i>	nelummâd
Lummâd	Lummôd.	ielummedû
lummadîm	<i>Futurum.</i>	telummedû
lummadâh	Alummâd	telummâd
lummadôth.	ielummâd	telummedi
	telummâd	telummâdnah.

Non est adeo vsitata hæc coniugatio, nam caret Paghul. Infinitivus non componitur cū litteris Bachlam. Caret etiam Imperatiuo. Futurum præterea, vt quidam Hebraei sentiunt, in hac coniugatione, et Hophghal non est vsitatum, nisi in secundis, et tertiis personis, non autem primis: quibus suffragatur, quod primæ personæ semel tantum fiat mentio Iob x. v. xx. Alii has coniugationes mancas, et mutilas manere existimant, quia multi sacri libri interciderunt; in quibus verisimile est, receptum fuisse earum vsum.

De quinta coniug. Hiphghil.

Huius characteristica est littera He, cū puncto Hireq ante primam litteram radicis, quæ exprimitur in præterito, infinitiuo, et imperatiuo. In participiis vero, et futuro, quibus præfixæ sunt litteræ seruales, per syncopam reticetur He character coniugationis; ne duæ characteristicae litteræ, vel seruales concur-

D ij rant

rant; vna scilicet characteristicam coniugationis, altera participii, vel futuri. Praeterea inter secundam, et tertiam radicis interseritur. Iod in hac coniugatione, quod in praeterito manet tantum in tertia persona vtriusque generis, et numeri. Eius significatio est actiua in tertium, quia significat actionem, alio suo auctore, et auctore.

Continet Hiphghil transitiva, pauca neutra. Quae in Cal sunt neutra, hic sunt transitiva cum intensione aliqua: quae autem sunt in Cal transitiva, manent hic etiam transitiva, sed cum magna intensione.

Exemplum coniugat. Hiphghil.

<i>Praeteritum.</i>	malmidim	Kehalmid
<i>Docere fecit.</i>	malmidah, <i>vel</i>	lehalmid
Hilmid	malmédeth	mehalmid.
hilmáda	malmidóth.	<i>Imperatiuum.</i>
hilmádti	<i>Paghul.</i>	Halmid
hilmidu	Mulmad	halmidu
hilmadtém	mulmadim	halmidi
hilmádnú	mulmadáh. <i>l.</i>	halmédnah.
hilmidah	mulmédeth	<i>Futurum.</i>
hilmádt	mulmadóth.	Almid
hilmadtén.	<i>Infinitiuus.</i>	ialmid
<i>Benoni.</i>	Halmid	talmid
Malmid	bchalmid	nalmid

ial-

jalmidu
talmidu

talmid
talmidi

talmédnah.

Infinitivus aliquando reperitur sine caractere coniugationis, He, cuius defectum suppleant litterae Bachlam.

Infinitivus, Imperativus, et Futurum, indifferenter desinunt in Hircq magnum, vel in Tserc.

De sexta coniugatione Hophghal.

Passiva Hiphghil, est coniugatio Hophghal, quae propterea ante primam litteram radice additionem habet litterae He characteristicae, sicut eius activa Hiphghil, habetq. sub se Qibbuts, vel Hateph Camets, vel simplex Camets, quando sequitur Hateph Camets sub littera gutturali.

Coniugatio haec passionem quoque significat ab incerta persona, iussu, vel suasu alterius inflictam. Quapropter antiqui Hebraei vocant eodem nomine, atque Pughal, hoc est, Coniugationem quae non recordatur nominis sui agentis. Quae in Cal sunt Neutra, in hac coniugatione non differunt a Passivis coniugationis Pughal, id est, significant passionem per manus alterius. Quae vero in Cal sunt Transiiva, in coniugatione Hophghal significat pas-

D iij

sio-

tionem illatam ab incerta persona per intermedium, alterius nimirū motu, aut voluntate,

Exemplum coniugat. Hophghal.

<i>Praeteritum.</i>	holmádt	<i>Futurum.</i>
<i>Doceri factus est.</i>	holmadtén.	Olmád
	<i>Benoni.</i>	iolmád
Holmád	Holmád	tolmád
holmáda	holmadím	nolmád
holmádti	holmadáh, <i>vel</i>	iolmedú
holmedú	holmédeh	tolmedú
holmadtém	holmadóth.	tolmád
holmádnú	<i>Infinitiuus.</i>	tolmedí
holmedah	Holméde.	tolmádnah.

Quae in Hiphghil coniugantur, et in Hophghal possunt coniugari, tametsi non extet eorum vsus in Bibliis. Ex Dauide Cambio. nam si spectes eorum vsum, tantum sunt vsitata in Praeterito, et Futuro, in Participio rarius, quod magis induit naturam Nominis, quam Participii.

Infinitiuus rarissime inuenitur: et numquam cum litteris Bachlam.

Imperatiuum numquam habent, vt verba Pughal, quia in his duabus coniugationibus nomen agentis non exprimitur.

De

De septima coniug. Hithpaghel.

Duas habet characteristicas litteras, nimirū He, et Thau, vna syllaba proferendas. Non habet coniugationem passiuam, quia significat actionem reciprocam, et retransitiuam, quod eadem sit agens, et patiens, hoc est, significet actionem immanentem, agentis scilicet in se ipsum: actionem vel veram, vel imaginariam, non transeuntem extra agentem. Quare a verbis actiuis, Hithpaghel est reciprocum, quādo agens, sibi vere, vel simulate agit. At a verbis Neutris, vel Intransitiuis, verba Hithpaghel sunt Frequentatiua.

in finitibus sine litteris

Exemplum coniug. Hithpaghel.

□ הִתְפַּאֵה

Præteritum.	Benoni.	lehithlamméd
Docuit se.	Mithlamméd	mehithlāméd.
Hithlamméd	mithlāmedîm	Imperatiuus.
hithlammáda	mitblāmedáh,	Hithlamméd
hithlammádti	vel mithlam-	hithlammédû
hithlammédû	médeth	hithlammédî
hithlāmadtém	mithlāmedòth,	hithlāmednâh.
hithlāmadnu	Infinitiuus.	Futurum.
hithlāmedáh	Hithlamméd	Ethlamméd
hithlammádt	behithlāméd	iithlamméd
hitblāmadtén,	kehithlāméd	tithlamméd
	D iiij	nith

nithlamméd tithlammédû tithlammédî
iithlammédû tithlamméd tithlāmédnah.

Quaedam in hac tantum coniugatione reperiuntur, ac proinde retinent significationem coniugationis Cal.

Characteres huius coniugationis, litterae scilicet He, et Thau, radici regulariter praefiguntur, si tamē incipiat verbum a litteris dentium, quae sunt Zaiin, Zamech, Tsade, et Scen, tunc euphoniae gratia, prima littera radicis inseritur inter He, et Thau, ut Histammer. Propter eandem causam, in his quae incipiunt a Tsade loco Thau characteristicae, scribitur Teth, et in his quae incipiunt a Zaiin, scribitur Daleth, ut Hitstaddeq, et Hizdammen, ita fit, ut expeditior sit pronuntiatio, et suavior. Abiicitur Thau, vel absorbetur, quando sequitur alterum Thau, vel una ex consonantibus, quae sunt ei affines, nimirum, Daleth, Zaiin, aut Teth, et hoc ad euitandam cacophoniam, ne concurrant duae litterae eiusdē soni, tuncq. imprimitur Daghesc in prima littera radicis, in supplementum Thau absorpti.

Litterae radicis iisdem punctis afficiuntur, quibus scribitur infinitiuus Pighel, nam tota coniugatio habet secundam radicis daghestam, ut Pighel.

Benno-

Benoni habet praepositū Mem, vt in Pighel, et Hiphghil, et in eo deperditur prima characteristica He, ne simul concurrant plures litterae seruales.

Eadem est forma, Praeteriti, Infinitiui sine litteris Bachlam, et Imperatiui, quae distinguenda est ex solo contextu.

In futuro perditur He characteristicum, et litterae Ethan, assumunt eius punctū excepto Aleph, quod est cum Zegol, quia est gutturale. Desideratur autem He characteristicum, ne tot concurrant seruales.

Sunt quaedam composita, aut ex eadem coniugatione, aut ex diuersis; in eadem coniugatione componuntur permixtis diuersis generibus, et personis; ex diuersis coniugationibus componuntur ex Cal, et Pighel; ex Niphghal, et Cal; ex Niphghal, et Pughal; ex Niphghal, et Hithpaghel, cuiusmodi plura inueniuntur in imperfectis; ex Pighel cum Pughal, in diuersis temporibus; ex Hophghal, et Hiphghil; ex Hophghal, et Hithpaghel, et ex aliis coniugationibus, et ex Imperfectis ordinibus cum Hithpaghel. de quibus Camhius in prima, et secunda parte Michlol, et Elias peculiari libro de compositionibus Hebraeorum.

Coniugationem octauam, quae dicitur Poghel Merubbáh, id est, Poghel Quadrata,

D v qui-

*infinitiuus et praeteritus
sine littera
bachlam et
imperatiuus*

quidam addiderunt quinto loco post coniugationem Pughal. Haec forma quia frequentior est in Imperfectis (hoc est, in Defectiuis Ghaiin, in Quiescētibus Ghaiin Vau, vel Ghaiin Iod, a quibus communiter venit coniugatio quae dicitur Quadrata, vt testatur David Cambius) quā in Perfectis, reicienda ad coniugationem Pighel Quiescētium Ghaiin Vau, vbi est eius peculiaris locus. Haftenus de Verbis Perfectis, et singulis eorum coniugationibus: iam de Imperfectis.

De Verbis Imperfectis, siue Anomalis.

Quemadmodum Verba Perfecta sunt, quae tribus constant litteris Thematicis expressis, sic Imperfecta sunt, quae inter coniugandum vnam, aut plures ex Thematicis amittunt; aut si non amittunt, non proferunt; vel quae abundant numero radicalium plurium, quā trium. Quorum prima sunt Defectiua, secunda Quiescentia; ex Defectiuis autem, et Quiescētibus sunt Composita, ac praeterea Abundantia, quae dicuntur Verba Quattuor, et Quinque litterarum: vt multiplicia sint Imperfecta: Defectiua, Quiescentia, Composita, Quattuor, et Quinque litterarum. Rursus Defectiuorum

Tres

Tres sunt ordines, Primus Defectiuorum prima radicis, Secundus Defectiuorum secunda radicis, Tertius Defectiuorum tertia radicis. Ex his ordinibus oriuntur hae species Defectiuorum. Prima eorum, quae dicuntur Defectiua Phe Nun, quae deficiunt in prima radicis, quae est Nun, sequente quacumque littera radicali. Secunda species est Defectiuorum Phe Iod, quae deficiunt in prima littera radicis, quae est Iod, ut plurimum si secunda radicis sit Tsade. Tertia species est Defectiuorum Phe Lamed, quae deficiunt in prima littera radicis, quae est Lamed. Quarta species est Defectiuorum Ghain, in quibus desideratur secunda littera radicis, quaecumque illa sit. Quinta species est Defectiuorum Lamed Nun. Denique sexta species est Defectiuorum Lamed Thau. De quibus omnibus ordine agendum est, dum animaduertas facile esse coniugare verba Imperfecta ei qui probe se exercuerit in Perfectorum coniugationibus.

De Verbis Defectiuis Phe Nun.

Amittunt haec Verba inter coniugandum aliquoties primam litteram radicis, quae est Nun. In prima coniugatione Cal perdunt Nun in Infinitiuo, Imperatiuo, et Futuro. In Niphghal, in Praeterito, et Benoni. Praeterea
in

44 INSTITUTIONES
 in coniugationibus Hiphghil, et Hophghal
 ubique deperditur Nun. In ceteris coniuga-
 tionib. et temporib. cū Perfectis conueniunt.

Coniugatio Kal.

9

U A)

<i>Præteritum.</i>		<i>Futurum.</i>
	begèseth	Eggàs
<i>Appropinqua-</i>	Kegèseth	iiggàs
<i>uit.</i>	lagèseth	tiggàs
Nagàs.	miggèseth.	niggàs
<i>Benoni.</i>	<i>Imperatiuum.</i>	iiggesû
Nogès.	Gàs	tiggesû
Paghul.	gesû	tiggàs
Nagûs.	gesî	tiggesî
<i>Infinitiuus.</i>	gásnah.	tiggásnah.
Gèseth		

In infinitiuo additur Thau littera in fine, quæ
 quodammodo videtur compensare litteram
 amissam.

In Imperatiuo prima radice amittitur sine
 ulla compensatione, quia Daghesc initio non
 potest esse forte, nisi præcedat littera seruilis,
 eo quod Daghesc initio dictionis, vel post
 Secua quiescens est lenis. Obserua imperatiuū
 plerumq. integrum esse.

Futurum ab Imperatiuo formatur, quod in
 defectum Nun habet Daghesc forte in secūda
 radice.

Im-

Imperfecta Verba more Perfectorum inveniuntur, illa namq. tantum pro Imperfectis habenda sunt, quae Imperfecta esse ostendit scripturae usus, et auctoritas. Quare nec Imperfecta quidem semper sunt Imperfecta, quia perfecte inveniuntur.

Rationis anomalias huius ordinis, ut aliorum Defectiuorum facilis, et perspicuae, sed a Grammaticis obscuratae, hanc tradit regulam Genebrardus. Litterae Iod, Nun, Aleph, He, et Lamed, ubi perfecte coniugando ad praecedentem syllabam trahi debuerant, absorbentur per Dagesc in Defectiuis, per motionem vero longam in reliquis. Sed Infinitivi, et Imperativi Cal in Imperfectis Phe, absque ullo supplemento primam abiiciunt. Alia est ratio de Quiescentibus Ghain, et Duplicantibus, seu Defectiuis Ghain, quae priuatam habent rationem.

Coniugatio Niphghal.

<i>Præteritum.</i>	niggesáh	niggasòth.
Niggàs	niggást	<i>Infinitivus.</i>
niggástá	niggástén.	Hinnagés.
niggásti	<i>Benoni.</i>	<i>Imperativus.</i>
niggesú	Niggàs	Hinnagés.
niggástém	niggasím	<i>Futurum.</i>
niggásnu	niggasáh	Ennagés.
		Nun

Nun, quod apparet in Praeterito, et Bendi-
ni, non est radicale, sed seruire, cuius defectum
supplet Daghesc forte in secunda radicis. At
in Infinitiuo, Imperatiuo, et Futuro, Nun
quod apparet, est radicale, et ideo perfecta
sunt. Daghesc vero impressum huic primae
litterae radicis, supplet defectum Nun chara-
cteristicae coniugationis. Daghesc enim sem-
per indicat defectum litterae praecedentis, et
non sequentis, paucis exceptis. Sed neque po-
tuerunt haec verba in Infinitiuo, Imperatiuo,
et Futuro non esse perfecta, quia Daghesc nō
valet duas simul litteras compensare, hoc est,
Nun characteristicam coniugationis, et Nun
radicalem litteram.

De coniugationibus Pighel, Pu- ghal, et Hithpaghal.

Quia Daghesc non potest coniugationē for-
mare, et simul deperditam litteram indicare,
inde fit, vt coniugationes Daghesatae, Perfe-
ctae sint, et a forma Perfectorum nihil diffe-
rant. Si enim abiicerent primam radicis, non
esset locus alteri Daghesc, quo significaretur
defectus litterae: vnum vero Daghesc non fun-
gitur duorum officio, neque in vnam litteram
competunt duo Daghesc. Itaque nihil immo-
ran-

ſandū in his cōiugationib. ſi tantū animaduer-
tas, inter Praeteritum Niphghal Defectiuorū
Phe Nun, et Praeterit. Pighel eorundē, neq. in
litteris, neq. in punctis eſſe aliquā differentiā,
ſed eā eſſe percipiendā e ſenſu ipſius cōtextus.

De coniugatione Hiphghil.

Reliquae ſunt in hac ſpecie Defectiuorum
Phe Nun, coniugationes Hiphghil, et Hoph-
ghal, in quibus deest prima radicis.

Praet. Higgîs	maggîsòth.	Imper. Haggés
higgâſta	Paghul.	haggîſu
higgâſti	Muggás	haggîſi
higgîſu	muggasîm	haggéſnah.
higgâſtém	muggasáh, vel	Futur. Aggîs
higgâſnu	muggéſeth	iaggîs
higgîſa	muggasòth.	taggîs
higgâſt	Infinitiuus.	naggîs
higgâſtén.	Haggés	iaggîſu
Benon. Maggîs	behaggîs	taggîſu
maggîsîm	kehaggîs	taggîs
maggîsáh, vel	lehaggîs	taggîſi
maggéſeth	mehaggîs.	taggéſnah.

De coniugatione Hophghal.

Praeteritum.	huggâſti	huggâſnu
Huggás	huggesú	huggesáh
huggâſta	huggâſtém	huggâſt
		hug-

huggastén.	<i>Infinitiuus.</i>	nuggás
Benoni.	Huggés.	iuggesú
Huggás	<i>Futurum.</i>	tuggesú
huggasím	Vggás	tuggás
huggafáh	iuggás	tuggesí
huggafóth.	tuggás	tuggásnah.

De Verbis Defectiuus Phe Iod.

Verba, quorum prima radice est Iod, et secunda Tsade, sunt Defectiua Phe Iod, quae eandem rationem anomalias seruant in omnibus coniugationibus, et temporibus, atque Defectiua Phe ~~Iod~~^{mem}. Sunt autem in hac specie septem verba, ex quibus duo tantum, Ianach reliquit, et Iakaph circuiuit, non habent secundam radicem Tsade. Vtrumque inuenies in Hiphghil Psalmo xvii. secundum Hebraeos, primum versu xiv. secundum versu ix. in qua sunt in usu, etsi posterius inuenitur quoque in Hophghal.

	<i>Kal.</i>	<i>Infinitiuus.</i>	Benoni.
	<i>Praeteritum.</i>	Tsébeth.	Nitsáb.
	<i>Stetit.</i>	<i>Imperatiuus.</i>	<i>Infinitiuus.</i>
י	Iatsáb.	Tsáb.	Hiiatséb.
	Benoni.	<i>Futurum.</i>	<i>Futurum.</i>
	Iotséb.	Etsáb.	Eiatséb.
	Paghul.	Niphghal.	Hiphghil.
	Iatsúb.	<i>Praet.</i> Nitsáb.	<i>Praet.</i> Hutsib.

BENO-

Benoni.	Futurum.	Benoni.
Matsáb.	Atsáb.	Hutsáb.
Paghul.	Hophghal.	Infinitivus.
Mutsáb.	Praeteritum.	Hutséb.
Infinit. Hatséb.	Hutsáb.	Futur. Vtsáb.

De Verbis Defectiuus Phe Lamed.

Quae deficiunt in prima littera radice, quae est Lamed, pertinent ad hanc speciem, in qua duae tantum sunt radices *Lakách accipere*, et *Lathágh euellere*: quarum posterior solum inuenitur in Praeterito Niphghal Iob cap. iv. v. x. Sicut scriptum est: et dentes leunculorū euulsi sunt, vel cōminuti. Prior radix *Lakach* frequentissima est in Bibliis, quae in Praeterito, Benoni, et Paghul perfecta est. Excipitur ipsa radix verbi, tertia persona Praeteriti, quae defectiua inuenitur, *Kach*, apud Ezechielem capite xvii. v. iv. et apud Hoseam cap. xi. v. iii.

Infinitivus, Imperatiuus, et Futurum coniugationis kal sunt Imperfecta, quae tamen omnino formantur vt in Defectiuus Phe Nun, et Phe Iod; verum Infinitivus ab his differt punctuatione, quod tertia radice sit Cheth, littera gutturalis.

E Con-

INSTITVTIONES

Coniugatio Kal.

<i>Pract. Accepit</i>	loqechah	qechû
Laqách	loqechòth.	qechî
laqáchta	<i>Paghul.</i>	qáchnah
laqáchti	Laqûach	<i>Futurum.</i>
laqechû	lequchîm	Eqqách
leqachtém	lequcháh	iiqqách
laqáchnu	lequchòth.	tiqqách
laqecháh	<i>Infinít.</i>	niqqách
laqách	Lâqoach, <i>vel</i>	iiqqechû
leqachtèn	qáchath, <i>vel</i>	tiqqechû
<i>Benoni.</i>	qechát.	tiqqách
Loqéach	<i>Imperatiuus.</i>	tiqqechî
loqechîm	Qách	tiqqáchnah.

Reliquae cõiugationes perfectæ sunt, præter tertiã personã Futuri Hophghal vtriusq. generis, nempe, Iuqách, et Tuqách.

De Verbis Defectiuis Ghaiin, quæ vulgo Duplicantia dicuntur.

Hactenus dictum est de his, quæ deficiunt in prima littera radicis. iam dicendũ de deficientibus in secunda littera radicis, quæ merito appellaueris Defectiua Ghaiin. vulgo Duplicantia verba dicuntur, quod in his duplicetur
secun-

secunda littera radicis, hoc est, eadem sit littera secunda, et tertia radicis. Haec si Duplican-
 tia sint, et idcirco retineant secundam, et ter-
 tiam radicis, perfecte omnino coniugantur, eo
 quod tres litteras radicales habent expressas.
 Quod si supprimatur secunda littera radicis,
 tunc imperfecte coniugantur, et sunt Defecti-
 ua Ghain, quia amittunt secundam litteram
 radicis, sicut superiora Defectiua Phe Nun,
 Defectiua Phe Iod, et Defectiua Phe Lamed
 ideo dicuntur, quod primam litteram radicis
 amittant. Ea quorum secunda, et tertia radicis
 sunt similes, non sunt huius ordinis.

Abiiciunt autem secundam radicis, ut euite-
 tur cacophonia, et parum suavis pronuntiatio,
 quam eadem littera repetita efficeret; et in lo-
 cum litterae deperditae succedit Daghesc for-
 te, impressum tertiae litterae radicis, quod non
 exprimitur nisi littera, vel syllaba aliqua adii-
 ciatur post tertiam litteram radicis (quae sem-
 per manet) ex his litteris seruilibus, vel sylla-
 bis, quae formant casus Verbi, et personas
 constituunt. Siquidem Daghesc forte in vlti-
 ma littera dictionis non collocatur, quia offi-
 cium suum praestare non potest, quod est lit-
 teram duplicare, et eius prolationem reddere
 duriores. Pronuntiatio vero durior conso-
 nantis eiusdem continuo repetitae in fine di-

E ij

ctio-



*in fine dicitur
 non potest fieri
 daghesc forte*

*Begad che =
phath en
fin dela
dino no tinc
Daghes le
despres del
seua quies
cent*

tionis molesta est, inusitata, et difficilis; quae
vt euitetur, vltimae litterae dictionum raro
habent Daghes in litteris Begad, Chephath,
(quae recipiunt Daghes lene post Sceua quie-
scens, vel etiam in fine) dum non sint notatae
puncto magno. Nam si afficiantur puncto
magno, et Daghes, tunc in quibusdam indicat
illud Daghes defectum tertiae litterae radi-
calis, vt in Defectiuis Lamed Thau.

Coniugatio Kal.

<i>Praeteritum.</i>	zabbáh	<i>Imperat.</i> Zób
<i>Circumdedit.</i>	zabbóth.	zóbbu
Záb	<i>Paghul.</i>	zóbbi
zabbòtha	Zabûb	zubbénah.
zabbòthi	zebubîm	<i>Futur.</i> Azób
zabbu	zebubâh	iazób
zabbothêm	zebubôth.	tazób
zabbònu	<i>Infinitiuus.</i>	nazób
zabbah	Zób	iazóbbu
zabbóth	bezób	tazzóbbu
zabbothên.	kezób	tazób
<i>Benoni.</i> Záb	lazób	tazóbbi
zabbîm	mizzób.	tezubbénah.

Paenultima praeteriti habet Holem cum ac-
centu, praeterquam in tertiis personis, quia
accentus non potest consistere cum Sceua,
prac-

praesertim quiescente : quae ratio obseruatur in Niphghal, Hiphghil, et Hophghal.

Benoni habet Camets, quo differt a praeterito, et plerumque est Nomen adiectiuum. Illa namq. sunt proprie Participia, quae formam Verborum Perfectorum imitantur, non Imperfectorum. Differt vero Benoni singulare femininum a tertia persona feminina Praeteriti accentu. Etenim Benoni habet accētum in vltima, Praeteritum in paenultima.

Paghul perfectum est, vt distinguatur a Paghul Quiescentium Ghaiin Vau.

Post longam vocalem sequitur Daghesse in hoc ordine, quia vocalis longa habet sub se accentum, et est dictio Milghel, id est, quae habet accentum in paenultima.

In Futuro litterae Ethan habēt Camets, quod coalescit ex puncto proprio earum litterarū, et Sceua primae litterae radicalis, quibus afficiendae erant litterae Ethan iuxta formā Perfectorum, vt ab integro et Perfecto Ezbob, fit Defectiuum Azob. In vltima persona Futuri, et in secunda plurali Imperatiui feminini generis, Holem mutatur in Kibbutz, quia Holem non habet accentum propter Daghesse forte quod sequitur. Accentus namque semper habet sedem in paenultima. Ac praeterea Thau pro Camets, habet Sceua.

INSTITVTIONES

Coniugatio Niphghal.

<i>Practeritum.</i>	nezabbím	hizzábbi
Nazáb	nezabbáh	hizzábbenah.
nezabbótha	nezabbóth.	<i>Futurum.</i>
nezabbóthi	<i>Infinitiuus.</i>	Ezzáb
nazábbu	Hizzób	iizzáb
nezabbothém	behizzób	tizzáb
nezabbónu	kehizzób	nizzáb
nazábbah	lehizzób	iizzábbu
nezabbóth	mehizzób.	tizzábbu
nezabbóthen.	<i>Imperat.</i>	tizzáb
<i>Benoni.</i>	Hizzáb	tizzábbi
Nazáb	hizzábbu	tizzábbenah.

In Infinitiuo perditur Nun characteristica coniugationis, cuius defectū indicat Daghefc forte impressum primae radice, eadem ratione, atque in Verbis Perfectis.

In secunda singulari masculina Imperatiui, et in Futuro potest esse Patach, vel Holem, vt in Quiescentibus Ghain.

De coniugationibus Pighel, Pughal, et Hithpaghel.

Hae tres coniugationes non inueniuntur nisi Perfectae, quia vnum Daghefc non potest formare

mare

mare coniugationem, et defectum simul notare, neque eadem littera potest habere duplex Daghefc. Propter quam causam Passiva Pughal, et Hithpaghel sunt Perfectae. Atque ut vitetur cacophonia, ne eadem littera ter continuo repetatur, saepe Pighel formatur per Holem loco Daghefc, et Hireq, ut Zobèb, pro Zibbèb, et vltima tunc afficitur Patach, fortasse ne concurrant haec Verba cum Pighel Quiescentium Ghain Vau, ut quidam coniectant. Verum hae tres coniugationes, ne tres eadem litterae occurrant, verius a quibusdam componuntur iuxta formam Quiescentiam Ghain Vau, quae adeo sunt similia huic ordini Defectiuorū Ghain, ut facile confundantur, et indigeant cognitione radicis, et Thesauro.

In Hithpaghel prima littera radicis Zamech inseritur inter He, et Thau characteristics coniugationis, ut dictum est in Hithpaghel Verborum Perfectorum.

Coniugatio Hiphghil.

<i>Præteritum.</i>	hazibbònu	mezibbîm
Hezéb	hezèbbah	mezibbáh
hazibbôtha	hazibbôth	mezibbôth.
hazibbôthi	hazibbothén.	Paghul.
hezèbbu	Benoni.	Muzáb
hazibbothêm	Mezéb	muzabbîm

E iiij mu-

muzabbáh	<i>Imperatiuus.</i>	tazèb
muzabbòth.	Hazèb	nazèb
<i>Infinit.</i> Hazéb	hazébbu	iazébbu
behazéb	hazébbi	tazébbu
qehazéb	hazébbenah.	tazéb
lehazéb	<i>Futur.</i> Azèb	tazébbi
mehazéb.	iazéb	tazébbenah.

Sub He characteristica coniugationis habet Tserè quod conficitur ex Hirek eiusdem characteristicae, et Scena primae radicalis, quibus debuerat affici perfecte coniugãdo: seruaturq. Tserè in tertiis Praeteriti, ex quibus duae posteriores habent accentum in paenultima. In aliis personis Tserè mutatur in Hatèph Pátach, vel in Pátach ante gutturalem.

Tota fere coniugatio definit in Tserè, quo discernuntur haec Defectiua Ghaiin a Quiescentibus Ghaiin Vau: quod quidem Tserè vltimae seruatur in ceteris tertiis personis cum Daghesc, et sine illo. In aliis personis Praeteriti vertitur in Hireq paruum sequente Daghesc, et accentu, vt constet Hireq paruum, et Daghesc, posita esse pro Hireq magno.

Benoni habet duo Tserè, vt differat a Quiescentibus Ghaiin Vau, quae habent Tserè, et Hireq magnum.

In infinitiuo He, habet Kamèts, quod formatur

tur

tur ex Pátach ipsius He, et Sceuá primae litterae radicalis, quibus debuerant affici iuxta normam Perfectorum, iuxta quam Infinitiuus perfectus esset Hazbéb. Habet praeterea Infinitiuus cū litteris Bachlam, sub vltimis Tseré, vt saepius in vocibus Futuri, quo distinguantur a Quiescentibus Ghain Vau. Sed aliquando cum illis confunduntur, quia in litteris Bachlam habēt Tseré. Eadem accidit confusio in Futuro, quia Infinitiuus, Imperatiuus, et Futurum Hiphghil indifferenter efferuntur per Hireq magnum, vel Tseré, vt dictum est in Perfectis. Sunt autem Tseré, et Hireq magnum puncta sororia, et germana; vt Holem, et Scureq. In Imperatiuo Daghesc sequitur post vocales magnas propter accentum, estque Daghesc in supplementum secundae radice. Nam Daghesc inscribitur post vocalem magnam suffultam accentu.

Litterae Ethan in Futuro aliquando pro Kamets habent Pátach sequente Daghesc. frequēter enim, et sine vlla necessitate vocalis magna mutatur in paruum, et Daghesc, quod saepius locū habet in aliis ordinib. et coniugationib.

Coniugatio Hophghal.

Praet. Huzáb	huzabbóthi	huzabbóthém
huzabbótha	huzábbu	huzabbónu

E v Hu-

huzábbah	<i>Futurum.</i>	iuzábbu
huzabbòth	Vzáb	tuzábbu
huzabbothèn.	iuzáb	tuzáb
<i>Infinitiuus.</i>	tuzáb	tuzábbi
Huzèb.	nuzáb	tuzábbenah.

Conuenit omnino tertia Praeteriti cū Quiescentibus Phe Iod, et Quiescentibus Ghaiin Vau, quae consulto Lexico distinguenda. In aliis personis discrimen est apertum propter Daghesc impressum tertiae radice in defectum secundae. Scireq; uero factum est ex Kibbutis ipsius He, et Sceua primae radice. Nam perfectum esset Huzbáb.

Kibbutis sequente Daghesc inuenitur frequenter in Futuro sub litteris Ethan.

De Defectiuis Lamed Nun, et Lamed Thau.

Absolutis Deficientibus in prima, et secunda littera radice, iam agendum de his, quae deficient in tertia littera radice, quae est Nun, vel Thau: defectumq; suppleant, et indicant per Daghesc in littera seruili subsequente, quae sit eiusdem potestatis, id est, quae sit Nun, vel Thau, et continue sequatur Nun, siue Thau radicale. Deficiunt igitur Defectiua Lamed
Nun

Nun, et Lamed Thau, in omnibus coniugationibus, quando similis seruilis littera sequitur Nun, vel Thau radicis, ne concurrant duae litterae eiusdem soni, et fugiatur cacophonia, atq. pronuntiatio reddatur suauior. Sed quæ admodum duae radicales similes exprimuntur saepius, ita contingit in Defectiuus Lamed Nun, vtramq. litteram radicalem, et seruilem similes adscribi.

Coniugatio Kal, Defectiuorum Lamed Nun.

<i>Præteritum.</i>	tamânt	iitmôn	יָנַח
<i>Occultauit.</i>	temantèn.	titmôn	
Tamân	<i>Imperatiuus.</i>	nitmôn	
tamânta	Temón	iitmenú	
tamánti	timnú	titmenú	
tamánnu	timní	titmôn	
temantém	temónnah.	titmení	
tamánnu	<i>Futurum.</i>	titmónnah.	
tamánnah	Etmôn		

Coniugatio Kal, Defectiuorum Lamed Thau.

<i>Præteritum.</i>	carátti	caretháh	כָּרַח
<i>Pactum fecit.</i>	carethú	caráth	
Caráth	qerattém	qerattèn.	
carátta	caráthnu		

Haec

Haec Defectiua in tertia littera Thau, deficiunt tantum in Praeteritis omnium coniugationum in vocibus formatis ad miniculo litterae Thau propter eam, quam reddidimus rationem.

Ceterum ex Defectiuis Lamed Nun, et Lamed Thau, libuit proponere exempla tantum in coniugatione Kal, quia cuius facile est elidere Nun, vel Thau radicale in omnibus locis omnium coniugationum, ubi concurrunt Nun radicale, et Nun seruire; Thau radicale, et Thau seruire, ne duae litterae similes concurrant, cum prior suppleatur per Daghesse impressum posteriori: alioqui perfecta sunt. Haec tenus de verbis Defectiuis.

quoniam

littere quiescentes

וְיָיִן

וְיָיִן

De Verbis Quiescentibus.

Expositis omnibus ordinibus Verborum Defectiuorum, ordine sequuntur Verba, quae ab Hebraeis dicuntur Quiescentia, in quibus aliqua ex litteris Eheui, id est Aleph, He, Vau, et Iod, quiescit, et silet in puncto aliquo magno. Dupliciter autem potest quiescere littera, primo si fuerit scripta, et non pronūciatur: secundo, si non fuerit scripta, et potestate lateat, atque contineatur in puncto magno. Sic vocantur Quiescentia, in quibus vna e tribus radicalibus quiescit. Nam verba quae plures habent

HEBRAICAE.

bent litteras Quiescentes, numeranda sunt in-
 ter Composita, de quibus suo loco dicendum.
 Praeterea ex quattuor litteris quiescentibus,
 quaedam quiescunt in principio, et fine, ut
 Aleph: quaedam in principio, et medio, ut Iod:
 aliae in medio tantum, ut Vau: aliae denique
 in fine, ut He: ex qua diuersitate oriuntur hi
 diuersi ordines verborum Quiescentium, ni-
 mirum Quiescentium Phe Aleph, Quiescen-
 tium Phe Iod, Quiescentium Ghain Vau, vel
 Ghain Iod, Quiescentium Lamed Aleph, et
 Quiescentium Lamed He. Incipiendum igitur
 ab his quae quiescunt in prima littera ra-
 dicis, scilicet a Quiescentibus Phe Aleph.

Et in quibus con-
 sistent quiesce-
 tes.
 Et in principio
 et fine,
 et in principio
 et medio.
 in medio
 tantum.
 alia uero in
 fine ut II.

De Quiescentibus Phe Aleph.

Coniugatio Kal.

<i>Praeteritum.</i>	achaltén.	<i>Infinit.</i> Achól
<i>Comedit.</i>	Benoni. Ochél	bee chòl
Achál	ochelím	keechòl
achálta	ochéleth, <i>vel</i>	lee chòl
achálti	ocheláh	mee chòl.
achelû	ochelòth.	<i>Imperatiuus.</i>
achaltém	Paghul. Achul	Echòl
achálnu	achulím	ichlû
acheláh	achuláh	ichlí
achált	achulòth.	echòlnah.

FK-

62 INSTITUTIONES

Futurū. Ochál nochál tochál
 iochál iochelú tochelí
 tochál tochelú tochálnah.

Totus hic ordo verborum Perfectorum coniugationem sequitur, praeterquam in Futuro primae coniugationis Cal, et aliis paucis vocibus, ut superfluum fere esset paradigma huius ordinis proponere in sex posterioribus coniugationibus, nisi prima littera radicis, quae est gutturalis, in plerisq. earum assumeret Sceua compositum praecedente littera feruili, quia gutturalis auersatur Sceua simplex, pro quo assumit Sceua compositum. quod ne quēquam perturbaret, libuit integrum paradigma proponere omnium coniugationum. Quae ratio est de Aleph prima radicis, eadem est de aliis gutturalibus primis radicalibus.

Est autem hic Canon in quattuor litteris gutturalibus. obseruāndus, ex Genebrardo in Isagoge Rabonica pag. xx. et xxj. vbi littera praecipue feruili praeposita primae radicali perfecte coniugando debuerat affici Hireq, vel Zegol, et sequente gutturali ut plurimum afficitur Zeatgol, ut in coniugatione Hiphghil, pro Hichil, dicimus, Hehechil. Rarius feruili habet Pátach, quando prima radicis est Ghain, ut pro Iighzéh, dicimus Iaghazeh, faciet. Vbi vero

lit-

עפפא
 gutturalibus
 quatuor sunt
 id que propter
 gutturalium
 que afficiuntur
 atepheze golutus

littera seruilis debuerat habere Qibbuts, vel Camets Hateph, dilabitur Secuá sequente gutturali per Camets Hateph, vt pro, Mochál, dicimus Maochál. Seruilis namq. littera assumit punctum cognatū puncto litterae gutturalis, cui praefigitur, quia litterae gutturales notant se, et praecedentes. Haec facilia redduntur meditatione, et exercitatione.

In Futuro Cal occultatur Aleph prima radicalis in prima persona, ne continueate concurrat duplex Aleph seruile, et radicale, et occultatur in Holem, vt in reliquis vocibus, in quibus exprimitur Aleph, et non legitur.

quod si littera seruilis per se de conjugando notari debet pacha, tunc se uos litterae radicali dicit talit. per qd aleph h. pacha paton.

Coniugatio Niphghal.

<i>Præter.</i>	neechalim	heacheli
Neechal	neechaláh	heachelnah.
neechalta	neechalóth.	<i>Futurum.</i>
neechalti	<i>Infinitiuus.</i>	Eachel
neechlú	Heachel	ieachel
neechaltém	beheachel	teachel
neechalnu	qheachel	neachel
neechláh	leheachel	ieachelú
neechált	meheachel.	teachelú
neechaltén.	<i>Imperat.</i>	teachel
<i>Benoni.</i>	Heachel	teachelí
Neechal	heachelú	teachelnah.

In

64 INSTITUTIONES

In tertia plurali praeteriti, et in tertia femina singulari eiusdem, eliditur Sceua e prima radicali, quia secunda radicalis habet Sceua compositum, ne duo Sceua continue legantur. Idem accidit in praeterito Hophghal.

Litterae serviles characteristicae Infinitivi, Imperativi, et Futuri, habent Tserere, pro Hireq, quia Aleph prima radicalis non potest recipere Daghesc. Supplendus autem fuerat hic defectus per vocalem magnam, quae acquivallet vocali brevi, et Daghesc.

Pighel, Pughal, et Hithpaghel normam Verborum Perfectorum observant.

Coniugatio Pighel.

<i>Praeteritum.</i>	Paghul.	<i>Imperativus.</i>
Icquel.	Meucqal.	Acqel.
<i>Benoni.</i>	<i>Infinitivus.</i>	<i>Futurum.</i>
Meacqel.	Acqel.	Aacqel.

Coniugatio Pughal.

<i>Praeteritum.</i>	<i>Infinitivus.</i>
Vcqal.	Vcqol.
<i>Benoni.</i>	<i>Futurum.</i>
Vcqal.	Aucqal.

Con-

Coniugatio Hiphghil.

<i>Praeteritum.</i>	maachiláh	<i>Imper.</i> Haachél
Heechîl	maachilòth.	haachîlu
heechâlta	<i>Paghul.</i>	haachîli
heechâlti	Maochâl	haachélnah.
heechîlu	maochalîm	<i>Futur.</i> Aachîl-
heechaltém	maochalâh	iaachîl
heechâlnu	maochalòth.	taachîl
heechîlah	<i>Infinitiuus.</i>	naachîl
heechâlt	Haachél	iaachîlu
heechaltén.	behaachél	taachîlu
<i>Benoni.</i>	keachél	taachîl
Maachîl	leaachèl	taachîli
maachilîm	mehaachél.	taachélnah.

Coniugatio Hophghal.

<i>Praeteritum.</i>	haochláh	taochâl
Haochâl	haochâlt	naochâl
haochâlta	haochaltén.	iaochlû
haochâlti	<i>Infinitiuus.</i>	taochlû
haochlû	Haochèl.	taochâl
haochaltém	<i>Futur.</i> Aochâl	taochlî
haochâlnu	iaochâl	taochálnah.

Coniugatio Hithpaghel.

<i>Praeteritum.</i>	Ben. mithacqèl.	<i>Imp.</i> Hithacqél.
Hithacqèl.	<i>Inf.</i> Hithacqèl.	<i>Fut.</i> Ethacqèl.
	F	De

De Quiescentibus Phe Iod.

*Distinguuntur
ab aquiescentibus
per defectiuum
quod in defe
ctiuo et summa
est Tsade.*

Secundum locum inter Quiescentia Verba obtinent Quiescentia Phe Iod, in quibus prima radicalis est Iod. Distinguuntur haec a Defectiuis Phe Iod, quod Defectiua habeant secundam radicis Tsade, tum etiam et ratione coniugationis. In Defectiuis namque deficit littera radicalis, cuius defectum supplet Daghese forte; in Quiescentibus vero radicalis littera quiescit in vocali magna.

Coniugatio Kal.

	<i>Praet. Sedit</i>	iosebáh	<i>Imperat. Séb</i>
יָבַט	Iasáb	iosebôth.	sebû
	iasábtá	<i>Paghul.</i>	sebî
	iasábtî	Iasúb	sebna.
	iasebû	iesubîm	<i>Futur. Eséb</i>
	iesabtem	iesubáh	ieséb
	iasabnú	iesubóth.	teséb
	iasebáh	<i>Infinitiuus.</i>	neséb
	iasábt	Sébeth	iesebû
	iesabten.	besébeth	tesebû
	<i>Benoni.</i>	kesébeth	teséb
	Ioséb	lasébeth	tesebî
	iosebîm	missébeth.	tesebna.

Coniugantur perfecte vsq. ad Infinitiuum, verum in Infinitiuo, et Imperatiuo dimouetur pri-

prima littera radice Iod, et additur Thau in fine, in supplementum quoddammodo primae radice deperditae, ut in Defectivis Phe Nun, et Phe Iod, et afficitur Infinitivus duplici Zegol: quod si tertia littera sit gutturalis, utrumque Zegol vertitur in geminum Patach. Servat Infinitivus aliquando Iod, praesertim alteri verbo iunctum, ut Genesis XLIII. v. XIX. Iarod, Iaradnu, id est descendendo descendimus.

infinitivus
efficit duplici
Zegol. quod
si littera su
gutturalis.
pro duplici
Zegol ver
tite in gemi
nu patach.
ut יו יו
ויו יו
יו יו

Imperativus in secunda radice frequentius habet Tere, in quo quiescit Iod prima Thematicis, quo haec Quiescentia distinguantur a Defectivis. Hoc namque interest inter Quiescentia, et Defectiva, quod in Defectivis, defectus litterae indicatur per Daghes forte, in Quiescentibus vero, prima Thematicis quiescit in puncto magno. Quae regula diligenter observanda, ut distinguas inter Defectiva, et Quiescentia, ut docet Elias Oratione secunda, Fundamento VI. numero IX. Sic litterae Ethan manifeste distinguunt, inter Defectiva, et Quiescentia, nam in Defectivis afficiuntur Hireq parvo sequente Daghes, in Quiescentibus autem habent Tere, in quo repraesentatur Iod prima thematicis quiescens. Rarius enim scribitur Iod, et tunc litterae Ethan, habent fere Hireq.

quiescentia
in puncto m
gno, defectiva
u. suplet per
Daghes.
licet est
claxat
gub. inter d
fectiva et q
uiescentia
afficiunt. Hire
parvo sequit
Daghes
quiescentia
habent.
Tere

Vnum est verbum, Iachol, potuit, quod in

Futuro mutat Iod in Vau, et litterae Ethan
fiunt mobiles per Scureq: Vehál, Iuchál, Tu-
chál, et c.

Coniugatio Niphghal.

Sit haec regula in hac specie Quiescentium:
Si praecedēs seruilis debuit perfecte coniugan-
do notari Hireq, vel Pátach, mutatur in Vau
Holem: si debuit affici Hateph Kamets, vel Kib-
buts, mutatur in Vau Scureq. In Niphghal,
Hiphghil, et Hophghal mutatur Iod in Vau
quiescens, vel mobile: alias perfecta sunt, atq.
in toto Pighel, Pughal, et Hithpaghel, nihil
distinguuntur ab ordine Perfectorum.

<i>Practeritum.</i>	nosabîm	hivuasébî
Nosáb	nosábáh	hivuasébnah.
nosábta	nosábóth.	<i>Futurum.</i>
nosábti	<i>Infinitiuus.</i>	Euuaséb
nosébû	Hivuaséb	iiuuaséb
nosábtêm	behivuaséb	tiuuaséb
nosábnu	kehivuaséb	niuuaséb
nosébáh	lehivuaséb	iiuuasébû
nosábt	mehivuaséb.	tiuuasébû
nosábtên.	<i>Imperatiuus.</i>	tiuuaséb
<i>Benoni.</i>	Hivuaséb	tiuuasébî
Nosáb	hivuasébû	tiuuasébnah.
In praeterito, et Benoni Iod prima Thema- tis		

tis mutatur in Vau Quiescens, quia ex litteris Eheui, facile vna transit in aliam. Cetera tempora habent Vau mobile, id est Infinitiuus, Imperatiuus, et Futurum, vt possit recipere Daghesc forte, quod ostendat defectum litterae Nun characteristicae Niphghal. Neque enim potuit esse Vau Quiescens, quod littera Quiescens auerfetur Daghesc.

Coniugatio Pighel.

<i>Praeteritum.</i>	<i>Paghul.</i>	<i>Imperatiuus.</i>
Iiséb	Meiusáb.	Iaiséb.
<i>Benoni.</i>	<i>Infinitiuus.</i>	<i>Futurum.</i>
meiafsèb.	Iaiséb.	Aiafsèb.

Coniugatio Pughal.

<i>Praet.</i> Iufsáb.	<i>Infinitiuus.</i>	<i>Futurum.</i>
<i>Benoni.</i> Iufsáb.	Iufsòb.	Aiufsáb.

Coniugatio Hiphghil.

<i>Praeteritum.</i>	hosàbt	musabîm
Hosîb	hosabtèn	musabàh
hosàbta	<i>Benoni.</i> Mosîb	musabòth.
hosàbti	mosibîm	<i>Infinit.</i> Hosèb.
hosîbu	mosibàh.	behosîb
hosabtèm	mosibòth.	kehosîb
hosàbnu	<i>Paghul.</i>	lehosîb
hosîbah	Musáb	mehosîb.

<i>Imperatiuus.</i>	<i>Futurum.</i>	iosibu
Hoséb	Osíb	tosibu
hosíbu	iosíb	tosib
hosíbi	tosib	tosibi
hosébnah.	nosib	tosébnah.

In hac coniugatione, et sequenti Hophghal per omnia tempora Iod prima thematis mutatur in Vau quiescens, vt in Niphghal, vel expresse quiescit in Tferre, vt Hetib, id est, benefecit.

Coniugatio Hophghal.

<i>Praet.</i>	Husáb	husábt	tusáb
husábta	husábt	husábtèn.	nusáb
husábt		<i>Infinitiuus.</i>	iusebû
husábti		Huséb.	tusebû
husebû		<i>Futurum.</i>	tusáb
husábnu		Vsáb	tusebi
husebâh		iusáb	tusábnah.

Coniugatio Hithpaghel.

<i>Præteritum.</i>	<i>Imperatiuus.</i>
Hithiafséb.	Hithiafséb.
Ben. Mithiafséb	<i>Futurum.</i>
<i>Infinitiuus.</i>	Ethiafséb.
Hithiafséb.	

Con-

Haec non distinguitur a Perfectis, praeterquam quod interdum ex permutatione litterarum Eheui, prima Thematicis mutatur euphoniae gratia in Vau mobile: Nulla tamen littera quiescit, vel deficit.

De Quiescentibus Ghaiin Vau.

Quiescentia verba in prima radicis, sequuntur quae quiescunt in secunda radicis; et dicuntur Quiescentia Ghaiin Vau, vel Ghaiin Iod, quod in his secunda littera radicis, Vau, vel Iod quiescat, et aliquando Aleph, quod factum ex Vau secunda littera radicis. Nam secunda radicis cum sit vna ex quiescentibus litteris, non potest exprimi vt in Perfectis, exceptis paucis, et his, in quibus tertia littera radicis est He, in quibus secunda littera radicis Vau, mouetur. Haec verba variant a Perfectis; iccirco singula fere tempora in his sunt expendenda.

*per hanc la
raiz de hys ver
bos se ha de
is al infiniti
per que hant
el infiniti
son imperfect*

Coniugatio Kal.

<i>Praeteritum.</i>	bantem	banim
<i>Intellexit.</i>	bannu	banah
Ban	banah	banoth.
banta	bant	Paghul.
banti	banten.	Bun
banu	Beneyi. Ban	bunim

F iiij bu-

bunáh	Imperat. Bûn	tabûn
bunôth.	bûnu	nabûn
Infinit. Bûn	bûni	iabûni
bebûn	bûnnah.	tabûnu
kebûn	Futurum.	tabûn
labûn	Abûn	tabûni
mibbûn.	iabûn	tabûnnah.

Triples est forma praeteriti; prima, per Kamets, ut Ban; intellexit, secunda quorundam quae exeunt in Tferet, ut Meth, mortuus est: tertia quorundam quae desinunt in Holem, ut Or, illuxit. Quae sunt secundae formae hoc modo coniugantur, Meth, máttá, mátti, méthu, mattém, máthnu, méthah, mát, máttén: in quo in his personis in quibus debuit concurrere Thau radicale cum Thau seruii, absorbetur Thau tertiae radicis in Dagheset, atq. hoc in prima persona singulari, et secunda utriusque generis, et numeri praeteriti, ut merito possit appellari hoc Verbū, ex quiescentibus Ghain Vau, et ex defectiuis Lamed Thau, de quibus diximus. Consule Quinquarborē pag. cxiii. Quae sunt tertiae formae sic coniugantur. Or, ôrta, ôrti, ôru, ortém, ôrnu, órah, ort, ortén.

Praeteritum singulare primae formae habet Kamets, quo significatur Vau quiescens, quamuis Kamets non solet repraesentare Vau quiescens

scens, sed Aleph. Vide Eliam oratione secunda, Fundamento. VII. num. III. et Iohannem Isaacum pag. LXXXI. Differunt haec a Defectiuis Ghain, quia Defectiua habent Patach, haec vero kamets, quae est forma vſitatissima horum Quiescentium, iuxta quam reliquae duae formae, per Tſere, et Holem coniugari poſſunt, nam ubi in prima forma manet Camets, ibi in ſecunda, et tertia forma manent Tſere, et Holem.

In tertiis personis Praeteriti, ſecunda radice Quiescens, ostenditur per Camets, quo afficitur prima radice. Ceterum prima forma per Camets, et ſecunda per Tſere in ſex reliquis vocibus Praeteriti tranſeunt in Patach, ne ſequens Sœua mobile fiat. Nam ſi requiras de tertia forma, ubiq. retinet ſuum Holem. Tertia pluralis habet accētum in paenultima, paucis exceptis, quo diſtinguitur a Quiescentibus Lamed He, in quibus fere haec vox habet accētum in ultima. Tertia quoque feminina habet accētum in prima, vt diſtinguatur ab iſdem Quiescentibus Lamed He, et a ſuo ipſius Benoni feminino.

*In tertia personae
singulae masculinae
culinae praeteriti*

Benoni nihil differt a tertia Praeteriti, vel radice, ideo pro ratione contextus, vertendum est per Praeteritum, vel Participle. Paghul, Infinit. et Imperat. veniunt cum Sœureq.

In Infinitiuo Lamed habet Camets, quia iungitur dictioni paruae.

In Futuro litterae Ethan habent Camets, et Futurum exit in Scuréq, vel Holem, vel in Qibbuts, quia haec puncta inter se commutantur.

Coniugatio Niphghal.

Præter. Nabón	nebonim	hibbóni
nebuótha	nebonáh	hibbónnah.
nebuóthi	nebuóth.	Futur. Ebbón
nabónu	Infinit. Hibbón	iibbón
nebuothém	behibbón	tibbón
nebuónu	qehibbón	nibbón
nabónah	lehibbón	iibbónu
nebuóth	mehibbón.	tibbónu
nebuothén.	Imperatiuus.	tibbón
Benoni.	Hibbón	tibbóni
Nabón	hibbónu	tibbónnah.

In praeterito Nun habet Camets in tertia persona utriusque generis et numeri, (rarissime Tferé) quod in aliis personis praeteriti mutatur in Sceua, ne in eadem dictione concurrant tot puncta magna, vel quia in quibusdam mutatur accentus a paenultima in ultimam.

Haec coniugatio exit in Holem, ut distingatur a Defectiuis Phe Nun, et a Defectiuis Ghain, quod Holem retinetur tantum in tertiis

tiis personis: nam in aliis ne concurrat duplex Holem, mutatur in Scureq ad vitandam cacophoniam, paucis exceptis.

Infinitivus, Imperativus, et Futurum, sub servilibus assumunt Hireq, vt Perfecta. Ex permutatione litterarum Eheui, contingit sapius, vt Vau migret in Iod, et Iod in Vau.

Coniugatio Pighel, siue Poghel Quadrata.

<i>Practeritum.</i>	mebonéneth. l.	Imper. Bonén
Bonén	mebonenâh	bonenû
bonânta	mebonenóth.	bonenî
bonânri	<i>Paghul.</i>	bonênnah.
bonenû	Mebonân	Futur. Abonên
bonantém	mebonanim	iebonên
bonánnu	mebonanáh	tebonén
bonenáh	mebonanóth.	nebonèn
bonânt	<i>Infinit.</i> Bonèn	iebonenû
bonantèn.	bebonèn	tebonenû
<i>Benoni.</i>	kebonén	tebonén
Mebonèn	lebonén	tebonenî
mebonenîm	mibbonén.	tebonénnah.

A quibusdam haec Coniugatio dicitur Quadrata, a numero quattuor litterarum: quam putant formari littera Vau inserta post primam

mam

mam radicis. Elias tamen Leuita Oratione II.
 Fundamento IX. num. I. et in Scholiis ad pri-
 mām partē Michlol Daudis Camhii, fol. CXLIII.
 pag. II. Michlol Hebraici, vbi citat librū suum
 Electum, probat Coniugationem Quadraram
 regulariter non inueniri, aut certe in paucis
 Verbis, contra eos, qui censuerunt quaedam
 exempla inueniri in coniugatione Quadrata.
 Sane testatur Elias doctiores confutare horum
 opinionem, neque habendam esse rationem ex
 tribus locis, quae illi proferunt, Iob IX. et XI.
 et Psalmo centesimo primo, cum alia praeter-
 eā non inueniantur: sunt namque illa omnino
 irregularia, aut composita, de quibus extat li-
 bellus Compositionis ab eodem Elia editus.
 Neque obstat, quod in ordine horum Quie-
 scentium haec Coniugatio videatur Quadra-
 ta, quasi constet quattuor radicalibus litteris.
 Siquidem haec sunt de Coniugatione Pighel
 Daghesata, non de Quadrata, quia in his Vau
 est littera Quiescens, et ideo fieri non potest,
 vt more coniugationis Pighel daghesetur, cū
 Daghesc numquam ponatur in littera Quie-
 scente, sed eius loco duplicetur tertia radicis.
 Quod diligenter est obseruandum. Nam si
 Daghesc duplicat litteram secundam radicis,
 cur quando Daghesc non habet locum, vt hic
 propter Vau Quiescens, non valebit duplicare

ter-

tertiam litteram radice? Adhuc manifestius hoc apparet ex litteris, quae seruiunt Participiis, et Futuro, quae afficiuntur Sceua, vt in Pighel, et ex coniugatione Hithpaghel, in qua duplicatur tertia radice loco puncti Daghesc: et ex eo, quod coniugationem, quam illi Quadratam dicunt, saepe numero inueniamus transitiuam, vt Pighel. Et haec quidem de sententia Eliae Leuitae Germani, quem recentiores fere sequuntur, Iohannes Campensis in suis collectionibus ex Elia, pag. 67. et 68. Cle-nardus, Iohannes Isaacus, pag. 97. Quinquar-boreus, Genebrardus, et is qui ex omnibus collegit institutiones ad sacrum Apparatum Operis Regii, dum agit de Hithpaghel, cum aliis pluribus. Sed ab his recedunt David Kamhius in prima parte sui Michol Hebraici fol. 143. pag. 2. Moses Kamhius, et vetustiores Hebraei, quorum meminit Abram Balmensis in suo Peculio, cum quibus sentiunt auctor introductionum Hebraicarum in Bibliis Complutensibus, fol. xi. Xantes Pagninus institutionum lib. iii. cap. iv. et v. et liv. Iohannes Reuchlinus, pag. liv. Iohannes Mercerus in notis ad Clenardum, Rodolphus Baynus in Compendio ex Camhio, et Robertus Belarminus Cardinalis pag. 66. vsque ad 69, et iterum pag. 85. suarum institutionum vltimae editionis

Plan.

Plantiniana, maxime quod quaedam Perfecta in hac forma inueniantur, et aliis de causis, quas non est animus in medium proferre.

Quaecumque igitur tandem sit haec coniugatio, siue Pighel Quiescentium Ghain Vau, ut censuit Elias, siue Poghel Quadrata, ut vetustiores voluerunt, habet significationem verborum communium apud Latinos. Pighel namque, et Pughal, voce sunt eadem, significatione diuersa: hac tantummodo differentia, quod in vocibus passiuis, haec coniugatio exit in Patach, vel Camets, in actiuis in Tseré.

Coniugatio Hiphghil.

<i>Pract.</i> Hebin	hebantem	<i>Infinitiuus.</i>
habinòtha	hebannu	Habén
habinòthi	hebinah	Behabîn
hebînu	hebant	qehabîn
habinothém	hebantém	lehabîn
habinònu	<i>Benoni.</i> Mebîn	mehabîn.
hebînah	mebinâm	<i>Imperat.</i> Habén
habinòth	mebináh	habînu
habinothèn,	mebinóthi.	habîni
<i>Vel per Tseré.</i>	<i>Paghul.</i>	habennah.
Hebîn	Mubân	<i>Futurum.</i>
hebanta	mubanâm	Abîn
hebanti	mubanáh	iabîn
hebînu	mubanóth.	tabîn

nabîn tabînu tabîni
 iabînu tabîn tabènnah.

Habet Hiphghil in his Verbis eandem significationem cū Pighel, vt Qomém, et Heqîm.

He, symbolum coniugationis habet Tseré in tribus tertiis personis Praeteriti, et prima radicis habet Hireq. in reliquo Praeterito mutata sede accentus mutatur aliquādo Tseré, quo supplebatur secūda radicis, in Hateph Patach, vel in Hateph Zegol, vel in Patach, si prima fuerit gutturalis.

Potest formari Praeteritū Hiphghil in hoc ordine per Tseré perpetuum sub He, caractéristica coniugationis, iuxta propositum paradigma. sed hic flexus magis accedit ad Verba Perfecta.

Tseré, vel Camets, sub litteris seruilib. in hac Coniugatione, fiunt ex puncto paruo, et Sccua, quo debuerant affici perfecte coniugādo.

Hireq index Coniugationis mutatur facile in Tseré, quia sunt puncta germana. Si tamen vltima radicis sit Cheth, Ghain, vel Resc, Iod mutatur in Patach.

In Praeterito rarius, in Infinitiuo, et Imperatiuo frequentius inueniuntur Verba huius Coniugationis sine He caractéristica.

Litterae Ethan cū debuissent habere Tseré, secundum regulam generalem, quia Mem Be-

noni

noni habet Tserē, tamen efferuntur per Camets, ne concurrant haec Verba cū Quiescentibus Phe Iod, quae in coniugatione Cal sub litteris Ethan, et in secunda radicis habent Tserē. Cumq. Tserē, et Hireq magnum in secunda syllaba Hiphghil, in Infinitiuo, Imperatiuo, et Futuro indifferēter inueniantur, debuerunt in hac Coniugatione litterae Ethan habere Camets, vt discriminē aliquod appareret.

Coniugatio Hophghal.

<i>Præteritum.</i>	hubenáh.	tubán
Hubán	hubánt	nubán
hubánta	hubantén.	iubenú
hubánti	<i>Infinitiuus.</i>	tubenú
hubenú	Hubén.	tubán
hubantém	<i>Futur. Vbán</i>	tubení
hubánnu	iubán	tubánnah.

Habet Scureq, quod interdum resoluitur in Qibbuts, et Daghesc in prima radicali, ex quo Qibbuts, et Sceua factum fuerat Scureq: nam perfectum fuisset Hubian. Sub secunda syllaba habent Patach, quia traiciunt Tserē litterae Vau quiescentis ad primam syllabam longam, qua notatur quies horum Verborum. Concurrunt haec cum Quiescentibus Phe Iod, ideo consulto Thesauro sunt distinguenda.

Con-

Coniugatio Hithpaghel.

<i>Praeter.</i> Hithbonèn	lehithbonèn
hithbonánta	mehithbonèn.
hithbonánti	<i>Imperatiuus.</i>
hithbonenû	Hithbonén
hithbonantèm	hithbonenû
hithbonánnu	hithbonenî
hithbonenáh	hithbonènnah.
hithbonánt	<i>Futurum.</i>
hithbonantèn.	Ethbonên
<i>Benoni.</i> Mithbonèn	iithbonén
mithbonenîm	tithbonén
mithbonéneth, <i>vel</i>	nithbonèn
mithbonenáh	iithbonenû
mithbonenóth.	tithbonenû
<i>Infinit.</i> Hithbonén	tithbonèn
behithbonén	tithbonenî
kehithbonèn	tithbonénnah.

Formatur a Pighel praefixis caractéristicis coniugationis He, et Thau: propterea duplicatur tertia radice propter Daghes forte, quod debuerat poni in secunda radice, eodem profusus modo atque in Pighel.

Rara sunt quae suscipiunt Iod mobile pro Vau, ex permutatione litterarum Eheui.

In Futuro eliditur euphoniae, et breuitatis

G

cau-

causa aliquando littera Thau symbolum coniugationis, in cuius defectum daghessatur prima radice.

De Verbis Quiescentibus Ghain Iod.

Proxima species Quiescentibus Ghain Vau, est eorum quae quiescunt in secunda radice, quae est Iod, quia conveniunt cum Quiescentibus Ghain Vau, praecipue in coniugatione Hiphghil, vel propter rationem Abenezrae, quia Vau, et Iod sunt litterae commutabiles, adeo ut quaedam, quorum secunda radice in Kal est Vau, in Pighel mutant illud in Iod mobile. Quod attinet ad flexum horum verborum, conveniunt cum ordine Quiescentium Ghain Vau, praesertim in coniugatione Hiphghil, ut non amplius in his sit immorandum. Exemplum Quiescentium Ghain Iod sunt, Til, proiecit; Mir, mutavit; Riq, evacuavit.

De Verbis Quiescentibus Lamed Aleph.

Expositis speciebus Verborum Quiescentium in prima, et secunda littera radice; proponamus nunc ea, quae quiescunt in tertia littera radi-

radicis. Quattuor vero cum sint litterae Eheui quiescentes, ex his tantummodo duae possunt terminare radicem apud Hebraeos, nimirum Aleph, et He; nam radices Hebraicae non exeunt in Vau, vel Iod. Ex quo fit, vt duo tantummodo ordines Quiescentium in tertia oriantur; Primus Quiescentium Lamed Aleph, Secundus Quiescentium Lamed He, quae tertiam radicis expressam, vel occultatam in vocali magna dissimulant inter pronunciandum. Vterq. hic ordo magnam habet inter se affinitatem, quia Aleph, et He, frequenter inter se commutantur.

Primus ordo Quiescentium Lamed Aleph a Perfectis hoc differt, quod Aleph tertia radicis quiescit in omnibus modis, et temporibus omnium coniugationum, exceptis vocibus, in quibus post Aleph sequitur vna ex litteris Heui, quae perfectae sunt, et habent Aleph mobile.

י 77

Coniugatio Kal.

Pract. Inuenit.	Infinitiuus.	iimtsá
Matsá	Metsóth	timtsá
matsátha.	bimtsóth.	nimtsá
Benoni.	Imper. Metsá	iimtséu
Motsè	mitsú	timtséu
motseim.	mitsí	timtsá
Paghul. Matsú	metsénah.	timtséi
metfuim.	Futur. Eimtsá	timtséna.

א י ו ד

Quiescentia Lamed Aleph, et Lamed He, praecedit Kamets, contra morem Perfectorū, quia litteras Eheui quiescentes nullum potest praecedere punctum breue, praeter Zegol.

Benoni definit in Tserre paucis exceptis, quae inueniuntur cum Zegol. Infinitiuui huius ordinis, in quibus haec magis differunt a Perfectis, formantur addito Thau in fine, quod huius ordini est impropriū, et mutuatum ex Quiescentibus Lamed He, cum quibus saepius hic ordo confunditur, quod duae litterae Aleph, et He sint eiusdem pronūciationis, et permutabiles. Saepius tamen Perfectorū legē sequuntur.

Aleph quod in Praeterito Cal quiescit post Camets, et in aliis cōiugationibus post Tserre, in Imperatiuis, et Futuris pluralibus quiescit post Zegol.

Coniugatio Niphghal.

Pract. Nimtsà

nimtsètha.

Benoni. Nimtsá

nimtsáim.

Infinitiuus.

Himmatsóth

behimmatsòth.

Imperatiuus.

Himmatsè

himmatsèu.

Futurum. Emmatsè

iimmatsè.

Infinitiuus venit etiam cum characteristica coniugationis Nun, et cum Holem, more Perfectorum, vt Nikró, II. Samuel. I. v. VI.

In

In coniugationibus sequentibus Pighel, Pughal, et Hithpaghel, duplicandum est Tsade propter Daghesc, quia hae omnes Coniugationes sunt Daghesatae.

Coniugatio Pighel.

<i>Praet.</i> Mitsé mitsétha.	<i>Pag.</i> Memutsá memutsáim.	<i>Imperat.</i> Matsé matséu.
<i>Ben.</i> Mematsé mematséim.	<i>Infín.</i> Matsóth bematsóth.	<i>Futur.</i> Amatsé iematsé.

Coniugatio Pughal.

<i>Præteritum.</i> Mutsá mutséta.	<i>Benoni.</i> Mutsá mutsáim.	<i>Infín.</i> Mutsóth. <i>Futur.</i> Amutsá iemutsá.
-----------------------------------------	-------------------------------------	------------------------------------------------------------

Coniugatio Hiphghil.

<i>Praet.</i> Himtsí himtsétha.	<i>Pagh.</i> Mumtsá mumtsáim.	<i>Imperatiuus.</i> Hamtsé hamtsíu.
<i>Benoni.</i> Mamtsí mamtsíim.	<i>Infinitiuus.</i> Hamtsóth behamtsóth.	<i>Futur.</i> Amtsí iamtsí.

Saepe confunditur haec Coniugatio cū Qui-
escentibus Lamed He.

Coniugatio Hophghal.

<i>Praet.</i> Homtsá homtsétha.	<i>Infinitiuus.</i> Homtsóth.	<i>Futur.</i> Omtsá iomtsá.
------------------------------------	----------------------------------	--------------------------------

INSTITVTIONES Coniugatio Hithpaghel.

Præter. Hithmatsè behithmatsòth.
hithmatsétha. *Imperatiuus.*

Benoni. Mithmatsé Hithmatsè
mithmatfeîm. hithmatfeû.

Infinitiuus. Hithinatsòth *Futur.* Ethmatsé
iithmatsé.

De Quiescentibus Lamed He.

In hac specie vbi littera He, perfecte coniu-
gando debuit trahi per Sceua, aut expresse
quiescit, vt in secūdis, et primis personis Præ-
teriti omnium coniugationum, aut vertitur in
Iod mobile, vt in Paghul primæ coniugatio-
nis. Verum ante litteras Heui, vbi trahi non
debit, labitur per contractionem quandam,
praeterquam in tertia feminina Præteritorū
omnium, in qua He tertia radicis mutatur in
Thau, facta accessione alterius He indicis fe-
minini generis, ne coincidat cum tertia perso-
na masculina Præteritorū. Quare Elias Ora-
tione II. Fundamento x. num. I. obseruat in
his tertiam radicis, vel quiescere, vt in thema-
te, vel abscondi, vt Galû; vel conuerti in Thau
raphatum, vt Galetháh; vel conuerti in Iod
quiescens, vt Galithi. Quattuor tamen sunt ra-
dices

dices, in quibus tertia radicalis cum sit He, nū-
quā quiescit, Gabah, eleuatus est; Chamah, cō-
cupiuit; Nagah, splenduit; et Tamah, admira-
tus est, quae duplici symbolo deprehenduntur
esse Perfecta, et non de hoc ordine: primū est,
quia retinent puncta Camets, et Patach in the-
mate, vt Perfecta. Secundum est, quod habent
punctum Mappiq in tertia radice, quod de-
monstrat He non quiescere.

Coniugatio Kal.

<i>Practeritum.</i>	goláh	<i>Imper.</i> Geléh
<i>Reuelauit.</i>	golòth.	gelú
Galáh	<i>Paghul.</i>	gelí
galítha	Galuí	gelénah.
galíthi	geluíim	<i>Futur.</i> Egléh
galú	geluíáh	iigléh
gelithém	geluíòth.	tigléh
galínu	<i>Infinitiuus.</i>	nigléh
galetháh	Gelòth	iiglú
galíth	biglòth	tiglú
gelithèn.	qiglòth	tigléh
<i>Benoni.</i> Goléh	liglòth	tiglí
golím	miggelòth.	tiglénah.

Iod Praeteriti in omnibus coniugationibus
quiescit; in Cal post Hireq; in Niphghal, Pu-
ghal, et Hophghal, post Tferc; in Pighel,
G iij Hiph-

Hiphghil, et Hithpaghel post utrumque punctum, etsi Pighel frequentius assumit Hireq, Hiphghil vero Tserē.

In personis quae desinunt in Scureq, cum abiiciatur He, abiicitur consuetudine Hebraeorum, qua si tollitur littera e medio, abiecto suo puncto proprio, assumit punctum sequentis litterae sublatae praecedēs littera, ut Galū, pro Galehū. Idem fit in Benoni, quod exit in Zegol, nisi iungatur dictioni paruae, vel habenti accentum in paenultima.

In Paghul He vertitur in Iod mobile, per omnes personas, et puncta sunt ut in Perfectis.

In infinitiuis cum litteris Bachlam terminatur in, oth, quae forma sine litteris Bachlam est rarior, quia frequentissima est per Camets, et Holem, si adsit geminatio Verbi, ut Raoh raithi, Videndo vidi. Nam si Verbum non geminetur, habet Sceua, et Holem, ut in Perfectis.

In omnibus Imperatiuis He quiescit in Tserē, in Futuro vero quiescit in Zegol. Saepius autem in Futuro excidit He, cum Vau conuersivo, et retrahitur accentus in paenultimam; quod accidit in aliis Coniugationibus praeter Pughal, et Hophghal.

Aliquando litterae Ethan habent Hireq, vel Tserē, vel Patach.

Con-

Coniugatio Niphghal.

<i>Præteritum.</i>	niglîm	higgâlî
Niglâh	niglâh	higgalénah.
niglètha	niglóth.	<i>Futurum.</i>
niglèthi	<i>Infinitiuus.</i>	Eggaléh
niglû	Higgalóth	iiggaléh
niglethém	behiggalóth	tiggaléh
niglènu	kehiggalóth	niggaléh
niglethâh	lehiggalóth	iiggalû
nigléth	mehiggalóth.	tiggalû
niglethén.	<i>Imperatiuus.</i>	tiggaléh
<i>Benoni.</i>	Higgaléh	tiggâlî
Niglèh	higgalû	tiggalénah.

In tertia masculini generis omniũ Præteri-
torum retinetur He quiescens in Camets.

In infinitiuo per omnes coniugationes ali-
quando locum habet forma imperatiui. Quie-
scit He, in Zegol, vt in omnibus Futuris. Ali-
quando excidente He tertia radicis excidit si-
mul Zegol, vt in Imperatiuo, seruatis tantum
prioribus syllabis, vt Tiggâl, reuelabitur.

Coniugatio Pighel.

<i>Præter.</i>	Gillâh	gillîthi	gillithém
	gillîtha	gillû	gillînu
		G v	gil-

gillethâh	megullâh	gallênah.
gillîth	megallôth.	<i>Futurum.</i>
gillithên.	<i>Infinit.</i> Gallôth	Agallêh
<i>Benoni.</i>	begallôth	iegallêh
Megallêh	qegallôth	tegallêh
megallîm	legallôth	megallêh
megallâh	miggalloth.	iegallû
megallôth.	<i>Imperatiuum.</i>	tegallû
<i>Baghul.</i>	Gallêh	tegallêh
megullêh	gallû	tegallî
megullîm	gallî	tegallênah.

Praeteritum indifferenter reperitur cū Hi-
teq, vel Tſere.

Infinitiuus habet formam Imperatiui, Gal-
lêh, praecipue Verbo geminato.

In Imperatiuo perditur tertia radicis ali-
quando in Pighel, Hiphghil, et Hithpaghel,
propter frequentem vsum, vt Tſau, praecipe,
pro Tſauêh. Idem accidit in Futuro omnium
Coniugationum, praeterquam in Pughal, et
Hophghal, quae non patiuntur defectum He
radicalis; Cum defectu vero He tertiae radi-
cis tam in Imperatiuis, quam in Futuris retra-
hitur accentus ab vltima in paenultimam. Ce-
terum in Imperatiuis Cal, et Niphghal, non
excidit He tertiae radicis.

Con-

Coniugatio Pughal.

<i>Praet.</i> Gulláh	gullethén.	iegullèh
gullètha	<i>Ben.</i> Gullèh	tegulléh
gullèthi	gullîm	negulléh
gullû	gulláh	iegullû
gullethém	gullóth.	tegullû
gullènu	<i>Infinitivus.</i>	tegullèh
gulletháh	Gullóth.	tegullî
gullèth	<i>Fut.</i> Agulléh	tegullénah.

Prima vox Praeteriti inuenitur cum Hateph Kamets, et cum Holem, si secunda non sit capax Daghesc. In reliquo praeterito He, ut plurimum quiescit in Tferè, rarius in Hireq.

Coniugatio Hiphghil.

<i>Praet.</i> Higláh	maglóth.	haglî
higlètha	<i>Pag.</i> Muglèh	haglèna.
higlèthi	muglîm	<i>Futura.</i>
higlû	mugláh	Agléh.
higlethém	muglóth.	iagléh
higlènu	<i>Inf.</i> Haglóth	taglèh
higletháh	behaglóth	nagléh
higlèth	kehaglóth	iaglû
higlethén.	lehaglóth	taglû
<i>Ben.</i> Maglèh	mehaglóth.	tagléh
maglîm	<i>Imper.</i> Hagléh	taglî
magláh	haglû	taglénah.

Lit-

Littera He, symbolum coniugationis modo habet Hireq, modo Zegol, aut Pátach. He vero tertia radicis vertitur in Iod quiescens in Tserc.

In Imperatiuo eliditur aliquando He, et tunc vox recipit duo Zegolim, vt Héréph, desine, pro Harpèh. Patitur et Futurum defectum He, cum duobus Zegolim, vel duplici Pátach, vt in Imperatiuo.

In verbis quorum secunda radicis est vna ex litteris Beth, Gimal, Daleth, Caph, Phe, et Thau, aut littera his affinis vt Teth, et Coph, litterae Ethan habent Pátach deperdita tertia radicis He, et vtraq. radicis, quae manet suscipit Sceua, vt Iard, dominari faciet, Iapht, dilatare faciet, Iasq, potũ dabit, vel irrigabit, et c.

כגל
כפת

Coniugatio Hophghal.

Præter. Hogláh	hoglêth	togléh
hoglétha	hoglethên.	noglèh
hoglèthi	<i>Infinitiuus.</i>	ioglû
hoglû	Hoglòth.	toglû
hoglethèm	<i>Futurum.</i>	togléh
hoglènu	Ogléh	toglí
brogletháh	ioglèh	toglènah.

Inuenitur He symbolum Coniugationis cū Holem, loco Hateph Camets, propter sequentem

tem gutturalem, vt dilatetur eius pronuncia-
tio, vt Nahum cap. ii. vers. vii.

Litterae Ethan loco Hateph Camets, non-
numquam suscipiunt Kibbuts.

Coniugatio Hithpaghel.

<i>Praeteritum.</i>	mithgallîm	hithgalli
Hithgallâh	mithgallâh	hithgallénah.
hithgallétha	mithgallóth.	<i>Futurum.</i>
hithgalléthi	<i>Infinitiuus.</i>	Ethgalléh
hithgallû	Hithgallóth	iithgalléh
hithgalléthem	behithgallòth	tithgalléh
hithgallènu	kehithgallóth	nithgalléh
hithgalletháh	lehithgallóth	iithgallû
hithgalléth	mehithgallòth.	tithgallû
hithgallethén.	<i>Imperatiuus.</i>	tithgalléh
<i>Benoni.</i>	Hithgalléh	tithgallî
mithgallèh	hithgallû	tithgallenah.

De Verbo Sacháh.

שחה

Postulat hic locus, vt aliquid dicatur de Ver-
bo Sacháh, quod incipientes mire solet tor-
quere. In Hithpaghel igitur tertiam radicis
He, mutat in Vau mobile, et assumit alterum
He, quod sequitur eandem rationem flexus
cum Quiescentibus Lamed He: hoc namque
modo coniugatur.

Prae-

*Præteritum.**Incuruauit se.*

Histachauàh
 histachauéthà
 histachauéthi
 histachauû
 histachauethém
 histachauénu, et c.

Benoni.

Mistachauèh
 Mistachauîm.

Infinitiuus.

Histachauèh, vel
 histachauóth.

Imper. Histachauèh.*Futur.* Estachauèh

iistachauèh, vel

iistàchu

tistachauèh, vel

tistàchu

nistachauèh

iistachauû, et c.

Ezechielis cap. viii. v. xiv. occurrit Mistachauithem, quod Xantes in Thesauro, et in Institutionibus, pag. 420. cum Dauide Kambio putat Compositum ex Participio, et Præterito. Verum de hoc est contentio. Consule Isaacum pag. 106. et 107.

De Verbis Compositis.

Absolutis omnibus quæ spectant ad Verba Simplicia Anomala, siue Defectiua sint, siue Quiescètia; superest de Compositis loquamur. Composita Verba Hebraei appellant, quæ dupliciter sunt Imperfecta, et ad duos pertinent Verborum ordines, et ideo Composita e duobus ordinibus Imperfectorum, Defectiuorum scilicet, vel Quiescentium. Omnium vero Compositorum hæc est Communis regula, quod
 in il-

in illis defectus, vel quies exigenda sunt ad le-
 ges, et Canones Verborum simplicium. Exem-
 plo sit Verbum Nathan, dedit, quod quia com-
 positum est in extremitatibus ex Defectiuis,
 quod attinet ad primam radicis, quae est Nun,
 spectat ad Defectiua Phe Nun, quorum para-
 digma est Nagas, pag. 44. quo ad ultimam
 vero radicis Nun, referendum est ad Defe-
 ctiua Lamed Nun, quorum exemplum est Ta-
 man, occultauit, pag. 59. Componitur ergo
 ex anomalia, et defectu vtriusq. ordinis, Defe-
 ctiuorum nimirum Phe Nun, et Lamed Nun.
 Eodem modo Iapháb, pulchruit, quo ad primam
 radicis Iod conuenit cum Quiescentibus Phe
 Iod, de quibus pag. 66. quo ad tertiam ra-
 dicis, concurrat cum Quiescentibus Lamed
 He, pag. 86. ex quibus componitur. Quae cum
 ita sint, in Verbis Compositis nulla, aut parua
 admodum est difficultas iis, qui familiares sibi
 reddiderint ordines simplices explicatos. Su-
 perfluum igitur fortasse esset, immorari in
 proponendis paradigmatis Compositorum, quae
 ex superioribus possunt facile dignosci, si ob-
 seruentur ordines simplices, ex quibus compo-
 nuntur. Nam constant Composita fere tribus
 litteris radicalibus, cum e quattuor, aut quin-
 que litteris radicalibus sint rarissima, de qui-
 bus ultimo loco futurus sermo.

Porro

Porro de Compositorum speciebus. earumque numero apud diuersos diuersa legimus. Elias quem plerique sequuntur, Oratione II. Fundam. x. num. I. et II. ex ordinibus sex Verborum Simplicium quos proposuerat, pauciores deducit ordines Compositorum. Alii his quosdam addiderunt. David Kamhius in prima parte Michlol, et ex eo Xantes plures agnoscunt, et proponunt species, quae quoniam facile reducuntur ad ordines Simplicium Verborum apud Eliam, et plerosque recentiores, non constituunt ordines peculiare Compositorum. Ut tamen complectamur omnes eorum species, quas nosse e re studiosorum futurum est, sumpto hinc initio, eas enumeremus.

Composita igitur de quibus agimus, quae tres habent radicales litteras, fiunt aut a Verbis Defectiuis, aut Quiescentibus. Rursus a Defectiuis, et Quiescentibus dupliciter sunt Verba Composita, Vel in prima, et tertia radice; Vel in secunda, et tertia. Nam in prima, et secunda radice nulla reperiuntur Verba Composita. Ex his duobus modis Compositionis, in prima, et tertia; vel in secunda, et tertia radice, hae oriuntur species: E primo quidem modo, Composita ex prima, et tertia radice, vel fiunt ex Defectiuis tantum, vel ex Defectiuis, et Quiescentibus; vel contra ex Quiescentibus

tibus, et Defectiuis, vel ex duobus ordinibus Quiescentium.

Ex Defectiuis tres species componuntur.

Prima, Composita Phe Iod, Lamed Thau, vt Iatsáth, exarsit.

Secunda species, Defectiua Phe Nun, Lamed Nun, vt Nathán, dedit.

Tertia species, Defectiua Phe Nun, Lamed Thau, vt Nazàth periiit.

Ex Defectiuis, et Quiescentibus duae constituuntur species.

Prima, Phe Nun, Lamed Aleph, vt Nazà, tulit; et Nascá, decepit.

Secunda, Phe Nun, Lamed He, vt Natáh, declinauit.

Ex Quiescentibus, et Defectiuis tres species conficiuntur.

Prima, Phe Aleph, Lamed Nun, vt Izzén, aurib. percepit, vsitatū in Pighel, et Hiphghil.

Secunda, Phe Iod, Lamed Nun, vt Iasán, dormiuit.

Tertia, Phe Iod, Lamed Thau, vt Iacháth, percussit; quod Dauidi Cambio dicitur Chatháth. Haec sunt Composita e prima, et tertia radicis.

Similiter ex secunda, et tertia radicis, quae species sunt compositae, vel constituuntur ex Defectiuis; vel ex Quiescentibus, et Defectiuis;

H vel

נִשְׂאָה

נָתַן

נִשְׁמָע

נִשְׁנָא

נִכְסָה

vel ex Quiescentibus tantum. Ex Defectiuis namq. et Quiescentib. nulla species coalescit, vt in Compositis Verbis in prima, et secunda, et tertia radicis, eo quod quae deficiunt in secunda radicali, eandem obtinent tertiam radicis, cum secunda: fieri autē non potest, vt idem Verbum sit Defectiuum in secunda, et Quiescens in tertia eadem littera radicis. Quapropter species quae constituuntur ex secunda, et tertia radicis a Defectiuis, sunt duae.

Prima, Composita Ghain Nun, et Lamed Nun, vt Tarónna, cum Daghesse forti, praecognizabit, Prouerbior. cap. i. v. xx. et cap. iix. v. iii. pro Tarónna cum duplici Nun absque Daghesse forti, a Ranán, in quo secūda, et tertia radicis desiderantur, quia Nun quod apparet, constitutum est vltimae vocis Futuri.

Secunda species, Composita Ghain Thau, et Lamed Thau, tametsi in hac specie vbi deficit secunda, fere non deest tertia; et vbi secunda non deest, deficit tertia, vt in Defectiuis Lamed Thau. Exemplū est Chatháth, contriuit.

Ex Quiescentibus, et Defectiuis in secunda, et tertia radicis haec species componuntur.

17 Prima, Ghain Vau, Lamed Nun, vt Dan, iudicauit.

Secūda, Ghain Vau, Lamed Thau, vt Meth, mortuus est, de quo supra pag. 72.

Ter-

Tertia, Ghaiin Iod, Lamed Nun, vt Ban, intellexit, a Bin.

Quarta, Ghaiin Iod, Lamed Thau, vt Zith, suavit.

ס י ת

Ex Quiescentibus tantum, id est e duabus speciebus Quiescentium oriuntur hae species Compositae.

Prima Ghaiin Aleph, Lamed He, vt Raah, vidit.

ר א ה

Secunda Ghaiin Vau, Lamed Aleph, vt Ba, venit.

ב ו א

Tertia, Ghaiin Iod, Lamed Aleph, vt Ki, vomit, quod alii referunt ad praecedentem specie Quiescentium Ghaiin Vau, et Lamed Aleph.

כ י ו

Quarta, Ghaiin Vau, Lamed He, vt Hauah, fuit; Chauah, annunciauit.

ח ו ה

Quinta, Ghaiin Iod, Lamed He, vt Haiah, fuit, et Chaiah, vixit. Vide Xantē lib. 3. c. 36.

Obserua cum Elia Orat. II. Fund. x. num. III. et aliis, species ordinum Compositorum ex Quiescentibus in prima, et tertia, numquam venire cum defectu primae radice in Infinitiuo, et Imperatiuo, vt ipsa eorum simplicia partiebatur hunc defectum, exceptis duob. Iatsa, egressus est, et Nazà, tulit, quae perdunt aliquando primam radice.

Praeterea obseruandum, cū Composita Phe Nun, Lamed He, et Phe Iod, Lamed He abii-

H ij ciunt

ciunt tertiam radicis, vt in simplicibus accidit, tunc Imperatiuum, et Futurum occurrere cū secunda radicis tantum. Sic a Natáh, inclinauit, dicimus in Futuro Cal, Et, Iet, pro Etteh, Iittèh: In Imperatiuo Hiphghil Hat, pro Hat-tèh: In Futuro eiusdem, At, Iat, Tat, Nat, pro Attèh, Iattèh, et c. Eodẽ modo a Nacháh, percussit, in Futuro Hiphghil, Ach, Iach, Tach, Nach, pro Aqqéh, Iaqqéh, et c.

Exemplum Compositi Phe Nun, et Lamed Nun.

Quoniam inter Composita e duabus speciebus Defectiuorum in prima, et tertia radicis, Vnica est radix Defectiua Phe Nun, Lamed Nun, quae frequentissima est in Bibliis, non praeter institutum visum est fore, ne quemquam possit retardare, si eius paradigma cum plerisque exhiberetur: quae quidem ratione prioris Nun, est ex Defectiuis Phe Nun; ratione posterioris illud abiicit sequente Thau feruili, cui tunc imprimitur Daghefc, quod accidit Compositis Ghain Nun, et Lamed Nun; Ghain Thau, et Lamed Thau; quin etiam simplicibus ordinibus, hoc est Defectiuis Lamed Nun, et Lamed Thau.

Con,

Coniugatio Kal.

<i>Praeteritum.</i>	nothenáh	tenû
Dedit.	nothenòth.	tenî
Nathán	<i>Paghul.</i>	ténnah.
natháatta	Nathûn	<i>Futurum.</i>
natháatti	nethunîm	Ettén
nathenu	nethunáh	iittén
nethattém	nethunòth.	tittén
nathánnu	<i>Infinít. Téth</i>	nittén
nathenáh	bethéth	iittenu
nathát	kethèth	tittenu
nethattén.	lathèth	tittén
Ben. Nothén	mittèth.	tittenî
nothenîm	<i>Imperat. Tèn</i>	titténnah.

Coniugatio Niphghal.

<i>Praet.</i>	Nittán	Ben. Nittán	mehinnathén.
nittáatta	nittanîm	<i>Imperatiuus.</i>	Hinnathén
nittáatti	nittanáh	Hinnathén	hinnathenu
nittenu	nittanòth.	hinnathenu	hinnatheni
nittattém	<i>Infinitiuus.</i>	hinnathenni	hinnathennah.
nittánnu	Hinnatthén	<i>Futurum.</i>	Ennathén
nittenáh	behinnathén	Ennathén	iinnathén, et c.
nittát	qehinnathén	<i>H iij</i>	Et
nittattén.	lechinnathén		

Et quidem Coniugationes Cal, et Niphghal, ita se habent. nā reliquae Coniugationes sunt inusitatae: praeter Iuttān, quod est Futuri Hophghal, et reperitur Levitici xi. et aliquot aliis locis. Haec de Verbis Compositis.

De Verbis Quattuor litterarum.

Dictum est haecenus de Verbis simplicibus Perfectis, et omnibus ordinibus Imperfectorum, atque adeo de Compositis e duobus ordinibus simplicium Imperfectorum. Reliquum est nunc ultimo loco prosequamur verba, quae mirabilem constitutionem trium litterarum radicalium non sequuntur, quaeq. numerum ternarium excedunt vna, vel duabus litteris, quarum illa dicuntur Quattuor litterarum, haec Quinque litterarum, quod totidem constant litteris radicalibus. Verba autem Quattuor litterarum vel componuntur ex eodem Verbo, vel e duobus Verbis distinctis, vel ex Verbo, et Nomine; vel ex Nomine, et Verbo, vel ex eodem Nomine, vt cognosces consultis Lexicographis. Iam vero quae quattuor constant radicalibus litteris distinctis, duo tantum sunt Qirzēm, Ventrem impleuit; et Qirbèl, operuit. Etenim alia geminatione fiunt eandem litterarum. Sunt namque plura, vel ex Defectiuis, siue Duplicantibus Ghaiin, vt Zil-

zál

כרזל

zál, exaltauit, a Zalál verbo eiusdem significationis. Alia a Quiescentibus Ghain Vau, vel Iod, vt Pirpèr, confregit, a Pur, quod est frangere; Kilqel, sustentauit, a Qil, vel Qol eiusdem significationis. Alia fiunt ex Quiescentibus. Lammed He, duplicata prima, et secunda radicis, et suppressa He tertia radicali, vt Tighràgh, vel Tighràgh, errare fecit, a Taghàh, errauit. Vide plura apud Dauidè Camhium in prima parte Michlol Hebraici editionis Venetae Danielis Bombergi, fol. 174. et sequentibus, et Xantem lib. III. cap. LXX.

De Verbis Quinque litterarum.

Sunt et Quinque radicalium litterarum pauca tātummodo, quae fiunt geminatione secundae, et tertiae radicis, vt Chomarmâr, perturbatione contractus fuit, in Pughal, a Chamâr, turbauit; et Iaphiaphâh, pulcherrimus fuit, a Iaphâh, pulchruit. Siquidem geminationem hanc factam accepimus, tam in Verbis Quattuor, quam in Verbis Quinque litterarum, vel euphoniae, vel augendae significationis causa. Coniugantur vero haec Verba plurium litterarū per Coniugationes Dagheffatas Pighel, Pughal, et Hithpaghel, omnino vt Verba Perfecta. De Verbis Quattuor, et Quinque litterarum vide Mosem Camhium fol. 38. et 39.

Ceterum Verba Composita e duabus radici-
bus, vel primitiuis, vel ex variis coniugationi-
bus, non ita frequenter occurrunt. Quaedam
habes supra pag. 41. plura apud Eliam libro
proprio, in quo Voces Irregulares, et Compo-
sitas ordine Alphabeti digessit. Neque enim
singularibus horum exemplis onerandi sunt
studiosi, quae rariora sese offerunt in sacrorū
Bibliorum lectione, et e Thesauro sunt peten-
da. Quaedam notauit Xantes lib. III. cap. LXXI.
Atque haec de Simplicib. et Compositis Ver-
bis dicta sint, iam de Nomine agendum.

De Nomine secunda Ora- tionis parte.

Verborum tractationem excipiunt Nomi-
na, quae nō ita late patēt apud Hebraeos,
vt Verba, nisi velis cum quibusdam in immen-
sum pertrahere, quae ad nomina spectant, qui
minutias in singulis eorum speciebus perse-
quuntur nulla necessitate, nulla incipientium
utilitate. Nomina igitur, quemadmodum et
Verba, alia sunt Perfecta, alia Imperfecta, hoc
est Defectiua, Quiescentia, et Composita, om-
nino et eisdem de causis atque in Verbis. Per-
fecta vero, vel constant tribus tantummodo lit-
teris

teris radicalibus, vel praeter radicales, assumunt litteras seruales Characteristicas sui constitutiuas, quod accidit quoque Imperfectis nominibus. De Perfectorum speciebus David Kamhius in 1. parte Michlol Hebraici fol. 195. et sequentib. et Xantes lib. secundo cap. 16.

De Nominum Genere.

Diuiduntur Nomina in Substantiua, et Toarim, id est Formalia. Formalia vocant Hebraei quaecumque mouentur a masculino genere in femininum. Nam genus duplex habent masculinum, et femininum. Neutro carent Hebraei, pro quo usurpant adiectiuum femininum, aliquando substantiue, vt Tobáh, bona, Hebraeis dicitur bonum, et bonitas. lege D. Hieronymum in Commentariis ad librum Ecclesiastae cap. vii. extremo. Ad haec feminina sunt, quae terminantur in He, praecedente Kamets, accentu in vltima, vt Tsedaqáh, iustitia: nam accentu in antepaenultima sunt masculina, vt Láilah, nox. Sunt quoque feminina, quae exeunt in Thau, precedente Zegol accentu in paenultima, vel quae desinunt in syllabam Ith, vel Vth, accétu in vltima, vt Goph-ríth, Sulphur; Malcúth, regnum. Demptis his terminationibus reliqua omnia, quomodocumque exeant, sunt masculina. Pauca sunt Com-

H v munia

munia, quae utroque genere inueniuntur, fere adiectiua, raro substantiua, ut plurimum nomina animalium, ut Bakar, bos. Formalia sunt quaecumque mouentur a masculino genere in femininum, siue substantiua sint, siue adiectiua, ut Mélech, Rex; Malcáh, Regina; Gadól, magnus; Gedoláh, magna. Formantur siquidem feminina a suis masculinis, He addito in fine, praecedente Kamets, et mutato aliquando puncto vocali.

Excipiuntur quaedam nomina, quae cum terminatione sint masculina, reuera tamen sunt feminina, quorum genus distinguendum, ut in ceteris omnibus nominibus tam Perfectis, quàm Imperfectis, ex Sacra lectione, ex adiuncto Verbo, Participio, vel adiectiuo. Sunt tamen plura feminina, quae Verbis, Participiis, et Dictionibus aliis masculinis iunguntur. Et contra masculina, quae femininis dictionibus adhaerent. Lege Xantem lib. 2. cap. 3.

Excipiuntur et Nomina Urbium, Regionũ, atque membrorum, quae natura sunt gemina, ut manus, pes. quocumque enim modo exeant, feminina sunt.

De Nominum Numero.

Triplex est numerus, Singularis, Pluralis, Dualis. Pluralis numerus in mascul. exit in, im, sub-

subiuncto singulari numero Mem cū Hirex, et accentu in vltima, vt Mèlech, Rex; Melachîm, Reges. In femininis Pluralis numerus fit a singulari, mutato He caractere femin. generis, et Qamets, quod illum praecedit, in oth, accentu in vltima, vt Malcáh, Regina; Malcóth, Reginae; Gedoláh, magna; Gedolòth, magnae. Quod si femininum singulare exeat in Ith, vel Vth, in plurali vltima syllaba singularis mutatur in loth, interposito regulariter Iod mobili, vt Gophrith, Sulfur; pluralis Gophriiòth; Malcúth, regnum; pluralis, Malcuiòth. Praeterea dualis numerus formatur a singulari in his, quae dualem habent; adiecta ad singularem syllaba, *im*, et Pátach puncto breui, atque accentu semper in paenultima, quo distinguitur dualis numerus a plurali, vt Régel, Pes; Ragláim, duo pedes. Habent autem dualem numerum Nomina quae dualitatem significant, id est, res natura, vel arte geminas, vt Iad manus, Iadaiim, duae manus; Recháiim, duae molaë, vel mola constans duobus lapidib. superiore, et inferiore. Plura dualia habes apud Dauidem Kamhium in Michlol, et Xantem lib. 2. c. 1. Sunt quae inueniuntur in omni numero Singulari, Plurali, Duali, vt saepe numeralia, et praeter haec alia. Quaedam tantum in Duali, vt Máim, Aquae; Scammáim, Caeli. Alia in plu-

plurali tantum, ut nomina aetatum, Neghurîm, pueritiae, pro pueritia; Zequnîm, senectutes, pro senectus. Alia plurali carent, ut nomina Urbium, metallorum, hominum, excepto Chézeph, argentum: de quibus Xantes lib. II. cap. I. Et haec quidem Orthoclitia, iam de Heteroclitis accipe.

Excipiuntur a Canone masculinorum multa, quae eo non tenentur, masculina nimirum, quae in plurali desinunt in Oth, hoc est forma femininorum, ut Ab, pater; Abóth, patres. Sunt quoque multa feminina, quae exeunt ut masculina in Im, Ionáh, columba; Ionîm, columbae. Inveniuntur et alia, quae in singulari habent formam masculinam, in plurali femininam, ut Erets, terra, Aratsoth, terrae. Quaedam etiam in utraque terminatione masculina, et feminina, ut Scanáh, annus; Scanîm, et Scanóth, anni. Denique reperiuntur, quae aliena habent pluralia, ut Bath, filia; Banóth, filiae; Isc, vir; Anascim, viri; raro Iscîm, Iscáh, mulier, Nascîm, mulieres. Consule Eliam in Capitulo specierum, vel diuersarum formarum nominum, ubi in tredecim species omnia nomina partitur; et Xantem lib. 2. cap. 4. nimis enim molestum esset in his immorari quae huius linguae studiosos possunt ab eius cognitione retardare. V sui namq. et exercitationi, et

Sa-

Sacrae Bibliorum lectioni multa reservanda, quae importune Canonum, et exceptionum vix magno numero comprehenderentur.

De Casibus, et Declinatione Nominum.

Nomina non variantur apud Hebraeos, sed tantummodo mutantur e singulari numero in pluralem, quaedam in dualem. Casus vero exprimunt Hebraei praepositis litteris seruilibus, siue praepositionibus, quae respondent Graecorum articulis, et aequivalent terminationi diuersae casuum vsitatae apud Graecos, et Latinos. Sic dicunt Zéphér, liber; Hazzéphér, vel Lèzéphér, libri; Lazéphér, libro; Eth Zéphér, librum; Mizzéphér, a libro. He, Lamed, et Eth aliis casibus iungi possunt.

De Nominibus vulgo Heemanticis. האמנות

Ex Nominibus quaedam tribus constant radicalibus litteris, ac nullam praeterea seruilē, vel addititiam assumunt. Alia formantur auxilio litterarum, quas vetustiores Hebraei superadditas vocant, vel Heemanticas, quod earum symbolum sit dictio Heemanti, quarum mini-
ste.

110 INSTITVTIONES

sterio formatur magna copia nominum Verbalium, additione scilicet earum in principio, vel in fine radicis; vel in principio simul, et fine. Neque enim superadduntur hae litterae nisi Nominibus, quae deriuantur a Verbis, quemadmodum latius explicat Elias in libro Electo, Oratione tertia, Fund. XII. et XIII. et in libro Specierum, Specie secūda. Saepenumero vna istarum litterarum ad radicem superadditur, interdum duae. Verum David Cambius in Commentariis ad Ioëlem Prophetam, contra sententiam quā tenuit in Michlol, et aliorum plurium, has litteras non Heemanticas, sed Amtin appellat, quia existimat He non esse formatricem Verbalium. Nam He paragogicum, et addititium non est Heemanticum, quo praesente, vel absente constitutio Nominis perinde se habet, vt Láil, et Láilah, nox. Quamobrem Genebrardus ad Clenardum assentitur Dauidi Cambio, apud quem He characteristicum feminini generis, vel paragogicum, non format Verbalia. Addit, Dauidem Cambium in Michlol magis locutum alieno sensu, quam proprio. Contra ceteri Hebraei, et nostri fere omnes, He numerant inter Heemanticas, qui distinguunt inter He constitutiuum feminini generis, vel paragogicum, atq. He Heemanticum. Etenim, vt testatur Elias

Ora-

Oratione III. Fund. VIII. num. III. He characteristicum feminini generis, semper habet ante se punctum Qamets accentu Milrâgh, siue in vltima dictionis. Quod si aliquid ex his duobus defuerit, erit He vel Heemanticū, vel paragogicum, vel radicale. Deinde idem Oratione IV. Fund. VI. alias tradit differentias inter He radicale, et Heemanticum. Sed assentiamur Kamhio in Ioëlem, et Genebrardo, et sint litterae Amtin, constitutiuae nominū, e quibus quae sequitur ordine prima in dictione Amtin,

Aleph format Nomina, quibus praepositur, et plerumque habet Zegol, aliquando Pátach, vt Ephróach, pullus. ✠

Mem plerūque praepositur dictioni, et habet sub se Hireq, vt Mizmor, Psalmus. Ante gutturales suscipit Pátach, quod aliquādo recipit ante litteras non gutturales. Pauca inveniuntur, quae habent Mem superadditum in fine, vt Scilsòm, nudius tertius. ◻

Thau praepositur, vel postponitur Nominibus, vt Tardemáh, sopor; Maleuth, regnum. Aliquando vtrumque locum occupat, primū, et vltimum, accentu semper in paenultima, vt Tiphéreth, gloria. Et notandum, quod Thau, quamuis format Nomina feminina, quatenus tamen est ex litteris Amtin, praebet Nominibus quādam efficientiam, et significationem: alio-
qui

qui si hoc non praestaret, sed tantum esset character feminini generis, non recte numeraretur inter litteras Amtin, cum propter eandem causam excluderimus He, ab earum numero.

Iod raro superadditur nisi initio Nominum propriorum, ut Iaghakób, Iacob; Itschák, Israhac. Postpositum format Nomina Gentilia, ut Zephardi, Hispanus; Tfarphathi, Gallus: de quibus Elias Capitulo Specierum, octava Specie. Fiunt quoque adminiculo litterae Iod adiectiva, ut Achzari, crudelis; et Numeralia ordinalia ~~feminina~~, ut Sceni, secundus; Sceliso, tertius. Placet quibusdam reperiri Iod in medio Nominis proprii contemptus causa, ut Absalom fratrem suum Amnon, vocat Aminon, quasi dicas Aminonulus, lib. II. Samuelis, cap. XIII. v. XX. Ita Abraham, David Cambius, in II. parte Michlol, et Emmanuel Hebraei.

Nun in fine Nominibus saepius additur, ut Ebiòn, pauper. Format etiam Diminutiva, ut Scabathòn, sabbathulum, vel quietula, Leuitici XVI. v. XXXI, et XXIII. v. III. et Exodi XXXV. v. II. Propria Nomina initio constituit, ut Naph-tali, Nimród.

Iam vero litterae Amtin praepositae Nominibus habentibus primam radicis expressam, fere afficiuntur Patach, vel Zegól, vel Hirèq paruo. Pauca sunt, quae habent Mem praepositum

masulina

xij

situm primae radicali cum Sceua, quod semper
 quiescit post litteras Amtin. Horum nominū
 indicē satis copiosum tibi suppeditabunt Elias
 Oratione III. Fund. XII. et XIII. Xantes lib. II.
 cap. XXII. Eiusdem Thesaurus Hebraicus, vel
 eius Epitoma initio cū suis radicibus, vt *Quin-*
quarboreus a pag. 172. et deinceps.

De Nominibus Defectiuis, Qui- escentibus, et Compositis.

Eaedem prorsus sunt Nominum formae,
 atque Verborum. Quemadmodum enim Ver-
 ba alia sunt Perfecta, alia Imperfecta, hoc est
 Defectiua, Quiescentia, Composita; ita etiam
 Nomina, quorum species eadem fere ratione
 cognoscuntur, quae plerumque assumunt lit-
 teras Amtin. Indicem horum nominum Im-
 perfectorum exhibuerunt David Camhius in
Michlol, Clenardus, *Quinquarboreus* a pagi-
 na 178. vsque ad 187. Plura de singulis eo-
 rum speciebus tradiderūt Elias Oratione III.
 per duodecim fundamenta, Pagninus libro II.
 a cap. XXIII. vsque ad XXXI. Isaacus a pag. 110.
 vsque ad 130. si quis feriat, illos consulat.
 Inuenitur Defectiuorum nominum, quae non
 sunt Heemantica, magna copia ordine Alpha-
 bethi collecta, in vtroque Thesauro magno, et

114 INSTITVTIONES

paruo post indicem nominum Heemanticorū;
Imperfecta namque Heemantica, sub Heeman-
ticis collocantur.

De Nominibus Quattuor, et Quinque litterarum.

Quemadmodum sunt Verba, quae constant
quattuor, vel quinque litteris radicalibus, ita
etiam nomina, quae plura sunt, quam Verba.
Si a verbis deriuentur, prima, et secunda litte-
ra repetitur, vel in nominibus quinque litte-
rarum secunda, et tertia, Euphoniae, vel au-
gendae significationis causa, vt docent Salomō
Iarchius, et Cambius in Michlol. Idem in ver-
bis quattuor, et quinque litterarum accidere
inuenies supra pagina 103. Abraham tamen
Abenezra Leuitici xiii. et Cantic. cap. i. Xan-
tes, et alii, tam in Verbis, quam in Nominibus
repetitionem earundem litterarum ad dimi-
nutionem spectare contendunt. Fere haec no-
mina Quattuor, et Quinque litterarū, vel plu-
rium peregrina sunt, et ex aliis linguis mutu-
ata, atq. in Hebraismum inuecta, propter He-
braeorum consuetudinem cum gentib. exter-
nis, pauca si excipias, quae componuntur ex
vocibus Hebraicis. Elias quidem Oratione iv.
Fund. xiii. num. iv. arbitratur Aegyptiaca ef-
fc, aut

se, aut Persica. Cur non etiam Syriaca, Assyriaca, et Chaldaica? Apud Chaldaeos liquidē, Syros, et Rabbinos, multa sunt nomina pluriū litterarum. Certum igitur hoc sit cum Elia ibidem, et ceteris Hebraeis, nullas dictiones, quae quattuor, aut quinque constant litteris, esse Hebraicas, de quibus idem egit in libro Compositionis. Meminerunt earūdem, et singularum formarum David Camhius Michlol Hebraici fol. 253. et deinde, Pagninus lib. II. cap. xxxi, et xxxii. Clenardus, et alii.

De Nominibus Numeralibus.

Hebraei dupliciter numerant, vel per integras dictiones, vel per litteras Alphabeti, ut Graeci, et nos per ciphras, mutuato nomine ab Hebraico Zephiráh, quod Hebraeis significat numerationem.

Cardinalia in utroq. genere.

A tribus usque ad decem habent terminationem femininam, contra feminina paucis exceptis. Sed a decem usque ad viginti contrariū fit, nam feminina habent He, masculina sunt sine He. Elias libro Specierum Specie xiii. quā de numeralibus plura.

I ij

Mas-

216 INSTITVTIONES

<i>Masculina.</i>		<i>Feminina.</i>	
Echâd. vnus.	1	Achath. vna.	
Scenâim.	2	Scetâim.	
Sceloschâh.	3	Scalôsc.	
Arbaghâh.	4	Arbâgh.	
Chamiscâh.	5	Chamêsc.	
Scifsâh.	6	Scêsc.	
Scibghâh.	7	Scébagh.	
Scemonâh.	8	Scemonéh.	
Tisghâh.	9	Téscagh.	
Ghazarâh.	10	Ghézer.	
Achâd Ghazâr.	11	Achâth Ghezrêh.	
Sceném Ghazâr.	12	Scettém Ghezrêh.	
Ghezrîm.	20	Ghezrîm.	
Achâd Veghezrîm.	21	Achath Veghezrîm.	

Sic omnino vsque ad Centum interposita copula Vau. Nam a Viginti vsque ad Centum sunt Communis generis, quae sunt maioris numeri, non minoris. Sic Scelosim, triginta; Arbaghîm, quadraginta; Chamisîm, quinquaginta; Scifsîm, 60. Scibghîm, 70. Scemonîm, 80. Tiscghîm, 90. Meâh, 100. Mathâim, 200. Scalôsc Meóth, 300. Arbâgh Meóth, 400. et sic ad Nongenta vsque, et c. Eleph, 1000. Alphâim, 2000. Scelôsceth Alaphîm, 3000. et c. Rebabâh, 10. millia; Ribothâim, 20. millia; Ribbó ribuan, 100. millia.

Nu-

Numeri minores praeponuntur maioribus,
praecipue in Compositione.

Numeri Ordinales.

<i>Masculina.</i>		<i>Feminina.</i>	
Primus,	Riscòn.	Riscónáh.	
Scenî.	2	Scenîth.	
Sceliscî.	3	Sceliscîth.	
Rebighî.	4	Rebighîth.	

Et sic vsque ad Decem. Nam a Decem vtũtur deinceps Cardinalibus loco Ordinalium, eo quod Cardinalia indifferẽter possunt esse Ordinalia, quae tamen sensu facile distinguũtur. Vide Eliam in fine libri Specierum.

Per litteras Alphabeti qua ratione numerẽt, paucis intellige. Diuidunt Alphabetum, ita vt primus Nouenarius Vnitates, secundus Decurias, reliquae quattuor cum quinque Finalibus Centurias denotent.

Vnitates.

9	8	7	6	5	4	3	2	1
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א

Decuriae.

90	80	70	60	50	40	30	20	10
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י

Centuriae.

900	800	700	600	500	400	300	200	100
ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק
					I iij		Mille-	

Millenaria.

Aleph, 1000. Beth Aleph, 2000. Gimel Aleph, 3000. Daleth Aleph, 4000. He Aleph, 5000. Vau Aleph, 6000. Zaiin Aleph, 7000. Cheth Aleph, 8000. Theth Aleph, 9000.

z. In his omnibus Aleph debet habere supra se duo puncta in modum Tserc.

De Dictione, tertia Oratio- nis parte.

Dictionis nomine, hoc est Milláh, comprehendunt Hebraei reliquas Orationis partes, quas enumerant Graeci, et Latini. inter quas primo se offert Pronomen.

De Pronomine.

Duplex est, separatum vnum, affixum alterum. Separatum est, quod in oratione separatū inuenitur a Verbo, Nomine, aut Dictione; affixum, quod affigitur alicui harum partium in fine, et cum illa componitur, et quasi cum illa vnā efficit dictionem.

De Pronominibus separatis.

Primae personae. Aní, vel Ánochí, Ego. Anáchnu, Náchnu, vel Anu, Nos.

Se-

Secundae personae, Attáh, Tu, mascul. gen.
Plural. Attém. Femin. At, Tu. Attèn, Vos.

Tertiae personae, Hu, Ille. Hem, vel Hém-
mah, Illi. Femininum, Hi, Illa. Hen, vel Hèn-
mah, Illae. Zeh, Iste, Hic. Zoth, Ista, Haec.
Elleh, Hi, vel Hae.

Casus formatur per litteras seruales, et praepositiones cum affixis, vt supra pag. 109.

De Pronominibus affixis.

Pronomina inseparata, quae et affixa sunt,
Primae personae, vtriusq. generis, singul. nu-
meri, Ni, et Iod littera, Ego. Plural. Nu, Nos.

Masculina secundae personae, Cha, et Chah,
Tu. Plurali, Chem, Vos.

Feminina sing. Chaph littera cum Scua,
Tu, Plurali, Chen, Chenah, Vos.

Tertiae personae Masculina, Nu, Hu, Vau
Holem, Vau solum, Hi. Plurali He, Mem lit-
tera.

Feminina, Nah, Ha, He littera, cum puncto
in medio. Pluralis Hen, Nun littera, Nah.

Sunt haec pronomina affixa fere decurtata a
separatis integris. Affiguntur pronomina in-
separata, vel affixa verbis, nominibus, dictioni-
bus. De coniunctione pronominis cum Verbis
agit Xantes lib. 3. cap. 13. et sequentibus.
David Kamhius in Michlol Hebraico, Isaacus

pag. 135. vsque ad 141. Bellarminus Cardinalis editionis Plantiniana pag. 112. vsq. ad 122. Clenardus.

De affixis Nominum iidem, Xantes lib. 2. cap. 15. David Kamhius a fol. 31. vsque ad 45. Michlol Hebraici, Moseh Camhius fol. 39. vsq. ad 44. eorumq. Scholiastes Elias in notis ad ipsos, Clenardus, Bellarminus pag. 112. ad quos remittimus lectorem. Neque enim nostri instituti est in his commorari, qui ad alia properamus.

Affixa cum Dictione inuenies apud Moseh Camhium fol. 44. pag. 2. Dauidem Camhium fol. 260. vsque in finem Michlol, Isaacum pag. 142. et sequentibus, Quinquarbor. pag. 233. Clenardum, et alios.

De Praepositione, Aduerbio, Interiectione, et Con- iunctione.

Sunt dictiones, quae respondent his partibus Orationis, quas enumerant Latini, a plerisque Nostrorum, et Hebraeorum propositae. Xantes magnum harum numerum collegit lib. 4. cap. 1. 2. et 3. Nihil in his praeterea se offert hoc loco dignum animaduersione.

De

De officio, et natura Litterarũ ser-
uiliũ Moscéh Vechaléb in genere.

Seruilium litterarum cognitio et necessaria est, et maximo vsui in lingua Sancta, quã præ-
termittere non oportuit. Quãuis enim viginti
duae Alphabeti litterae, vt traditũ est pag. 21.
possint constituere radicem; tamen vndecim
ex illis possunt esse seruales, et multa subire
officia; vt apparet ex his, quae dicta sunt de
Nomine, Verbo, et Dictione, quae hic non
sunt iterum inculcãda. Itaque quod reliquum
est, et huius loci proprium, septem litterarum
officia Moscéh Vechaléb, quae supersunt ex-
plicanda, breuiter perstringemus, primum in
genere, deinde in particulari.

Desiderantur septem hae litterae saepius in
contextu, vt aliae dictiones, quae facile ab He-
braice perito ex ipsa Orationis serie sup-
plentur.

Tres primae Mem, Scen, et He, imprimunt
Daghesc sequenti litterae, si fuerit capax. Mem
notatur Hireq, Scen Zegol, He Patach. Si se- *Vide Gene*
quens littera non sit capax Daghesc, Mem affi *brard. Isa-*
citur Tserc, He Camets, Scen non imprimit *gogẽ ad O-*
Daghesc. Quae supersunt quattuor Vechaléb *rient. scri-*
afficiuntur Sceua puncto peculiari, excepto *pta, pagi-*
Vau, quod ante litteras Sceuatas, vel litteras *na 42.*

כר מר

Bumaph habet Scureq. Ac ne duo Sceuaiima initio dictionis concurrant, mutatur Sceua in Hireq in litteris Caleb. Ante gutturales notatas puncto raptō assumunt punctum affine. Obserua, has tres litteras regulariter non pati post se He Demonstratiuum, sed recipere Patach sequente Daghesc, quod est punctum He Demonstratiui. Quoties igitur habent Patach sequente Daghesc, includunt He Demonstratiuum. Eadem est ratio, quando notantur Camets ante gutturales, siue gutturalis habeat Hateph Patach, vel Hateph Zegól. Haec, et alia quae peculiaria sunt harum septem litterarum, specialiter ex his quae sequuntur, intelliges.

Earundem litterarum Moscéh Vechaléb specialis tractatus.

Mem a fronte est A, vel Ab, vel Propter, sequente Daghesc, propter Nun praepositionis integrae Min deperditum, vt in Infinitiuis. Ante gutturales, vel Resc, pro Hireq, et Daghesc, habet Tsere, vt Meérets, Ex terra. Inuenitur tamen aliquando cum Hireq sine Daghesc in Infinitiuo, et Nominibus, ante gutturales, et non gutturales, praeter canonem. Comparatiua, quibus carent Hebraei, per hanc
litte-

litteram circumloquuntur, vt D. Luc. cap. 18. vers. 14. Descendit hic iustificatus in domum suam ab illo, id est, iustior illo. Praepositum dictioni habenti Iod, Sceua tum euanesceit, vt Mimîn, A dextera.

Scen, ponitur pro Relatiuo Qui, quae, quod, singulari, et plurali: Valet etiam Vt, et Quod, coniunctionaliter, praecipue in Commētariis Hebraeorum. Punctatur frequentissime cum Zegol sequente Daghesc, si littera sit capax: aliquando cum Patach: semel cum Camets: et bis cum Sceua. Aliquando habet Lamed adiunctum Scèl, et constituit Genitiuū, et Ablatiuum casum. quod exceptis duobus locis non reperitur. Vide Isaacum pag. 62.

He ad demonstrandā rem initio adhibetur, et emphasis gratia, diciturque He cognitionis, distinctionis, vel demonstrationis, vt Hannabî, Propheta quidam, vel Propheta talis, et tantus. Habet etiam vim relatiuam iunctum verbo, vel participio, vt Hannirâh Elâi, Qui apparuit mihi Dan. 8. v. 1. Et vim compellendi, tuncq. dicitur He vocādi, vt Deuter. 32. v. 1. Hassamâim, O caeli. Habet fere Patach sequente Daghesc, vel si littera non sit capax, vel sit monosyllaba, Camets. Ante quasdam gutturales mutatur Patach, et Daghesc, in Zegol, frequentius sequente Camets, vt Heharîm,
Mon.

Montes; vel in purum Patach, vt Hahechál, Templum. Suscipit purum Patach sine Daghefc ante litterã capace[m] Daghefc Sceuatã, producto Pátach per accentum Gaghaiá, vt Hamlamméd, Docens. Est autẽ Gaghaiá virgula perpendicularis præcedens vocalem ad dextrum latus. Idem Patach habet ante Iod Sceuatum. Nonnumquam punctatur cum Hatreph Pátach, et est He interrogationis, vel admirationis, vt Haló Aní Adonái, Nonne ego Dominus? quãuis ante litteras gutturales Sceuatas reperitur cum Pátach solo. Verum quãdo gutturalis habet Camets, vtrumque He admirationis, et demonstrationis recipit Zegol, vt Hehietáh, Num factum est? Desideratur in quibusdam He admirationis, quod supplendum ex serie orationis. Est quoq. dubitationis signũ. Et cum Lo, non, exhortandi vim habet. Significat præterea motum ad locum, et valet idẽ quod Lamed in principio, vt Hartfah, In terrã, pro Laárets, Mitfráimah, In Aegyptũ, pro Mitfráim: quam vim in principio aliquando habet. Suscipit post se et Lamed ad maiorem Emphasim.

Vau duplex est, Vau copulatiuum, et conuersiuum; copulatiuum, quod Orationis partes coniungit, et copulat, vt Et, Latinis. Aliquando est causale, rationale, disiunctiuum, conditiona-

tiona-

tionale, affirmans, similitudinis, aduerbiū temporis, cum, praepositio. Saepissime in Bibliis, vt apud Hebraeos, vsurpatur initio narrationis, vt in in principio Exodi, Leuitici, Iosūae. Iudicum, et Regum, et c. de quo consulendus Camhius in Michlol. Abenezra duo millia in Sacris Bibliis reperiri affirmat, idem valentia, quod Phe raphatū apud Harabes et saepius euphoniae, et ornatus causa praepositur sententiis sine vlla significatione. Peculiare eius punctum est Sceua, admittit tamē alia puncta eius loco, hoc est omnia puncta praeter Holem, Kibbutz, et puncta rapta. Ante litteram Sceuatam, vel litteras Beth, Vau, Mem, et Phe, habet Scureq, quia difficile est duas simul labiales litteras efferre. Ante Iod Sceuatam Hireq, in quo quiescit. Nam cum Vau copulatio Iod amittit suum Sceua, vt Vikar, Et dignitas. Iunctum dictioni dissyllabae habenti accentū in paenultima, vel monosyllabae, habet Camets. Ante gutturales notatas puncto rapto, suscipit punctum affine illi, quo afficitur gutturalis, quia litterae gutturales Hatephatae notant se, et praecedentes. Vide pag. 63. Excipitur Elohim, ante quod habet Tere, destituito Aleph ipsius nominis omni puncto, vt Velohim. Idem accidit, quando litterae Chaleb, scilicet Caph, Lamed, et Beth, praefiguntur eidem

eidem

eidem nomini, vt Belohîm. Si gutturales non habeant punctum raptum, habet Patach, vel Zegól.

Aliud est Vau Conuersiuum, quod in Verbis non tantum copulat, sed etiam conuertit Praeteritum in Futurum, et tunc puncto non differt a Vau copulatiuo, sed ab eo distinguitur, quia accentû perpetuo fere in vltimâ syllabam reiicit, exceptis quiescentibus Lamed He, vt Velamadî, Et discam. Vel conuertit Futurum in Praeteritum, tuncq. habet Patach sequente Daghesc, quod Daghes excidit ex littera Sceuata Euphoniae causa. Vel habet Kamets, si sequens littera non sit capax Daghesc, et retrahit praeterea accētum ab vltima in paenultimam fere in omnibus Futuris, vt Vaibârech, Et benedixit. Si prima radicis fuerit Beth, Mem, vel Phe, sequitur Canonem generalem Vau Copulatiui ante has litteras, vt Vmascaltî, Et dominabor. Cum praepositur Iod sceuato, habet tantû Patach sine Daghesc.

Discernitur vero Vau Conuersiuum a Copulatiuo, quando vtrumque habet Sceua, hac ratione. Si Praeteritum cui praepositur Vau, habeat ante se aliud Praeteritum, tunc Vau copulat, et non conuertit, vt Achâl, Vescatâh, Comedit, et Bibit. Prophetæ tamen vtuntur Praeteritis pro Futuris propter rei certitudinem

nem. In Psalterio, Prouerbiis, et Iob maxima pars Futurorum pro Praeteritis ponitur. Plerumque vertendum Futurum in Praeteritum Imperfectum, rarius in Perfectum, rarissime in Plusquam perfectum. Quando nullū aliud Praeteritum praecedit, tunc Vau est Conuersiuum. Non est omittendum, Vau saepius in Prouerbiis habere vim collationis, comparationis, et similitudinis. Est et Vau quod significat Vel, verū, certe, sed. Aliquando per Vau repetendum est aliquod Vocabulum praecedens, vt Isaiae cap. 42. v. 8. Et gloriam meā alteri non dabo, et laudem meam sculptilibus. desideratur in secundo Hemistichio, non, id est, neque laudem meam sculptilibus.

Chaph initio est Aduerbiū similitudinis. Quando duae res comparantur, singulis praepositur, vt Isaiae 24. v. 13. Sicut excussio oleae, sicut racemi cum finita fuerit vindemia. Est et Caph mensurae, vel coniecturale mensurae, vel numeri, valens Fere, vel Circiter, vt Qealpāim Ise, Circiter duo millia virorū. Significat praepositionem Secundum, vel iuxta, vt kechazdechá, Secundum misericordiam tuam. Et affirmationem, atque aduerbiū temporis, Vere, Tunc, Cum. Recipit et Parcel con. i. redūdans Mo, et efficit per se dictionē, vt Qemò, Sicut, tuncq. recipit affixa. Idem Parcel-

Parcel-

Parelcon recipit Beth seruilis, vt Bemó, In.
 Lamed articulus est genitiui, datiui, et accu-
 satiui, vt colligendum est ex verbis, et senten-
 tia. Significat aliquando Quia, et motum ad
 locum, vt Scub Leartsechá, Reuertere in terrā
 tuam. Idem etiam aliquādo valet quod Beth,
 id est, propter, ad, in, pro, vel loco, vt Leáben,
 loco lapidis. Aliquando redundat. Saepius re-
 cipit affixa, et est Datiui casus, vt Li, Mihi;
 Lechá, Tibi; Lo, Ei.

Beth facit initio praepositionem In, et Cum,
 Ablatiuum instrumenti, modi, vel pretii. Ali-
 quando Propter, per, in, intus, intra, ad, de,
 cum, vsque, ad, et aduerbium Dum, vt Bilmód,
 Dum disceret. Valet aliquoties idē quod Mem.
 Solet recipere frequenter affixa sicut Lamed,
 vt Bi, In me; Bechá, In te; Bo, In eo. De his lit-
 teris differūt D. Kamhius in Michlol a fol. 52.
 vsque ad 59. Elias tabula 2. pag. 96. Xantes
 lib. 1. a cap. 15. vsque ad 25. Isaacus a pag. 60.
 vsque ad 70. Quinquarbor. a pag. 236. vsque
 ad 246. Clenardus, Bellarminus Cardinalis
 pag. 128. et inde, edit. Plantiniana, et alii.

De litteris Eheuin, Paragogicis in Verbis, et Nominibus.

In fine iungūtur Verbis Perfectis, et Imper-
 fectis, litterae Paragogicae. He quidē primis
 voci-

vocibus Infinitiui, et Imperatiui; et primis personis futuri vtriusque numeri. Aliquando, etsi rarius, tertiae personae singularis masculini. Iod additur Benoni singularis masculini generis, vel Paghul tertiae personae feminini gen. singularis num. et mutat He litteram indicē femin. gen. in Thau, quod accidit quoq. adiectiuis femin. generis. Nun subiicitur personis, quae exeunt in Vau Scureq, vel Hireq, et aliquādo Infinitiuis: Crebrius Futuris masculinis secundae, et tertiae personae: Rarius secundae personae Futuri femininae. aliquando redundat in Futuro sequentibus affixis. Plura leges exēpla Deuteronomii cap. xxxii. In Nominibus Aleph redundat, vt Chōnna, commotio. He Paragogicum vbiq. inuenitur in voce Láilah, Nox. Iod aliquando additur Nominibus adiectiuis feminini generis. Interdum inuenitur insertum in medio dictionis. Vau redundat in fine.

De mutatione Punctorum in genere.

Absolutis his quae pertinent ad Dictiones, et Litteras Seruiles, quae vice Dictionū ponuntur; et ad Paragogicas, quae ornatus gratia collocantur; postulat ratio, vt aliquid dicamus

de mutatione Punctorum, cum haec pars praecipuum locum teneat ad linguae huius perfectam cognitionem. Quae igitur fuerint instituto aptiora, non sine fructu attingemus. Ac quidem cum Punctorum mutationem obseruauerimus aliam esse communem, et generalem, quae comprehendit Verba, Nomina, et Dictiones, aliam esse particularem rationem mutationis singularum partium, de utraque dicendum.

In genere Punctorum mutatio ex his capitibus solet accidere. Et si permutationis vnica causa est Euphonia, sed species valde diuersae. Neque enim mutantur tantum Puncta, quae eundem, vel affinem sonum habent, vt longa cum breuibus, et contra; sed etiam quae sono differunt, alia pro aliis substituuntur.

Ac primū Camets ponitur loco Tseré, Scuréq, Pâtach, Hireq parui, Zegól, Qibbûts, et Hatéph Camets.

Tseré ponitur pro Camets, Pâtach, et Hireq paruo.

Hólem pro Camets, Scuréq, Qihbûts, et Hatéph Camets.

Scuréq vice Camets, Hólem, Pâtach, Qibbûts, et Hatéph Camets.

Pâtach pro Camets, Tseré, Hireq paruo, Zegól, et Sceuá.

Zc.

Zegól pro Caméts, Pátach, et Hiréq paruo.
 Hiréq paruum pro Caméts, Tferé, Scuréq,
 Pátach, Zegól, Qibbûts.

Qibbûts pro Hateph Caméts, et contra.

Sceua pro Hiréq magno.

Exemplis haec omnia fere illustravit Xan-
 tes libro primo cap. xxvii. de quibus egit etiã
 Abram Balmensis in Peculio littera F. sub
 finem.

Propter gutturales litteras punctorum mu-
 tatione accidere, vidisti supra pag. 62. et 63.

Deinde propter litteras Paragogicas mutan-
 tur puncta tam in Verbis, quam in Nominibus.
 In Nominibus quidem, iuxta regulas re-
 giminis, affixi, pluralis numeri, generis femi-
 nini, de quibus statim. Saepius tamen aliam ra-
 tionem ineunt mutationis punctorum. Verba
 non magnopere differunt a Nominibus in pun-
 ctorum mutatione propter Paragogicas.

Practerea propter Accentus distinguentes
 punctorum mutatio saepe accidit. Efficiunt
 hanc mutationem Accētus Rebîagh, Zachéph
 Catón, Athnách, Scilûq, et Scoph Pascûq, qui
 mutant puncta brevia in magna, vt Pátach, Ze-
 gól, et Sceua in Caméts: Sceua, et puncta rapta,
 in Zegól, vel Tferé, aliquãdo in Hólē: Zegól,
 in Tferé, vel Caméts: Qibbûts, in Vau Scu-
 réq: Hateph Caméts in Vau Holem. Exem-

pla habes apud Isaacum pag. 155. Bellarminum pag. 51. et alios. in ipso sacro textu ubiq. sunt obuia.

De mutatione punctorum in Verbis.

Puncta quae regulariter suscipiunt Verba, in ipsis eorum ordinibus sunt explicata, ac multa praeterea alia magis praecipua, in quibus deuiant a Canone generali. Quapropter ab his merito nunc abstinemus, remittentes lectorem, quo ad affixa Verborum pertinet, ad eos, qui proposuerunt tabulas Verborum cum affixis, quos citauimus pag. 119. Nam exceptiones particulares vel ex iisdem auctoribus sunt petendae, vel ex Thesauro, ne multitudinem regularum, et exceptionum studiosi obruantur, qui magnopere, et praecipue iuuandi sunt linguae vsu, et Sacra lectione.

De mutatione punctorum in Nominibus.

Quattuor de causis in Nominibus puncta mutantur. Prima est Regimen, secunda Pluralis numerus, tertia genus femininum, quar-

ta Pronominum affixio. Puncta vero quae in Nominibus mutationē admittunt, sunt etiam quattuor. Caméts, Tferè, Hólem, et Zegòl. Non quod puncta aliqua sint; quae non possint, aut soleant mutari, et aliorum loco substitui, sed quia in his quattuor perpetuum, et regulare sit mutari propter has causas. Alioqui puncta cognata permutantur, et confunduntur. Vide pag. 130. Quin et Sceua est quasi vnū ex illis quattuor punctis, vt ait Elias Oratione 3. Fund. 2. num. 1. quamuis non annumeratur illis, quia non continetur in summa punctorum Vocalium, vt idem declarat in tractatu Cantici, sed est semipunctum, neque mutatur iisdem de causis, atq. quattuor puncta, sed tantum vertitur in Hirèq, ne duo Sceuaiim initio concurrant. Quod si Sceua sit cōpositū, vt fere sub gutturalibus, tollitur Sceua remanente Patach, aut Zegòl punctis simplicibus. Regimen dicitur, cum dictio regit genitiuum. apud Hebraeos autem nomen regens mutationem patitur aliter, quam apud Latinos, apud quos genitiuus qui regitur, mutatur. Affixū Pronomen quid sit, nosti ex pag. 119. Pluralis numerus, formatio est pluralis a suo singulari: denique genus femininum, deductio nominis feminini a masculino, vt pag. 105.

De mutatione Kaméts primae, et
secundae syllabae.

Omne Camets quod ponitur sub prima syllaba nominis perfecti, transit in Sceuá, quaecumq. fuerit causa mutationis, et quaecumq. fuerit secundum punctum, ut Dabár Verbum, in regimine Debár abi, Verbum patris mei, cum affixis, Debarò Verbum eius. In plurali Debarím, Verba. Propter genus femininum, fit mutatio eiusdem Camets, ut Chacám Sapiens vir; si deduxeris femininum, Caméts mutatur in Sceuá, quod dilatatur per Pátach, quia prima est gutturalis, ut Chacamáh, Sapiens femina.

Caméts secundo loco positum in regimine singulari, et duobus affixis Chém, Chén, convertitur in Pátach. In plurali autem regimine, et quattuor affixis Hem, Hen, et Chem, Chen, mutatur in Sceuá. Cetera conseruant Sceua immutatum. Sic dicimus Debár abi, Verbum patris, Debarchém, Verba vestra m. g. Debarchén, Verba vestra f. g. Dibrechém, Verba eorum; Dibrechén, Verba earum, Dibrechém, Verba vestra m. g. Dibrechén, Verba vestra f. g. Quoniá autem in regimine plurali, et quattuor affixis Hem, Hen, Chem, Chen, occurreret geminum Sceua in principio dictionis,

camets

nis, prius recepto more vertitur in Hireq, interdum in Pátach, vel in Zegòl, vt in nominibus quinq. et sex punctorum, quia haec tria puncta cognata cum sint, mutuas sibi praestant operas. Quando vero prima radice est Cheth, vel Ghain, primū Sceua in regimine plurali transit in Pátach, vt Chacám, sapiens, Chacmé, sapientes; Gharêl, incircumcisus, Gharlè, incircumcisi. Idem accidit in his, quorum secunda est Cheth, vel Ghain.

De Tseré primae, et secundae syllabae.

Si primum locum occupet Tseré, eodem modo conuertitur, atque Caméts primae syllabae in Sceua, dummodo post Tseré veniat Caméts, vel Zegòl, alioqui immobilis manet, vt Scechar per Tseré, inebriatum, in regimine Scechar per Sceua, et cum affixis Scecharò, inebriatum eius et c. Si inseratur Iod inter Tseré primae syllabae, et Caméts, non fit mutatio, vt Hechal templum. Quod si post Tseré primae syllabae veniat Zegòl, mutatur in Hireq, vt Scébet, Sceptrum; Scibtechá, Sceptrum tuum, et c.

Tseré secundae syllabae vel seruatur, vel permutatur, vt Caméts secundae syllabae, vel in Pá

tach, vel in Sceuá, modo praecesserit Caméts, nam alioqui vel manet, vel mutatur in Sceuá. Nulla puncta in regimine mutantur, praeter Caméts, et Tseré, praecedente, vel sequente Caméts.

De mutatione Hólem.

Non mutatur, nisi habeat post se Zegól adiunctum. In affixis vero, et utroque numero vertitur in Hatêph Caméts, ut Kódesc, sanctitas; kodsechá, sanctitas tua et c. Regimen singulare neq. hic, neq. in nominib. quinq. et sex punctorū vñquā mutatur. Si paenultima fuerit gutturalis, collocatur sub eadē Hatêph Caméts, praecedēte Caméts sub prima, ut òhel, tabernaculum; aholò, tabernaculum eius, et c. Quaedam recipiunt Qibbúts, interdum Sceuá, interdum Caméts.

De mutatione Zegól primae, et secundae syllabae.

Quae geminum habent Zegól, non mutantur in regimine singulari, sed dum affixa recipiunt, prius mutant in Hiréq, secundum in Sceuá, partim in Pátach, ut Béged, indumentum; Bigdó, indumentum eius: Mèlech, Rex; Malcò, Rex eius. Quae primam habent gutturalem, semper mutant Zegól in Pátach, ut

Ghe-

*in.
plurali n^o*

**
habet primū
segol :*

Ghébed, seruus; Ghabdó, seruus eius, et c. Secundum Zegól cum affixis, et in regimine singulari transit in Sceuá, in plurali vero absoluto in Caméts, vt Bigdî, indumentum meum; in plurali Begadím indumenta.

Mutatio in monosyllabis quomodo fiat, et in polysyllabis, quae excipiãtur a superiorib. regulis, repetenda sunt ex his, qui longiores instituerunt disputationes, Dauide Cambio in Michlol, Xante lib. II, cap. xxvi. Elia Orat. III. Fund. 2. vsq. ad 12. Quinquarboro, pag. 197. Isaaco pag. 40. Clenardo, Bellarmin. pag. 53. et aliis. Generaliora nãq. tantũmodo profecuti sumus, reliqua praxi, et viuæ voci reseruauimus.

*plurati
cum q. arbor
pag. 203
zegol. 2. syl
semper matat
ceus paterge
ni no mino p
sali ab cetero
ni quo et au
quibusdã ab
affixis her
hem e hem
hem qui mutat
ni camets.*

De ratione inuestigandae radice, et vsu Thesauri.

Qui ad superiores praeceptiones addiderit facilem hanc, et expeditissimam methodum inueniendi radicem; si in ea feliciter fuerit versatus, incomparabilem profecto fructum, et breui tempore adepturus est, neque viuæ vocis institutionem desiderabit, neque indigebit fere doctoris opera Hebraicis perdiscendis.

1 Litteras alias esse seruales, alias radicales primum constituendum ex pag. 21. et 122.

2 Perfectorum radix cum litteram nullam

K v amit-

amittat, facile patet abiectis seruilibus, quae
constituunt personas, numeros, genera, nomi-
na, et dictionibus adherent, et contracto nume-
ro syllabarum ad ternarium, si hunc excessu
ferit.

3 Imperfectae radices vel vnam, vel duas lit-
teras perdunt. Si vnam amiserint radicalem,
amittunt illam in principio, vel in medio, vel
in fine.

4 Si in principio amittunt radicalem, prae-
ponendum erit Nun, vel Iod, vel Aleph: erunt
namque vel ex Defectiuus Phe Nun, vel ex
Defectiuus Phe Iod, vel ex Quiescentibus Phe
Aleph, vel Phe Iod.

5 Si in medio perdunt litteram, vel interse-
renda erit secunda littera radicis deperdita si-
milis tertiae quae apparet, et erunt ex Defe-
ctiuus Ghain, quae vulgo duplicantia; vel cer-
te interserendum erit Vau, vel Iod, eo quod
spectent ad Quiescentia Ghain Vau, vel Iod.

6 Si in fine desit littera, postponendum erit
He, eo quod sit ex Quiescentibus Lamed He.
Rarius postponendum Nun, vel Thau, vt sint
ex Defectiuus Lamed Nun, vel Thau. Nam si
requiras de Deficientibus in prima radicis La-
med, habes expressum paradigma pag. l. si de
Nathan composito, pag. c. i.

7 Iam si duas inueneris radicales deperdi-
tas,

tas, praeponere Iod, vel Nun, et postponere He, erunt namque composita Phe Iod, Lamed He, vel Phe Nun, Lamed He. Rarius adiciendum in fine Nun, vel Thau.

De Syntaxi Hebraeorum.

Tantum in hac parte sunt explicanda in quibus Hebraei a Latinis dissentiant, et quae propria illorum sunt. Erunt igitur Idiomatica aut Verborum, aut Nominum, aut Dictionum. Exempla iuxta scripturam Hebraicam ideo fere citantur, ut appareat vis praecipuum.

Idiomata Verborum.

1. Verbum cum suo nominatio genere convenit, ut *Isē Iilmōd*, vir discet.

2. Verba vinculi sunt, quae construuntur cum aliqua litterarum Libam, aut cum praepositionibus *Beghād*, *Ghad*, *Ghim*, *Ghal*, *El*, et similibus, quorum constructio diligenter animadvertenda in Sacris Bibliis, quae ex verbo expressa ad Hebraicum, nobis est inepta, et obscura, Matthaei *xxi. Hofaghānā Lebēn Dāvīd*, Serua quaeso, vel nunc filio David, pro filium Davidis, quia Hebraeis, et Syris eleganter Verbum seruandī cum datiuo constructur.

Ver-

240 INSTITUTIONES

3. Verba deridendi, recordandi, mandandi, et c. construuntur cum Lamed. Psal. cxxxii. Zechòr Ledauíd, memento Dauidis.

4. Verba sensuum, delectationis, appetitus, spei, cum Beth. Psal. xxii. Ipsi videbunt in me, pro me. וְיִרְאוּ בְּעֵינָי וְיִרְאוּ בְּעֵינָי

5. Verba quae significant timorem, cessationem, depulsionem cum Mem. Deuteron. ix. Cessa a me, pro dimitte me.

6. Verba clamandi, alloquendi et c. cum El, id est, ad. Leuit. i. Clamauit ad Mosem, Numerorum i. Locutus est Dominus ad Mosem.

7. Verbum proficiendi cum Ghal, id est Super. Iob xxii. Proderit super ipso, id est ipsi.

8. Verba claudendi, expiandi et c. cum Be-ghád, id est Super. Gen. vii. Et clausit Dominus super eum, pro clausit eum. Leuit. xvi. Expiabit super illum, pro illum. Similia multa possunt obseruari, quae frequenter construuntur cum litteris vinculi Lamed, Beth, Mem: dum animaduertas Verborum plura significata distinguenda esse, iuxta quae diuersas admittunt constructiones, vt in aliis linguis.

9. Tertiis pluralibus vtuntur loco Impersonalium, quibus carent. Iob xviii. Expellent eum e luce, id est, expelletur.

10. Imperatiuus vim obtinet aduerbii demonstrantis. Gen. xxvii. Vide, odor filii mei, sicut

לכם

sicut odor agri pleni, id est, ecce odor et c.
Iunctus Imperatiuus alteri Verbo, est loco ad-
uerbii. Psal. cii. Festina exaudi me, pro festi-
nanter, vel quam citissime.

11 Plura Verba primae, aut secundae con-
iugationis actiuae habent significationem neu-
tropassiuam, vt Isaiæ xxv. Absorpsit mortem
victoria, id est, interprete D. Paulo 1. Co-
rinth. 15. Absorpta est mors in victoria.

12 Deest saepissime Verbum substantiuum,
et Verbum Amâr, dixit.

אמר

Idiomata Nominum.

13 Adiectiua quae comparatiue, vel super-
latiue accipiuntur, cum genitiuo construun-
tur, vt Isaiæ xix. Chachmè Ioghatsè Par-
ghòh, Sapientiores consiliariorum Pharaoh-
nis. Primo Samuel. xxi. Addîr Haroghîm,
Praestantissimus pastorum. Eadem ratione
aliquando substantiua, Naharè nachalè de-
uâsc, Flumina torrentium mellis, id est, quae
mel copiosissime fundunt.

14 Quando duo substantiua diuersi nume-
ri, vel generis in regimine ponuntur, conue-
nit Verbum cum posteriori, quamuis sit casus
obliqui. Haggæi 11. Et venient desiderium
gentium, pro veniet, Christus nimirum desi-
dera-

deratus gētibus. Eadem est ratio de adiectiuo, participio, et affixo, quae de Verbo.

15 Plurale nomen iungitur cum Verbo, vel adiectiuo singulari. Genes. 1. Sit luminaria. Hoc vulgatū est, cum plurale accipitur distributiuē. Psal. cxiix. Rectum iudicia tua, id est, vnumquodque iudiciorum tuorum.

16 Adiectiua quae Latinis regunt ablatiuū causae, virtutis, et similium affectuum, con-
struuntur cum genitiuo. Ioēlis 11. Instructus proclii, proelio, vel ad proelium.

17 Genitiuū possessionis collocant in ablatiuo praeposito Mem. Psal. lxxx. Aper de silua, pro, porcus siluae, vel siluestris. Eadem ratione conformāt genitiuum partitionis. Psal. xxiiii. Vnum ex his non conteretur, vel vnum illorum.

18 Possessiuus casus vsurpatur loco adiectiui, vt filius mortis, morte dignus, filius perditionis, filius perditus, vel exitio dignus, et perditione.

19 Substantiuum geminatum, et posteriori loco positum vim habet superlatiui, vel excellentiae significandae, vt Vanitas vanitatū, ipsa vanissima vanitas; Canticum Canticorum, praestantissimum Canticum. Superlatius quibus carent, circūloquuntur etiā perpositiua, vt Meód, valde. De cōparatiuis vide pag. 122.

20 Verbalia possunt construi cum casu suorum verborum. Hoseae III. Sicut dilectio Domini erga filios Israel, pro, sicut diligit Dominus filios Israel.

21 Substantiua induunt habitum regiminis cum syntactica non sint, si sequantur litterae Beth, Lamed, Mem, et Scen, vel particulae וּמֵהָאֵלֶּיךָ quae respondeant significatione his litteris, vt Ascér, Eth, et c.

Idiomata Dictionum.

22 Antecedens praetermittunt Graecorum Pronominore. Genesis XLIIII. Et dixit ei qui praefectus erat domui. Aliquando quoque relatiuum. Iob XIX. Vezéh Ahábtí, et hic (quem) dilexi.

23 Demonstratiuum Pronomen in relationibus subiiciunt praeter consuetudinem Graecorum, et Latinorum, vt Psal. I. Quem propellet eum ventus, pro quem propellet vêtus.

24 Non est opus accusatiuo pronominis, vbi non sit transitus personarum. Primo Paralip. cap. VI. Dominus dixit habitaturum (se) in caligine.

25 En, id est non, Praeterito, Futuro, Imperatiuo, et Infinitiuo non iungitur.

Al, Ne, iungitur tantum Futuris, et Imperatiuis. Lo, id est non, omnibus iungitur.

Betè-

127 Betèrem, antequam Lemághan, Lághan, propterea, propterea quod. Infinitiuo, aut Futuro. Plura eiusmodi obseruanda.

26 Elegantissime, et frequentissime duae praepositiones iunguntur. Meghîm a cum, Mimmághal, desuper, Mittáchath, desubter. Postulant saepius praepositiones post se Laméd, Exodi xx. Mittáchath Laàrets, infra terram. Desiderantur frequenter praepositiones, et litterae Moséh Vocales, de quib. pag. 122.

27 Negatio posita inter infinitum, et finitum Verbum, vniuersè negat, et vehementissime Genes. 3. Lo moth temúthun, moriendo non moriemini, id est, plane non moriemini.

28 Praepositiones induunt habitum regiminis vt nomina, Ghalé super, Acharé post. Ac de Syntaxi quidem haec sint dicta, ad quorum similitudinem vtilissimum erit plura ex Sacris Bibliis obseruare, vel obseruata huc cõgerere, quibus magnopere illustretur sanctarum Scripturarum vera, et germana intelligentia.

De Accentibus.

Accentuum cognitionem non est, qui neget magnopere necessariam esse, sine cuius praesidio Salomon Iarchius saepius fatetur non posse textum Biblicum intelligi, producto etiam

ad

ad hanc rem sacro testimonio Ezechiel. cap. i. v. xi. Facies eorum, et pennae eorum extentae desuper. vbi negat Sarchius, se vniquã potuisse assequi loci sententiã, nisi accentus Zakèph gadòl positus fuisset supra Vphnehèm, id est, Facies eorũ; quo licet animaduvertere, sensum esse, et facies illorum, scilicet, erat illis; et alae illorum erant diuisae, vel separatim superius: non vero facies eorum, et alae eorum erant diuisae: eo quod accentus distinguens faciat haerere sententiam, et non connecti cum sequentibus. Quamobrem vt absolutiores sint hae Institutiones, quaedam quae ignorare nefas esset, attingemus; quatenus accentuum cognitione sacer textus distinguitur, ambiguus, et obscurus plane illustratur.

Accentus itaq. apud Hebraeos sunt viginti nouem, ex quibus quidam Reges, Ministri alii. Reges sunt viginti. Soph pasuq, Athnach, Zaquéph qatón, Zaquéph gadól, Tarcha, Rebiagh, Tebir, Pasta, Zeguiah, Pasèq, Legarméh, Gerefè, Gerascím, Zarqá, Iethíb, Pazèr qatón, Karnè pharà, Scalscéleth, Teliscà gedolah, Pazèr gadól, qui vltimus tantum reperitur in Psalmis, Prouerbiis, et Iob, in quibus libris diuersa est accentuum ratio, quam in ceteris libris propter versuum breuitatem, si excipias duo prima capita, et extremos aliquot versus

L

libri

146 INSTITUTIONES
libri Iob, in quibus inuenimus accentuum le-
ges ceteris libris conformes.

Accētus Ministri nouem sunt. Munách, Sco-
phár mahaphách, vel mehuphách, Meaielá,
Merechá pefutá, Merechá kephulá, Kadmá,
Teliscá ketanná, Dargá, Iaréach ben iomó.
Superiores accentus Musici sunt, et Gramma-
tici. Musici, quatenus seruiunt tãquam notae
Musicae concentui musico; Grãmatici, quate-
nus syllabas quas afficiunt, eleuāt; quia omnes
sunt acuti, non graues, vel circumflexi: et qua-
tenus orationem continuant, vel distinguunt.
Continuāt orationem ex aequo Ministri vsq.
ad Regem. Distinguunt eandem Reges omnes
inaequaliter, ordine scilicet, quo numerati
sunt. Nam Soph pasúch notat periocham, et
finem sententiae; Secundus Atnách respondet
duobus punctis; Tertius Zaqèph qatòn, com-
mati; Nam quartus vix quidquam praestat in
distinctione Grammatica, sed in ratione Mu-
sica. Quattuor qui sequuntur, notant virgulas,
hypodiastolas, et subdistinctiones, atque pro-
pterea transire faciunt puncta breuia, et Secua
in longa, quae respondeant. Reliqui sensum
vix, aut parum distinguunt, sed modulationē.
Cum vero dictio duobus notatur accentibus,
prior est Rhetoricus, siue Retinaculū; secūsus
Natiuus, vel Grãmaticus. Iam Rhetorici sunt
quat-

quattuor, Mètheg, Mazzè, Gaghaiâh, Maqqâph; e quibus duo primi suspendunt motiones, tertius Sceua suspēdit, quartus est vt apud nos Hyphen, qui sublato accentu dictionis, compellit illam ad sequentem. Quo autem loco in quaque dictione collocandus sit natiuus accentus, ex his apparet.

In Verbis proposita paradigmata, et accentus notati pro regulis funto.

Nomina monosyllaba semper habeant accentum, nisi coniugantur cum alia dictione per Maqqâph.

Syllaba antepaenultima non eleuetur nisi raro.

In Nominibus dissyllabis, et polysyllabis accētus esto in paenultima in his formis. Prima per Hólem, et Zegòl, vt Kòdesc, sanctitas, Cappôreth Propitiatoriũ. 2. per Hólem, et Pátach, vt Bòchan probatio. 3. quinq. pūctorũ, vt Zéphèr liber. 4. sex pūctorũ, vt Bèged vestis. 5. duplicis Pátach, vt Nàghar iuuenis.

In Quiescentibus Ghaiin duas habeto formas eiusdem rationis, primam per Caméts, et Zegòl, vt Máueth mors; Secundam per Pátach, et Hirèq, vt Bâiith domus.

In Quiescentibus Lamed He, tres similiter formae obseruentur, prima per Hólem, et Hirèq magnum, vt Chòli infirmitas: secunda per

L ij Hò-

Hólem, et Vau Scurèq, vt Tòhu, inanitas. Tertia per Camèts, et Vau Scurèq, vt àchu germen virens. Ceterae formae habeant accentum in yltima, et nomina quoq. pluralia masculina, et feminina. Excipiuntur dualia, quae semper habeant accentum in paenultima. Dictiones inflexiles his nominum regulis comprehenduntur. Atque haec de accentibus sint dicta. Nam a subtilioribus disputationibus merito abstinuimus, remittentes studiosos ad eos, qui de his scripserunt, Abram Balmensem sub finem Peculii, Calonymum Iuniorum Ben Davidis Calonymi, libro de hac re Hebraice edito in supplementum eorum, quae morte praeventus perficere non potuit. Abram Balmenfis; Eliam lib. de accentibus, et in lib. Electo Orat. 1. Fund. 4. num. 8. et 9. et Tabula 2. Orat. 4. Reuchlinum. Xantem lib. 1. cap. 10. et 11. Iohannem Vallensem, quattuor libris editis de Accentibus, Quinquar. pag. 259. Genebrardum, Isahacum pag. 147. et alios plerosque.

De Poetica Hebraeorum.

Vetustissima Carmina Biblica, vt Iobi, Davidis, Salomonis, et ceterorum scriptorum, longe alterius sunt rationis, quam recentiora Hebraeorum. Nam antiquorum carminum dimensio

sio

si hodie ignoratur. Hodierna vero, si quis amat scire, quibus contineantur dimensionibus, consulat Hebraicum tractatū Abenezrae, et libellum de metris Davidis Iehaiac, qui inscribitur, Lemudim, cum annotationibus Genebrardi, cuius existat brevis tractatus Iflagogicus ad Poëticam Hebraeorum.

Regulae aliquot Orthographiae.

NE charta vacaret, subiecimus Canones quosdam Orthographiae, quos inter ea quae pertinent ad rationē legendi, et scribēdi proponere non placuit, ne incipientes succumbent oneri, praesertim cum haec et alia in animo esset opportunius de superiore loco explicare in ipso contextu Biblico.

Litterae Begád Chephath post Sceua quiescensere habent Daghesē, post Sceua mobile Raphē.

כבד
כפת

In principio dictionis praeter numeratas sex litteras semper est Raphē, nisi post litteras Eheuī quiescentes, de quibus pag. 18. tunc enim est Raphē, exceptis quattuor locis. primo cum quattuor litterae quiescentes sunt mobiles, vel cohaerent cum praecedenti tamquam vocalis in diphthongo, ut ead. pag. 18. Secūdo cū sex litterae sunt in pausa, vel distinctione. Tertio cum dictio quae incipit ab vna ex his

אדהו

litteris, est monosyllaba, vel habet accentū in paenultima. Quarto cum virgula Maqqāph coniungit He finale monosyllabae dictionis cum sequentibus.

Post puncta longa semper est Raphé, nisi notentur accentu. post puncta brevia semper sequitur Daghesc, aut Sceua quiescens, nisi habeant accentum.

Sceua mobile, numquam patitur post se Daghesc, nisi in nomine Scettāim, et Scettè, duae.

Post puncta composita, vel rapta numquam venit Daghesc, vel Sceua. Excipitur Vau Scureq quod interdū pro puncto paruo habetur, ideoq. post illud reperitur Daghesc, et Sceuā quiescens: nisi secū habeat accentū Rhetoricum Métegh, id est retinaculum, siue Gaghaiá, tunc enim legitur.

Gutturales litterae afficiuntur puncto raptu, ut dictum est pag. 16. et 62. possunt tamen habere Sceua simplex tribus locis, primo si gutturalem praecedat natiuus accentus. Secundo si ponatur Hireq sub littera seruili, ut Iihieh, erit, lihiôth, ad existendum: alioqui si Hirek fuerit sub littera radicali, quae sequitur gutturalis, afficitur Sceuā composito, siue puncto raptu. Tertio, si gutturalem litteram sequatur aliqua ex litteris Begád Chepháth Daghesara, ut fiat contractio duarum syllabarum

rum

rum in vnam, euphoniae causa, tunc gutturalis habet Sceuâ simplex, vt Nedâr, magnificus Exod. xv. v. xi. pro, Needâr. Pauca excipiuntur. Quacumque harum mutationum posita, littera praecedens gutturalem semper habet Pâtach, vel Zegòl, vt habes. pag. 63. ac si gutturalis punctis raptis Hatèph Zegòl, vel Hatèph Pâtach afficeretur.

FINIS.

Sacro sanctae linguae Hebraicae, et diuinarum scripturarum studiosis non mediocre adferet fructum harum Institutionum editio, et lectio. Quapropter diligenter a me lectas, et examinatas dignas iudicaui, quae in communem utilitatem typis committantur. Valentiae x. Kal. Februar. M DC VI.

Petrus Iohannes Trillesius Praepositus
Diuinarum litterarum Professor.

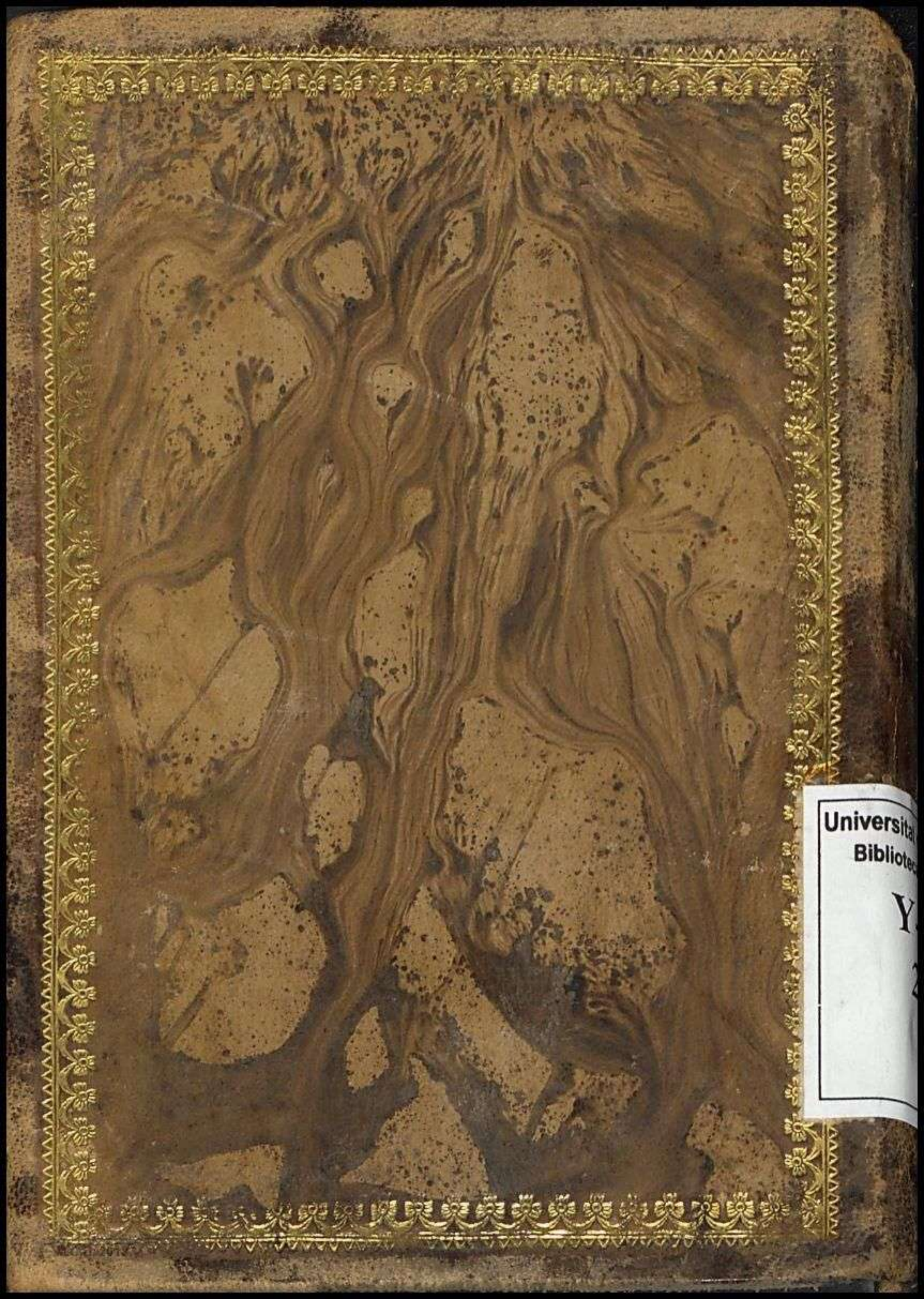
Imprimatur

Casanoua,

I N D E X.

- Accentus** pag. 144. **Punctorum mutatio**, 129.
Daghese 119. **Perfectum Verbum**, 22.
Defectiva Phe Nun, 43. **Poëtica**, 148.
Phe Iod, 48. **Phe Lamed**,
 49. **Ghain**, 50. **Lamed**
Nun, et Lamed Thau, 58.
Dictio 118. **Pronomen**, 118. **separa-**
Litterae, 1. earum potestas,
 et significatio 6. **litterae**
He, Chet, et Ghain. 19.
radicales. 21. **seruiles**
ibidem. **Mosch Vecha-**
leb, 121. et 122. **Para-**
gogicae. 128.
Nathan Verbum. 100.
Nomen. 104. **Nominum ge-**
nus. 105. **numerus**, 106.
casus, et declinatio. 109.
Nomina Heemätica, *ibid.*
Defectiva, Quiescentia,
Composita. 113. **Quat-**
tuor, et Quinque littera-
rum, 114. **Numeralia**
 115. **Cardinalia**, *ibid.*
Numeri Ordinales, 117.
Orationis partes, 20.
Orthograph. regulae, 149.
Puncta vocalia, 12. **rapt**, 16.
- Interiectio, et coniu-**
ctio, 120.
Quiescentes litterae, 18.
Quiescentia Verba, 60.
Quiescentia Phe Aleph 61.
Phe Iod, 66. **Ghain**
Vau, 71. **Ghain Iod** 82.
Lamed Aleph *ibid.* **La-**
med He, 86.
Quadrata coniugatio, 75.
Raphel, 20.
Radice investigandae ra-
tio, 137.
Sceda. 14.
Sachab Verbum, 93.
Syntaxis Verborum 139.
Nominum 141. **Dictio-**
num. 143.
Verba Perfecta 23. **Imper-**
fecta 42. **Cöposita** 94.
Quattuor litterarum 102.
Quinque litterarum 103.

FINIS.



Universita
Bibliotec

Y

2

Universitat de València
Biblioteca Històrica

Y-33

20

INSTITVTIONES

SACRAE LINGVAE

Hebraicae, methodo breuissima,
et expeditissima comprehensae:

Opera

in Ad

Ad A



VALENTIAE
APVD PHILIPPVM MEY.
M DC VI.